T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

ESKİŞEHİR SU VE KANALİZASYON İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

www.balioglu.net

2020 YILI
SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Kasım 2021

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00
www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr
İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ 1
2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU 10
3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU 10
4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI 10
5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 11
6. DENETİM GÖRÜŞÜ 15
7. DENETİM BULGULARI 16
8. EKLER 98

www.balioglu.net

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Personel Durumu 3
Tablo 2: 2020 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekler Tablosu 4
Tablo 3: 2020 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu 5
Tablo 4: 2020 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu 5
Tablo 5: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2018-2020) Seyri 6
Tablo 6: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2018-2020) Seyri 7
Tablo 7: ESKİ'nin Doğrudan Hissedarı Olduğu Şirketler 8
Tablo 8: Süresi İçinde Ön Mali Kontrole Gönderilmeyen Taahhüt Evrakları 14
Tablo 9: Duran Varlıkların Kayıtlı Değerinden Fazla Ayrılan Amortismanlar Tablosu (TL) . 29
Tablo 10: Faturalandırılan Su Debileri ile Arıtılan Atıksu Debilerinin Karşılaştırma Tablosu 66
Tablo 11: İşletmelerin Fiili Olarak Yapılan Denetleme/Ölçüm Aralıkları 74
Tablo 12: 2013 – 2020 Yılları Arasında Yapılan Yağmur Suyu Uzaklaştırma Hatlarının Maliyeti 90

www.balioglu.net

KISALTMALAR

AŞ : Anonim Şirketi

CBS : Coğrafi Bilgi Sistemi

CİMER : Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi

COVID-19 : Yeni Koronavirüs Hastalığı

ÇED : Çevresel Etki Değerlendirmesi

DKKR : Deşarj Kalite Kontrol Ruhsatı

DSİ : Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü

EKS : Elektronik Kartlı Sayaç

ESKİ : Eskişehir Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü

ESPARK AŞ : Eskişehir Park Bahçe Peyzaj Temizlik Anonim Şirketi

İSKİ : İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü

KDV : Katma Değer Vergisi

KHK : Kanun Hükmünde Kararname

TÜFE : Tüketici Fiyat Endeksi

www.balioglu.net

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

1. Kamu İdarelerine Mali Borçlar Hesabında Takip Edilen Yabancı Kaynaklara İlişkin Kur Değerlemesinin Yapılmaması

2. Bütçe Giderleri Hesabının Gerçek Tutarı Göstermemesi

3. Taşınmazların Kayıt Altına Alınması Konusunda Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik Hükümlerine Uyulmaması

4. Taşınmazların Muhasebedeki Kayıtlı Değerleri ile Taşınmaz İcmal Cetveli Arasındaki Değerleri Arasında Uyumsuzluk Olması

5. Tahsisli Olarak Kullandırılan ve Tahsisli Kullanılan Taşınmazların Muhasebe Kayıtlarının Gerçeği Yansıtmaması

6. Taşınırlara İlişkin Fiili Durum ile Muhasebe Kayıtları Arasında Uyumsuzluk Bulunması ve Dönem Sonu Taşınır Sayımlarının Yapılmaması

7. İdare Malı Elektronik Kartlı Sayaçların Mali Tablolarda Takip Edilmemesi

8. İlk Madde ve Malzeme Hesabı ile Giderler Hesabı Arasında Uyumsuzluk Bulunması

9. Amortisman Tutarlarının Duran Varlığın Kayıtlı Değerinden Yüksek Olması

10. Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar Hesabı ile Birikmiş Amortismanlar Hesabı Bakiyesinin Gerçeği Yansıtmaması

11. Belediye Şirketinde İşçi Statüsüne Geçirilen İşçiler İçin Ayrılması Gereken Kıdem Tazminatı Karşılıklarının Eksik Ayrılması

12. Sakalardan Alınan Teminatların Muhasebe Kayıtlarında Bulunmaması

13. Kalabak Pet Su Satışlarının Hatalı Muhasebeleştirilmesi

14. Taahhüt Hesaplarının Gerçek Tutarı Göstermemesi

B. Diğer Bulgular

1. Kurum Tarafından Verilen Borç Tutarları ile Borçlu İdare Kayıtlarının Uyuşmaması

www.balioglu.net

2. Borçlanmaya İlişkin Faiz Tutarlarının Tamamının Borçlanmanın Yapıldığı Yıl Giderleştirilmesi

3. Mevduat Faiz Gelirlerinin Net Tutar Üzerinden Muhasebeleştirilmesi

4. Teminat ve Depozito Olarak Teslim Edilen Teminatlardan Geçerliliği Kalmamış Olanların Muhasebe Kayıtlarından Çıkarılmaması

5. Kiraya Verilen Taşınmazların Muhasebe Kayıtlarında Takip Edilmemesi

6. Emanetler Hesabının Düzenlenme Amacı Dışındaki Muhasebe İşlemleri İçin Kullanılması

7. Bütün Riskler (All Risk) Sigorta Poliçelerine İlişkin Uygulamaların Hatalı Yapılması

8. Yapım İşlerinde Verilen Süre Uzatım Kararlarında Havanın Fen Noktasından Çalışmaya Uygun Olmayan Günlerine İlişkin Güncel Genelgenin Dikkate Alınmaması

9. COVID-19 Salgınına İlişkin Süre Uzatım Kararlarında Hazine ve Maliye Bakanlığı Değerlendirmesinin Alınmaması

www.balioglu.net

10. Taşıtların Aylık Kira Bedellerinin Kasko Değerinin %2'sini Aşması

11. Su ve Atık Su Tarife Tespit ve Hesabının Maliyetlere Dayalı Olarak Yapılmaması

12. Su Kayıpları Teknik Usuller Tebliği'nde Öngörülen Bazı Uygulamalarda Eksiklikler Bulunması

13. Kurum Gelirleri Tahsilat ve Takibat Süreçlerinin Etkin Olarak İşletilmemesi

14. Tapuda Mesken Olarak Gözüktüğü Halde Fiilen İşyeri Olarak Faaliyet Gösteren Yerlerin Su Aboneliklerinin Hatalı Belirlenmesi

15. Günübirlik Kiralanan Evlerin Abone Tipinin Hatalı Uygulanması

16. Tarifeler Yönetmeliği'ne Uygun Düşmeyen Aboneliklerin Bulunması

17. Kurum Tarafından Faturalandırılan ve Arıtılan Atıksu Miktarı Arasında Önemli Farklılıkların Bulunması

18. Su Birim Fiyatının Belirlenmesinde Yuvarlama Hatası Yapılması

19. Endüstriyel Atıksu Üreten İşletmelerin Deşarj Kalite Kontrol Ruhsatı Olmaksızın Faaliyette Bulunması

20. Deşarj Kalite Kontrol Ruhsatlarının Alınması ve Yenilenmesi Haricindeki Analizlerin Ücretsiz Yapılması

21. Atıksu Kalite Kontrol Ruhsatı Alan İşletmelerin Kontrol ve İzleme İşlemlerinde Eksiklikler Bulunması

22. Kurumun Yer Altı Suyu Bilgisine Sahip Olmaması Dolayısıyla Abonelik Oluşturma, Su ve Atıksu Bedeli Tahakkuk/Tahsilat Gibi Faaliyetlerinde Güçlükler Yaşanması

23. Abonelere Yapılan Taksitlendirmeye İlişkin Şekil ve Şartların Belirlenmemesi

24. Vefat Eden Abonelerin Mirasçılarından Olan Kurum Alacaklarının Birikmesi

25. Kurumun Mülkiyetindeki Taşınmazın Devlet İhale Kanunu'nun 51/g Maddesine Göre Kiraya Verilmesi

www.balioglu.net

26. Bedelsiz Devredilen Taşınmazlar İçin Tapu Kütüğüne Şerh Konulmaması

27. Avukatlık Vekâlet Ücretlerinin Dağıtımının Hatalı Yapılması

28. Asgari Ücret Destek Tutarlarının Hazineye Gönderilmemesi

29. İşçilere Yıllık İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullandırılmaması

30. Yağmur Sularının Uzaklaştırılması İçin Yapılan Harcamaların Büyükşehir Belediyesinden Tahsilatının Yapılmaması

31. Kaynak ve Yeraltı Sularından Alınan Gelirlerden İlgili Belediyelere Pay Aktarılmaması

32. Su Abonelik Güvence Bedellerinin Güncellenmemesi

33. Belediyelerden Devralınan Su Aboneliklerine Ait Güvence Bedellerinin İlgili Belediyelerden Tahsil Edilmemesi

34. Elektrik Alımına İlişkin Bazı Ödemelerde Elektrik Tüketim Vergisi Ödenmesi

35. Kalabak Suyu'nun Dağıtımını Yapan Sakalara Yönelik Gerekli Müeyyidelerin Uygulanmaması

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

Eskişehir Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (ESKİ), Bakanlar Kurulunun 28.12.1994 tarih 94/6516 sayılı Kararı ile kurulmuştur. ESKİ, Eskişehir Büyükşehir Belediyesine bağlı müstakil bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz bir kuruluştur.

Bakanlar Kurulu kararının yayımlandığı tarihten sonra çalışmalarına başlayan Genel Müdürlük, 18.02.1995 tarihi itibariyle teşkilatlanmasını tamamlayarak hizmete başlamıştır.

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile hizmet sınırları, il mülki sınırlarına genişletilmiştir. Eskişehir Büyükşehir Belediyesinin il mülki sınırları içerisinde bulunan tüm ilçe ve mahalleler ESKİ'nin hizmet alanı kapsamındadır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 3'üncü maddesinde mahalli idare; yetkileri belirli bir coğrafi alan ve hizmetlerle sınırlı olarak kamusal faaliyet gösteren belediye, il özel idaresi ile bunlara bağlı veya bunların kurdukları veya üye oldukları birlik ve idare olarak tanımlanmıştır. Buna göre ESKİ de bağlı idare olarak Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından kurulduğundan mahalli idare olup 5018 sayılı Kanun hükümlerine tabidir.

www.balioglu.net

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un Ek 5'inci maddesinde yer alan; "*Bu Kanun diğer büyükşehir belediyelerinde de uygulanır.*" hükmü gereğince ESKİ faaliyetlerini 2560 sayılı Kanun'da belirtilen esaslar dahilinde yürütmektedir.

Genel Müdürlüğün görev, yetki ve sorumlulukları 2560 sayılı Kanun'un 2'nci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, ana başlıklar itibarıyla, Genel Müdürlüğün yetki, görev ve sorumlulukları şunlardır:

- İçme, kullanma ve endüstri suyu ihtiyaçlarının her türlü yeraltı ve yer üstü kaynaklarından sağlanması ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılması için; kaynaklardan abonelere ulaşıncaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak, bu projelere göre tesisleri kurmak veya kurdurmak, kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,

- Kullanılmış sular ile yağış sularının toplanması, yerleşim yerlerinden uzaklaştırılması ve zararsız bir biçimde boşaltma yerine ulaştırılması veya bu sulardan yeniden yararlanılması için abonelerden başlanarak bu suların toplanacakları veya bırakacakları noktaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak; gerektiğinde bu projelere göre tesisleri kurmak ya da kurdurmak; kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,

- Bölge içindeki su kaynaklarının, deniz, göl, akarsu kıyılarının ve yeraltı sularının kullanılmış sularla ve endüstri artıkları ile kirletilmesini, bu kaynaklarda suların kaybına veya azalmasına yol açacak tesisi kurulmasını ve bu tür faaliyetlerde bulunulmasını önlemek, bu konuda her türlü teknik, idari ve hukuki tedbiri almak,

- Su ve kanalizasyon hizmetleri konusunda hizmet alanı içindeki belediyelere verilen görevleri yürütmek ve bu konulardaki yetkileri kullanmak,

- Her türlü taşınır ve taşınmaz malı satın almak, kiralamak, ekonomik değeri kalmamış araç ve gereçleri satmak, su ve kanalizasyon idaresinin hizmetleriyle ilgili tesisleri doğrudan doğruya yahut diğer kamu veya özel kuruluşlarla ortak olarak kurmak ve işletmek, bu maksatla kurulmuş veya kurulmakta olan tesislere iştirak etmektir.

www.balioglu.net

Diğer yandan, mahalli idarelerin görev ve sorumluluklarının takibinde İçişleri Bakanlığı ile birlikte Çevre ve Şehircilik Bakanlığı yetkilendirilmiştir. Mahalli idarelerin; denetim ve soruşturma faaliyetleri İçişleri Bakanlığının, bu idarelerin iş ve işlemlerine dair mevzuatla verilen görevlerin ve hizmetlerin, takibi gibi faaliyetler ise Çevre ve Şehircilik Bakanlığının (Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün) yetkisindedir.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

2560 sayılı Kanun'da su ve kanalizasyon idarelerinin organları; Genel Kurul, Yönetim Kurulu, Denetçiler ve Genel Müdürlük olarak sayılmıştır.

Bahsi geçen Kanun'un 4'üncü maddesine göre Eskişehir Büyükşehir Belediye Meclisi, ESKİ Genel Kurulu olarak görevli ve yetkilidir. Ayrıca Genel Kurul, Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkanının görüşülmesini önerdiği işleri görüşüp karara bağlar.

Yönetim Kurulu, bir başkanla beş üyeden oluşur. Büyükşehir Belediye Başkanı Yönetim Kurulunun başkanıdır. Belediye Başkanının bulunmaması halinde, Genel Müdür

Yönetim Kuruluna başkanlık eder. Genel Müdür ile genel müdür yardımcılarından hizmette en eski olanı, hizmette eşitlik halinde yaşlı bulunan Yönetim Kurulunun tabii üyesidirler. Yönetim Kurulunun diğer üç üyesi Büyükşehir Belediye Başkanının teklifi ve Çevre ve Şehircilik Bakanının onayı ile atanır.

Daire başkanları, teftiş kurulu başkanı ve 1'inci hukuk müşaviri genel müdürün teklifi, yönetim kurulunun kararı ve büyükşehir belediye başkanının onayı ile müdürler, teknik elemanlar, avukatlar, müfettişler ve doktorlar genel müdürün teklifi üzerine yönetim kurulu kararı ile Su ve Kanalizasyon İdaresinin diğer personeli genel müdür tarafından atanmaktadır.

ESKİ personeline ilişkin bir diğer düzenleme 5393 sayılı Belediye Kanun'un 49'uncu maddesinde yer almaktadır. Buna göre norm kadro ilke ve standartları Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığı tarafından müştereken kararlaştırılır ve Kurumun norm kadroları bu ilke ve standartlar çerçevesinde belediye meclisi kararıyla belirlenir.

ESKİ'de çalışan memurlar 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi olup sözleşmeli personel ise 657 sayılı Kanun'un 4/B maddesi ile 5393 sayılı Kanun'un 49'ncu maddesine göre çalıştırılabilmektedir. İşçiler 1475 ve 4857 sayılı İş Kanunlarına ve 696 sayılı KHK kapsamında çalıştırılanlar da 696 sayılı KHK ile 1475 ve 4857 sayılı İş Kanunlarına tabi olup tüm personelin sosyal güvenlik işlemleri 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca gerçekleştirilmektedir.

ESKİ hizmetlerinin yerine getirilmesinde memur, sözleşmeli personel ve işçiler çalıştırılmaktadır. Çalıştırılan personele ilişkin bilgiler tabloda detaylandırılmıştır.

Tablo 1: Personel Durumu

Personel İstihdam Türü	İhdas Edilmiş Norm Kadro Sayısı	Dolu Kadro Sayısı
Memur	535	221
Sözleşmeli Personel	-	51
Kadrolu İşçi	258	224
Geçici İşçi	-	5
Toplam	793	501
696 Sayılı KHK Uyarınca Çalıştırılan Personel	-	520

ESKİ'nin doğrudan ve/veya dolaylı hissedarı olduğu toplam 1 adet şirket bulunmaktadır.

www.balioglu.net

1.3. Mali Yapı

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 4'üncü maddesinde mahalli idare; yetkileri belirli bir coğrafi alan ve hizmetlerle sınırlı olarak kamusal faaliyet gösteren belediye, il özel idaresi ile bunlara bağlı veya bunların kurdukları veya üye oldukları birlik ve idare olarak tanımlanmıştır. Buna göre ESKİ'de bağlı idare olarak Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından kurulduğundan mahalli idare olup 5018 sayılı Kanun hükümlerine tabidir.

5018 sayılı Kanun'un 12'nci maddesine göre, genel yönetim kapsamındaki idarelerin bütçeleri içinde mahalli idareler bütçeleri de sayılmış, mahalli idare bütçesi, mahalli idare kapsamındaki kamu idarelerinin bütçesi olarak tanımlanmıştır.

Mahalli idareler bütçe işlemlerini 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda yer alan bütçe ilkeleri doğrultusunda, Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirmektedir.

ESKİ'nin 2020 yılı bütçe ödenekleri, tahmini bütçe gider ve gelirleri ile gerçekleşme rakamları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

www.balioglu.net

Tablo 2: 2020 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekler Tablosu

E-Kod1	Giderin Türü	Geçen Yıldan Devreden Ödenek (TL)	Bütçe İle Verilen Ödenek (TL)	Eklenen / Düşülen Ödenek (TL)	Ödenek Toplamı (TL)	Bütçe Gideri Toplamı (TL)	İptal Edilen Ödenek (TL)	Ertesi Yıla Devreden Ödenek (TL)
01	Personel Giderleri	0,00	56.539.000,00	3.518.000,00	60.057.000,00	57.531.098,50	2.525.901,50	0,00
02	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	0,00	10.107.000,00	473.000,00	10.580.000,00	10.069.026,55	510.973,45	0,00
03	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	0,00	137.912.000,00	15.400.500,00	153.312.500,00	135.419.948,07	17.892.551,93	0,00
04	Faiz Giderleri	0,00	4.910.000,00	1.193.000,00	6.103.000,00	6.102.611,07	388,93	0,00
05	Cari Transferler	0,00	35.140.000,00	0,00	35.140.000,00	13.863.219,19	21.276.780,81	0,00
06	Sermaye Giderleri	0,00	94.455.000,00	1.292.000,00	95.747.000,00	37.217.445,18	58.529.554,82	0,00
07	Sermaye Transferleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
08	Borç Verme	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
09	Yedek Ödenek	0,00	30.937.000,00	-21.876.500,00	9.060.500,00	0,00	9.060.500,00	0,00
Toplam		**0,00**	**370.000.000,00**	**0,00**	**370.000.000,00**	**260.203.348,56**	**109.796.651,44**	**0,00**

ESKİ'nin 2020 mali yılı bütçesi ile 370.000.000 TL ödenek öngörülmüştür. Yıl içinde 260.203.348,56 TL Bütçe Gideri yapılmış, 109.796.651,44 TL ödenek iptal edilmiştir.

Tablo 3: 2020 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu

Bütçe Gelirinin Ekonomik Kodu	Bütçe Gelir Tahmini (TL)	Tahsilat Tutarı (TL)	Red ve İadeler (TL)	Net Tahsilat (TL)	Gerçekleşme Yüzdesi (%)
01- Vergi Gelirleri	0,00	0,00	0,00	0,00	-
03- Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	266.905.000,00	223.709.355,44	420.725,65	223.288.629,79	83,66
04- Alınan Bağış ve Yardımlar	8.000,00	0,00	0,00	0,00	-
05- Diğer Gelirler	75.288.000,00	64.528.711,72	1.420,98	64.527.290,74	85,71
06- Sermaye Gelirleri	15.500.000,00	7.091.242,41	0,00	7.091.242,41	45,75
08-Alacaklardan Tahsilat	0,00	0,00	0,00	0,00	-
09- Red ve İadeler	-1.000,00	0,00	0,00	0,00	-
Toplam	**357.700.000,00**	**295.329.309,57**	**422.146,63**	**294.907.162,94**	**82,45**

Tablo 3'e göre 2020 yılında net bütçe geliri %82,45 seviyesinde gerçekleşmiştir. Teşebbüs ve mülkiyet gelirleri (%83,66) beklentilerin altında olduğu gibi Kurum tarafından pet şişe olarak satışı gerçekleştirilen Kalabak Suyu'na ilişkin talebin beklenenin altında olması sebebiyle sermaye gelirleri de (%45,75) beklentilerin çok altında gerçekleşmiştir.

Tablo 4: 2020 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu

Bütçe Giderinin Ekonomik Kodu	Bütçe (Başlangıç) Ödeneği (TL)	Bütçe Gideri (Gerçekleşen) Tutar (TL)	Gerçekleşme Yüzdesi (%)
01- Personel Giderleri	60.057.000,00	57.531.098,50	95,79
02- Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	10.580.000,00	10.069.026,55	95,17
03- Mal ve Hizmet Alım Giderleri	153.312.500,00	135.419.948,07	88,33
04- Faiz Gideri	6.103.000,00	6.102.611,07	99,99
05- Cari Transferler	35.140.000,00	13.863.219,19	39,45
06- Sermaye Giderleri	95.747.000,00	37.217.445,18	38,87
07- Sermaye Transferleri	0,00	0,00	-
08- Borç Verme	0,00	0,00	-
09- Yedek Ödenekler	9.060.500,00	0,00	-
Toplam	**370.000.000,00**	**260.203.348,56**	70,33

www.balioglu.net

Buna göre 2020 yılında bütçe giderleri %70,33 seviyesinde gerçekleşmiştir. Cari transferlere ilişkin gider kalemi %39,45 seviyesinde, sermaye giderlerine ilişkin gider kalemi de %38,87 seviyesinde beklenenin altında gerçekleşmiş olup, 2020 yılında Kurum tarafından gerçekleştirilen iş ve işlemleri etkileyen COVID-19 salgını, söz konusu giderlerde meydana gelen azalmaya sebep olan en büyük etken olarak karşımıza çıkmaktadır.

ESKİ'nin bütçe gelir ve giderlerinin ekonomik sınıflandırmaya göre son üç yıllık seyri ve 2019 yılının 2018 yılına, 2020 yılının 2019 yılına göre değişim yüzdeleri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 5: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2018-2020) Seyri

Bütçe Gelirinin Çeşidi	**2018 Yılı (TL) (A)**	**2019 Yılı (TL) (B)**	**2020 Yılı (TL) (C)**	**2019-2018 Değişim Oranı (%) [D=(B-A)/A]**	**2020-2019 Değişim Oranı (%) [E=(C-B)/B]**
Vergi Gelirleri	0,00	0,00	0,00	-	-
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	162.995.053,30	196.019.887,64	223.709.355,44	20	14,1
Alınan Bağış ve Yardım ile Özel Gelirler	0,00	0,00	0,00	-	-
Diğer Gelirler	53.981.997,80	53.337.675,30	64.528.711,72	-1	21
Sermaye Gelirleri	6.365.798,03	9.473.905,95	7.091.242,41	49	-25
Toplam	**223.342.849,13**	**258.831.468,89**	**295.329.309,57**	**16**	**14**
Bütçe Gelirlerinden Red ve İadeler Toplamı (-)	257.029,33	194.554,23	422.146,63	-24	117
Net Toplam	**223.085.819,80**	**258.636.914,66**	**294.907.162,94**	**16**	**14**

Tablodaki veriler dikkate alındığında, 2020 yılında gelirler bir önceki yıla göre 36.270.248,28 TL'lik (%14) artış göstermiştir. Bu çerçevede; sermaye gelirlerinde 2.382.663,54 TL (%25) azalış olmasına rağmen; teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinde 27.689.467,8 TL (%14,1) ve diğer gelirlerde 11.191.036,42 TL (%21) tutarlarındaki artışlar toplam artış üzerinde belirleyici olmuştur. Söz konusu artışın büyük oranda su ve atıksu ücret tarifesinin yükseltilmesinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

www.balioglu.net

Tablo 6: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2018-2020) Seyri

Bütçe Giderinin Çeşidi	2018 Yılı (TL) (A)	2019 Yılı (TL) (B)	2020 Yılı (TL) (C)	2019-2018 Değişim Oranı (%) [D=(B-A)/A]	2020-2019 Değişim Oranı (%) [E=(C-B)/B]
Personel Giderleri	44.741.262,77	50.621.388,49	57.531.098,50	13	13,6
SGK Devlet Prim Giderleri	7.753.004,94	8.797.045,60	10.069.026,55	13	14,4
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	106.024.798,81	123.453.720,25	135.419.948,07	16	9,7
Faiz Giderleri	7.132.707,08	5.305.733,94	6.102.611,07	-26	15
Cari Transferler	23.878.181,37	34.070.775,33	13.863.219,19	43	-59
Sermaye Giderleri	44.810.716,29	38.521.663,92	37.217.445,18	-14	-3
Sermaye Transferleri	0,00	0,00	0,00	-	-
Toplam	**234.340.671,26**	**260.770.327,53**	**260.203.348,56**	**11**	**-2**

ESKİ'nin bütçe giderleri toplamı 2020 yılında 2019 yılına göre 566.978,97 TL (%2) azalmıştır. Gider kalemleri incelendiğinde; 2020 yılında personel giderlerinin 6.909.710,01 TL (%13,6), sosyal güvenlik kurumlarına devlet prim giderlerinin 1.271.980,95 TL (%14,4) arttığı görülmektedir. Personel harcaması niteliğindeki bu giderlerin artışı memur aylık katsayılarının artırılması ile işçi ücretlerine yapılan zamlardan kaynaklanmıştır. Mal alım ve hizmet giderlerinde 11.966.227,82 TL'lik (%9,7) ve faiz giderlerinde 796.877,13TL'lik (%15) artış olmuş buna karşın cari transferlerde 20.207.556,14 TL'lik (%59) ve sermaye giderlerinde de 1.304.218,74 TL'lik (%3) bir azalış olmuştur. Faiz artışı yabancı para cinsinden yapılan borçlanmalara ilişkin yaşanan kur artışından kaynaklanmış olup özellikle bütçe yönetiminde dengenin sağlanması amacıyla tasarrufa gidilmiş, sermaye giderleri azaltılarak bütçe denkliğinin sağlanmasına çalışılmıştır.

Faaliyet Sonuçları Tablosuna göre; bütçe ile ilgili olsun ya da olmasın ESKİ'nin faaliyetlerinden dolayı tahakkuk eden 2020 yılı Faaliyet Gideri 268.928.582,2 TL, Faaliyet Geliri 279.296.290,14 TL olup Dönem Olumlu Faaliyet Sonucu ise 10.367.707,94 TL olarak gerçekleşmiştir.

ESKİ'nin doğrudan ve/veya dolaylı hissedarı olduğu şirketler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

www.balioglu.net

Tablo 7: ESKİ'nin Doğrudan Hissedarı Olduğu Şirketler

Sıra No	Şirketin Adı	Toplam Sermaye Tutarı (TL)	ESKİ'nin Sahip Olduğu Sermaye Tutarı (TL)	Hisse Oranı (%)
1	ESES Eskişehir Enerji Sanayi ve Ticaret AŞ	746.222,18	746.222,18	100

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

1.4.1. Kamu İdaresinin Muhasebe Sistemi

ESKİ'nin muhasebe kayıt işlemleri Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirilmektedir. Mahalli idarelerin hesap planı, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 46'ncı maddesinde ana hesap grupları, hesap grupları ve hesaplar itibariyle belirlenmiş çerçeve hesap planında yer alan hesaplardan oluşmaktadır. Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer almamakla birlikte, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer alan herhangi bir hesabın kullanılması gerekliliği ortaya çıkarsa Yönetmelik'teki hesap planına ilave hesap eklemeye veya çıkarmaya, Hazine ve Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Çevre ve Şehircilik Bakanlığı yetkilidir.

Ayrıca, mahalli idarelere ait detaylı hesap planları, bu Yönetmelik'te belirlenen hesap planı çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle ilgili Bakanlıklarca hazırlanmaktadır.

1.4.2. Kamu İdaresinin Raporlama Sistemi

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 484 ve 485'inci maddeleri uyarınca; mali tablolar, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nde belirlenen ilkelere ve standartlara uygun olarak hazırlanır ve belirlenen sürelerde ilgililerin bilgisine sunulur. Bu bağlamda, İdarece üretilen cetvel ve temel mali tablolar ile diğer mali tablolar şunlardır:

a) Mizan cetveli

b) Temel mali tablolar

1) Bilanço

2) Faaliyet sonuçları tablosu

3) Nakit akış tablosu

c) Diğer mali tablolar

1) Bütçe uygulama sonuçları tablosu

www.balioglu.net

2) Gelirlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu

3) Giderlerin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu

4) Giderlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu

5) Bütçe gelirlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu

6) Bütçe giderlerinin kurumsal sınıflandırılması tablosu

7) Bütçe giderlerinin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu

8) Bütçe giderlerinin finansal sınıflandırılması tablosu

9) Bütçe giderlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu

10) Bütçe giderleri ve ödenekler tablosu.

1.4.3. Kamu İdaresi Tarafından Denetime Sunulan Defter, Tablo ve Belgeler

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştay Başkanlığına gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuştur:

www.balioglu.net

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Faaliyet sonuçları tablosu,
- İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile idare taşınır mal yönetim hesabı icmal cetveli.

Kamu İdaresinin denetimi; yukarıda belirtilen defter, tablo ve belgeler ile Usul ve Esaslar'ın 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

Denetim görüşü, Kamu İdaresinin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan bilanço ve faaliyet sonuçları tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

www.balioglu.net

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürünün belirlenmesine esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda, mali saydamlık, hesap verme sorumluluğu, stratejik planlama, performans esaslı ve çok yıllı bütçeleme ile iç kontrol ve iç denetim konuları, mali yönetim ve kontrol sistemini oluşturan temel unsurlar olarak düzenlenmiştir.

İç kontrol sistemi, sadece kontrol faaliyetlerini değil, idarenin organizasyon yapısını, işleyişini, görev, yetki ve sorumluluklarını ve karar alma süreçlerini kapsayan ve idarenin tüm yöneticilerinin ve çalışanlarının tamamının rol alması gereken dinamik bir süreçtir. Bu nedenle, iç kontrol sisteminin kurulması, işletilmesi, izlenmesi, değerlendirilmesi ve gerekli önlemlerin zamanında alınması konularında üst yönetimin liderliği büyük önem arz etmektedir.

www.balioglu.net

Kurum üst yönetim ve çalışanlarının iç kontrol sisteminin geliştirilmesi yönündeki pozitif ve destekleyici tavırlarının sistemin kalitesini olumlu yönde etkileyen bir yönetim anlayışı oluşturduğu ifade edilebilir. Bu yönde atılmış adımlardan biri olan etik sözleşmelerin imzalanması ve personel dosyalarına konulması özü itibarıyla biçimsel bir gelişmeyi yansıtsa da bu alandaki farkındalığın ve sorumluluğun geliştirilmesindeki etkisi önemlidir.

Kurumda, çalışanlarının katılımıyla stratejik plan ve stratejik planın yıllık uygulamasına yönelik performans programının hazırlanmış olması, faaliyet sonuçlarına ilişkin değerlendirmelerin idare faaliyet raporunda gösterilmesi performans yönetimini oluşturmada önemli bir adımdır. Stratejik plan amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik hedefler ve bu hedeflere ilişkin faaliyetlerin bütçe kaynaklarına ilişkin gerçeklikler çerçevesinde belirlenmesi ve sağlam kaynaklara dayandırılması da daha gerçekçi bir bütçe oluşumuna katkıda bulunmaktadır.

İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulu'nun kurulmuş ve İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planının hazırlanmış olması önemli bir aşama olmakla beraber bu çabaların ve iç kontrollerin işlerliğinin daha üst bir seviyeye taşınabilmesi İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planında yer alan eylemlerin gerçekleşme sonuçlarının izlenmesi, gerektiğinde planın revize edilmesi ve sonuçlarının raporlanmasıyla mümkün olacaktır. Bu hususstaki gelişime katkı

sunması beklenen "Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı İzleme Raporu" ve "İç Kontrol Sistemi Değerlendirme Raporu"nun hazırlanmış olması da geleceğe dönük faydalı bir gelişme olarak değerlendirilmektedir.

İdarelerin uluslararası standartlarda iç kontrol sistemi oluşturmalarını teminen Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği, 26.12.2007 tarih ve 26738 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Anılan Tebliğ doğrultusunda İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planları hazırlanmış olup, söz konusu Eylem Planında yer alan eylemlerin gerçekleşme sonuçlarının izlendiği, planın revize edilmesi çalışmalarının takibinin yapıldığı ve raporlandığı görülmüştür.

Yukarıda belirtilen açıklamalar çerçevesinde, Kurumda genel hatlarıyla iç kontrol sisteminin kurulması, uygulanması, izlenmesi ve geliştirilmesi yönünde mevzuatın gerektirdiği hususlardan genelinin yerine getirildiği görülmekle birlikte iç kontrol sisteminin değerlendirilmesinde aşağıdaki hususlar tespit edilmiştir;

a) İç kontrol sisteminin işlerliğine yönelik önemli unsurlardan biri olan İç Denetim Biriminin kurulmadığı görülmüştür.

www.balioglu.net

5018 sayılı Kanunu'n 63'üncü maddesinde iç denetim; kamu idaresinin çalışmalarına değer katmak ve geliştirmek için kaynakların ekonomiklik, etkililik ve verimlilik esaslarına göre yönetilip yönetilmediğini değerlendirmek ve rehberlik yapmak amacıyla yapılan bağımsız, nesnel güvence sağlama ve danışmanlık faaliyeti olarak tanımlanmış olup kamu idarelerinin yapısı ve personel sayısı dikkate alınmak suretiyle, İç Denetim Koordinasyon Kurulunun uygun görüşü üzerine, doğrudan üst yöneticiye bağlı iç denetim birimi başkanlıkları kurulabileceği düzenlenmiştir.

5018 sayılı Kanun kapsamında, nesnel risk analizlerine dayanarak kamu idarelerinin yönetim ve kontrol yapılarını değerlendirmek, kaynakların etkili, ekonomik ve verimli kullanılması bakımından incelemeler yapmak ve önerilerde bulunmak, harcama sonrasında yasal uygunluk denetimi yapmak, malî yönetim ve kontrol süreçlerinin sistem denetimini yapmak ve bu konularda önerilerde bulunmak gibi daha birçok önemli görevler tevdi edilen iç denetçilerin iç kontrol sistemi içerisindeki önemi yadsınamaz bir niteliktedir.

ESKİ'de 3 adet iç denetçi kadrosu bulunmakla birlikte 2020 yılı itibariyle 1 adet iç denetçi aktif olarak görev yapmakta ve Genel Müdüre bağlı olarak faaliyetlerini yürütmektedir. İç Denetim Biriminin kurulması ve bu kapsamda aktif olarak görev yapan iç denetçi sayısının arttırılmasının sistemin gelişimine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

b) Ön mali kontrol sürecinin etkin olarak yürütülmesine ilişkin Kurum tarafından bir düzenleme yapılmadığı görülmüştür.

Harcama birimlerinde işlemlerin gerçekleştirilmesi aşamasında yapılacak asgarî kontroller ile malî hizmetler birimi tarafından ön malî kontrole tâbi tutulacak malî karar ve işlemlerin usul ve esasları ile ön malî kontrole ilişkin standart ve yöntemler ile ilgili İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar düzenlenmiş olup, ayrıca kamu idarelerinin, bu standart ve yöntemlere aykırı olmamak şartıyla düzenleme yapabileceği ifade edilmiştir.

Kurum tarafından gerçekleştirilen ön mali kontrol faaliyetine yönelik işlemlerin incelenmesinde, ön mali kontrol sürecinin gelir, gider, varlık ve yükümlülüklere ilişkin malî karar ve işlemlere yönelik süreçlerin etkin olarak işleyişi ve harcama birimleri tarafından kullanılan kaynakların etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılmasına esas olacak şekilde bir düzenlemenin yürürlükte bulunmadığı görülmüştür.

Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı bünyesinde iç kontrol ve ön mali kontrole yönelik taslak bir yönerge çalışmasının bulunduğu görülmekle birlikte söz konusu çalışmanın Kurumun diğer harcama birimlerinin mali işlemlere yönelik süreç akış şemaları ile birlikte değerlendirilerek tamamlanması gerekmektedir.

www.balioglu.net

c) Ön mali kontrol kapsamında düzenlenen görüş yazılarında ayrıntı ve gerekçelere yer verilmediği görülmüştür.

Anılan Usul ve Esaslar'ın "Ön mali kontrol süreci"nin düzenlendiği 12'nci maddesinde; mali hizmetler birimince kontrol edilen işlemler hakkında görüş yazısı düzenlenerek ilgili birime gönderileceği, ön malî kontrol sonucunda yazılı görüş düzenlenmesi halinde ise bu yazılı görüşlerin ayrıntılı, açık ve gerekçeli olmak zorunda olduğu ifade edilmiştir.

Ön mali kontrol yapılmak üzere Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığına gönderilen işlemler üzerinde yapılan incelemelerde, düzenlenen görüş yazılarının içeriğinde yalnızca "uygundur" ifadesinin yer aldığı görülmüş olup görüşe ilişkin ayrıntıların ve gerekçelerin belirtilmediği tespit edilmiştir.

Mevzuat hükümlerinden anlaşılacağı üzere, ön mali kontrol yapılmak üzere ilgili birime gönderilen işlemlerde yazılı görüş verilmesi gereken durumlarda, verilen görüşün dayandığı hususların açıklandığı ayrıntıların belirtilmesi ve "uygundur" ya da "uygun değildir" görüşlerine ait gerekçelerin açıklanması gerekmektedir.

d) Kurum tarafından ihale edilen yapım işlerine ilişkin sözleşme tasarılarının süresi içinde ön mali kontrole gönderilmediği tespit edilmiştir.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun "Sözleşmeye davet" başlıklı 42'nci maddesinde; ön mali kontrol yapılması gereken hallerde bu kontrolün tamamlandığı tarihi izleyen günden itibaren üç gün içinde ihale üzerinde bırakılan istekliye, tebliğ tarihini izleyen on gün içinde kesin teminatı vermek suretiyle sözleşmeyi imzalaması hususunun bildirileceği ifade edilmiştir.

İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar'ın 17'nci maddesinde; idarelerin, ihale kanunlarına tâbi olsun veya olmasın, harcamayı gerektirecek taahhüt evrakı ve sözleşme tasarılarından tutarı mal ve hizmet alımları için bir milyon Türk Lirasını, yapım işleri için üç milyon Türk Lirasını aşanların ön mali kontrole tâbi olduğu, kontrole tâbi taahhüt evrakı ve sözleşme tasarılarının, bunlara ilişkin tüm bilgi ve belgeleri içerecek şekilde bir işlem dosyası olarak harcama yetkilisi tarafından malî hizmetler birimine gönderileceği, taahhüt evrakı ve sözleşme tasarılarının, en geç on işgünü içinde kontrol edilerek düzenlenen görüş yazısı ile birlikte işlem dosyasının ilgili harcama yetkilisine gönderileceği belirtilmiştir.

Kurum tarafından gerçekleştirilen ön mali kontrole yönelik işlem ve süreçlerin incelenmesinde, harcama birimleri tarafından ön mali kontrole tabi tutulması gereken taahhüt evrakı ve sözleşme tasarılarının mevzuatta belirtilen sürelerde ön mali kontrole gönderilmediği tespit edilmiş olup, söz konusu işlerin ayrıntısına aşağıda yer verilmiştir.

www.balioglu.net

Tablo 8: Süresi İçinde Ön Mali Kontrole Gönderilmeyen Taahhüt Evrakları

Harcama Birimi	**İhale Kayıt Numarası**	**İşin Adı**	**Ön Mali Kontrole Gelme Aşaması**
Planlama Yatırım ve İnşaat Dairesi Başkanlığı	2017/239992	Han İlçesi İle Muhtelif Mahallelerde Kanalizasyon ve Yağmursuyu İnşaatı	İlgili firmanın sözleşmeye davet edilmesi aşamasında
Planlama Yatırım ve İnşaat Dairesi Başkanlığı	2017/568049	Muhtelif Mahallelerde Kanalizasyon ve Yağmursuyu İnşaatı	İlgili firmanın sözleşmeye davet edilmesi aşamasında
Planlama Yatırım ve İnşaat Dairesi Başkanlığı	2017/467481	Sivrihisar İlçesi ile Muhtelif Mahallelerde İçme Suyu İnşaatı	İlgili firmanın sözleşmeye davet edilmesi aşamasında

Planlama Yatırım ve İnşaat Dairesi Başkanlığı	2018/288933	Muhtelif İlçe ve Mahallelerde Yeni İçmesuyu Depoları Yapılması ve Mevcut Depoların Tadilatı	Sözleşme İmzalandıktan sonra (Sözleşme Tarihi 29.08.2018 Ön Mali Kontrol için geldiği tarih 04.09.2018)
Planlama Yatırım ve İnşaat Dairesi Başkanlığı	2019/572245	Mihalgazi İlçesi Alpagut Mahallesi ve Alpu İlçesi Bozan Mahallesi Atıksu Arıtma Tesisi İnşaatı	İlgili firmanın sözleşmeye davet edilmesi aşamasında
Planlama Yatırım ve İnşaat Dairesi Başkanlığı	2020/10203	Alpu İlçesi Kanalizasyon İnşaatı	Sözleşme İmzalandıktan sonra (Sözleşme Tarihi 27.03.2020 Ön Mali Kontrol için geldiği tarih 30.03.2020)

Süresi içerisinde ön mali kontrole gönderilmeyen taahhüt evraklarına bakıldığında, tamamının aynı harcama birimi tarafından gerçekleştirilen yapım işleri olduğu bu bağlamda mali işlemlerin gerçekleştirilmesinde nitelikli bir misyonu bulunan ön mali kontrole gereken önemin verilmediği görülmektedir.

www.balioglu.net

Nitekim açıklanan mevzuata aykırılığın uygulanması ve ihale üzerinde bırakılan istekli ile sözleşme imzalanması halinde, sözleşme imzalanmadan önce ön mali kontrol birimi tarafından uygun görüş verilmemesi ve ihale yetkilisinin de verilen görüşe katıldığı durumlarda;

Uygun görüş verilmemesine neden olan hukuka aykırılıklar gerekçe gösterilerek, ihale yetkilisi tarafından onaylanan ihale komisyon kararının, yine ihale yetkilisi tarafından iptal edilmek suretiyle ihale sürecinin kaldığı yerden tamamlanması için ihale işlemlerinden düzeltilmesi, geri alınması veya kaldırılması gereken işlemlerin yapılması yahut bunlar yapılamıyor ise ihale kararının iptal edilebilme ihtimalinin ortadan kalkmasına neden olunmaktadır.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Eskişehir Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü 2020 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve kamu idaresi tarafından sunulan; geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının, "Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular" bölümünde belirtilen hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Kamu İdarelerine Mali Borçlar Hesabında Takip Edilen Yabancı Kaynaklara İlişkin Kur Değerlemesinin Yapılmaması

Kurumun Eskişehir Büyükşehir Belediyesi aracılığıyla yapmış olduğu yabancı para cinsinden borçlarına ilişkin kur değerlemesinin yapılmadığı tespit edilmiştir.

Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin "Yabancı kaynaklara ilişkin ilkeler" başlıklı 10'uncu maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde; dönem sonu bilanço gününde yabancı kaynak hesaplarında kayıtlı olup, yabancı para cinsinden takip ve ödemesi yapılan tutarların değerlemeye tabi tutulacağı ve raporlama tarihindeki değerleriyle mali raporlarda gösterileceği belirtilmiş olup,

Aynı Yönetmelik'in "Yabancı para cinsinden yapılan işlemler ve kur değişiklikleri" başlıklı 19'uncu maddesinin üçüncü fıkrasında; yabancı paralar ve yabancı para cinsinden izlenen varlıklar ve yabancı kaynakların, raporlama tarihinde Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca belirlenen ilgili döviz kuru üzerinden değerlemeye tabi tutulacağı ve değerleme günündeki kur üzerinden muhasebe kayıtlarında gösterileceği hüküm altına alınmıştır.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 303 Kamu İdarelerine Mali Borçlar Hesabının niteliğini düzenleyen 234'üncü maddesinde; bu hesabın, diğer kamu idarelerine olan kısa vadeli mali borçlar ile uzun vadeli yabancı kaynaklar ana hesap grubu içindeki kamu idarelerine mali borçlar hesabında kayıtlı tutarlardan vadesi bir yılın altına inenlerin izlenmesi için kullanılacağı belirtilmiş olup,

Aynı Yönetmelik'in 403 Kamu İdarelerine Mali Borçlar Hesabının niteliğinin anlatıldığı 303'üncü maddesinde ise; bu hesabın, diğer kamu idarelerine olan ve vadesi bir yılı aşan mali borçların izlenmesi için kullanılacağı ifade edilmiştir.

Kurum muhasebe kayıtları üzerinde yapılan incelemelerde, Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkanlığınca Avrupa Yatırım Bankasından (EIB) sağlanan 110.000.000 € kredinin

www.balioglu.net

23.780.865 € ile 700.000 $'lık kısmının, kullanılan kredi faiz ve ödeme koşulları ile Kuruma borç olarak verildiği, yılda iki taksit halinde gerçekleştirilen ödemelerin ise Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkanlığı üzerinden gerçekleştirildiği, ayrıca Hazine ve Maliye Bakanlığından Eskişehir Büyükşehir Belediyesi aracılığıyla atıksu arıtma tesislerinin finansmanı amacıyla kredi kullanıldığı ve söz konusu kredinin devir sözleşmesi ile Kuruma devredildiği görülmüştür.

Söz konusu krediler ile ilgili ödeme tarihleri ve taksitlere ilişkin anapara ve faizlerin gösterildiği ödeme planı ile yapılan taksit ödemelerine bakıldığında ise, mali yıl sonu itibariyle Kurum payına düşen 14.928.183,75 € ile 220.977 $ anapara borcun bulunduğu, ilgili tutarlardan 303 Kamu İdarelerine Mali Borçlar Hesabında takip edilmesi gereken 1.992.198,79 € ve 58.654,5 $; 403 Kamu İdarelerine Mali Borçlar Hesabında takip edilmesi gereken 12.935.985,19 € ve 162.322,5 $ bulunduğu anlaşılmıştır.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından belirlenen 31.12.2020 tarihli döviz satış kurlarına bakıldığında Euro kurunun 9.1329 TL, ABD Dolar kurunun ise 7.4327 TL olduğu, bu kur değerleri üzerinden dönem sonunda raporlama tarihinde yapılması gereken değerleme sonucunda 303 Kamu İdarelerine Mali Borçlar Hesabında 18.630.513,63 TL, 403 Kamu İdarelerine Mali Borçlar Hesabında ise 119.349.553,58 TL olması gerektiği, ancak Kurumun kesin mizan ve bilançosunda ise söz konusu borca ilişkin 303 No.lu hesapta 19.739.009,73 TL, 403 No.lu hesapta ise 66.049.997,96 TL yer aldığı tespit edilmiştir.

www.balioglu.net

Kurum tarafından 2021 yılı hesap dönemi içerisinde gerekli düzeltme kayıtlarının yapıldığı belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

Sonuç olarak, Kurumun 2020 yılı bilançosunda 303 Kamu İdarelerine Mali Borçlar Hesabı 1.108.496,10 TL fazla, 403 Kamu İdarelerine Mali Borçlar Hesabı ise 53.299.555,62 TL eksik gösterilmekte olup yılsonu itibariyle düzenlenen mali rapor ve tablolar doğru ve güvenilir bilgi sunmamaktadır.

BULGU 2: Bütçe Giderleri Hesabının Gerçek Tutarı Göstermemesi

Kurum tarafından Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkanlığına verilen borç verme işlemlerinde bütçe hesaplarının çalıştırılmadığı dolayısıyla bütçe gideri hesabının gerçek durumu yansıtmadığı tespit edilmiştir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 132 Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar Hesabının niteliğini düzenleyen 101'inci maddesinde; bu hesabın, ilgili mevzuatına dayanılarak vadesi bir yılın altına inmiş olanlar ile sınırlı olmak üzere nakit olarak verilen borçlardan kaynaklanan alacaklar ile duran varlıklar ana hesap grubu içindeki kurumca verilen borçlardan alacaklar hesabında kayıtlı alacaklardan dönem sonunda vadesi bir yılın altına inenler ve bunlardan tahsil edilen, terkin edilen veya takibe alınanların izlenmesi için kullanılacağı belirtilmiş olup,

Hesabın işleyişinin anlatıldığı 102'inci maddesinde ise; bütçedeki ödeneğine dayanılarak yapılan ve vadesi bir yıl veya faaliyet dönemi ile sınırlı olan borç verme işlemlerinden doğan alacakların bu hesaba borç, 103 Verilen Çekler ve Gönderme Emirleri Hesabına veya ilgili diğer hesaplara alacak; diğer taraftan 830 Bütçe Giderleri Hesabına borç, 835 Gider Yansıtma Hesabına alacak kaydedileceği ifade edilmiştir.

Aynı Yönetmelik'in 830 Bütçe Giderleri Hesabının niteliğini düzenleyen 392'nci maddesinde; bu hesabın, bütçe kanunları ve diğer kanunların verdiği yetkiye dayanılarak nakden veya mahsuben yapılan bütçe giderlerinin izlenmesi için kullanılacağı belirtilmiş olup,

Hesabın işleyişinin anlatıldığı 393'üncü maddesinde ise; bütçe gideri olarak tahakkuk ettirilen tutarların bu hesaba borç, 835 Gider Yansıtma Hesabına alacak kaydedileceği ifade edilmiştir.

Kurum hesap ve işlemleri üzerinde yapılan incelemelerde, cari yıl içerisinde Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkanlığına 38.331.907,53 TL borç verildiği, söz konusu verilen borçların 132 Kurumca Verilecek Borçlardan Alacaklar hesabında takip edildiği ancak bunlara ilişkin bütçe hesapların çalıştırılmadığı tespit edilmiştir.

Söz konusu hatalı muhasebeleştirme nedeniyle 830 Bütçe Giderleri Hesabı ile 835 Gider Yansıtma hesabı 38.331.907,53 TL eksik gösterilmekte olup bu durumdan dolayı mali rapor ve tablolar doğru ve güvenilir bilgi sunmamaktadır.

Kurum tarafından 2021 yılından itibaren borç verilmesi durumunda, Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri doğrultusunda bütçe hesaplarının çalıştırılarak mali rapor ve tabloların düzgün olmasının sağlanacağı ifade edilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

www.balioglu.net

BULGU 3: Taşınmazların Kayıt Altına Alınması Konusunda Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik Hükümlerine Uyulmaması

Kurumun mülkiyetinde, yönetiminde ve kullanımında bulunan taşınmazların kayıt işlemlerinin mevzuata uygun şekilde yerine getirilmediği tespit edilmiştir.

Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik'in 1'inci maddesinde, Yönetmelik'in amacının; genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile bu idarelere bağlı ve Kanun kapsamında olan kurum ve kuruluşların mülkiyetinde, yönetiminde veya kullanımında bulunan taşınmazların kaydına ve icmal cetvellerinin düzenlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemek olduğu belirtilmiş ve Yönetmelik'in diğer maddelerinde kamu idarelerinin tasarrufunda bulunan taşınmazların kaydına ve buna ilişkin cetvellerin tutulmasına ilişkin usul ve esaslar ile bu işlerle ilgili görev, yetki ve sorumluluklar belirlenmiştir.

Yönetmelik'in "Kayıt ve kontrol işlemleri" başlıklı 5'inci maddesine göre "Tapuda Kayıtlı Olan Taşınmazlar" başlığı altında yer alan taşınmazlar maliyet bedeli üzerinden, bu taşınmazlardan maliyet bedeli belirlenemeyenler rayiç değerleri üzerinden kayıtlara alınacaktır. Maliyet ve rayiç bedeli belirlenemeyen taşınmazlar ise iz bedeli üzerinden kayıtlara alınacaktır. Taşınmazların rayiç değeri; maliki kamu idaresince, başka bir kamu idaresinin yönetiminde veya kullanımında olanlar ise bu idarelerce tespit edilecek ve taşınmazların kayıtlara alınan değeri, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre güncellenecektir. Ayrıca, kayıt işlemleri, taşınmaz giriş ve çıkış kayıtlarının tutulması ve ilgili cetvellere kaydedilmesi süreçlerini kapsamaktadır.

Anılan Yönetmelik'in "Kayıt şekli" başlıklı 7'nci maddesi gereğince; kamu idarelerinin tapu kütüğünde adlarına tescilli olan ve Yönetmelik eki Ek 1'deki Kayıt Planının "Tapuda Kayıtlı Olan Taşınmazlar" başlığı altında yer alan taşınmazların kaydını Yönetmelik Eki Ek 2'deki "Tapuda Kayıtlı Olan Taşınmazlar Formu'nda", tapu kütüğünde üçüncü kişiler adına tescilli veya diğer kamu idarelerinin yönetiminde olmakla birlikte irtifak hakkı tesisi, tahsis, kiralama, kullanma izni verilmesi gibi yollarla kullanım hakkı kendilerine verilen taşınmazların kaydını Yönetmelik Eki Ek 6'daki "Sınırlı Aynî Haklar ile Kişisel Haklar ve Tahsis Formu'nda", yer alan bilgileri içerecek şekilde bilgisayarda veya deftere yazarak kaydını tutmaları gerekmektedir. Kamu idarelerinin taşınmaz kayıt ve kontrol işlemleriyle görevli birimlerince hazırlanan bu formların taşınmaz icmal cetvelleri hazırlanmak üzere mali hizmetler birimine gönderilmesi ve mali hizmetler birimince bu formların konsolide edilerek taşınmaz icmal cetvellerinin oluşturulması gerekmektedir.

www.balioglu.net

Diğer yandan aynı Yönetmelik'in Geçici 1'inci maddesi gereğince, Yönetmelik'in 5'inci maddesine göre yapılması gereken taşınmaz kayıt işlemlerinin 31.12.2017 tarihine kadar tamamlanması gerekmektedir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri doğrultusunda taşınmaz kayıt işlemleri incelendiğinde;

- 31.12.2017 tarihine kadar tamamlanması gereken taşınmaz kayıt işlemlerinin tamamlanmadığı, taşınmazlara ilişkin değer tespitlerinin yapılmadığı, çoğu taşınmazın 1 TL veya 1.000,00 TL olarak kayıtlarda izlendiği,

- Projeler Dairesi Başkanlığından edinilen bilgi doğrultusunda Kuruma tahsis edilen 96 adet taşınmaz olduğu anlaşıldığı halde Sınırlı Aynî Haklar ile Kişisel Haklar ve Tahsis Formu'nda 9 adet taşınmazın yer aldığı,

- Kuruma tahsis edilen bazı taşınmazların Sınırlı Aynî Haklar ile Kişisel Haklar ve Tahsis Formu'na kaydedilmesi gerekirken Tapuda Kayıtlı Olan Taşınmazlar Formu'na kaydedildiği ve edinme şekli tahsis olarak girilen 253 adet taşınmazın olduğu,

- Taşınmazların rayiç değerinin; maliki kamu idaresince, başka bir kamu idaresinin yönetiminde veya kullanımında olanların ise bu idarelerce tespit edileceği hükmüne istinaden Kuruma tahsis edilen taşınmazların değerinin idarece tespit edilmesi gerekirken söz konusu tespitin yapılmadığı, tahsisli olarak kullanılan bazı taşınmazların 1 TL ya da 1.000,00 TL olarak kaydedildiği,

- Tapuda Kayıtlı Olan Taşınmazlar Formu'nda yer alan taşınmazlardan bazılarının ada/parsel numaraları, yüzölçümü bilgilerine ilişkin sütunların boş bırakıldığı tespit edilmiştir.

Yukarıda belirtildiği üzere, Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik hükümleri gereğince; taşınmazların tapu bilgileri doğrultusunda fiili envanterinin yapılması, mevzuatında belirtilen şekilde kayda esas değerlerinin tespit edilmesi ve yeniden değerleme yapılması, Kurumun mülkiyetinde ve/veya kullanımında bulunan taşınmazların maliyet bedeli üzerinden, maliyet bedeli belirlenemeyenlerin ise rayiç değerleri üzerinden bedellerinin tespit edilmesi ve muhasebe kayıtlarının yapılması, taşınmazlara ilişkin form ve icmal cetvellerinin fiili durumu tam olarak yansıtması gerekmektedir.

www.balioglu.net

Kurum tarafından gerekli çalışmaların yapılmaya başlandığı, Yönetmelik hükümlerine göre kayıtların güncelleneceği ve icmal cetvellerinin oluşturulacağı belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

Sonuç olarak, Kurumun mülkiyetinde bulunan taşınmazlar ile tahsis suretiyle kullandığı taşınmazlara ilişkin bilgileri içeren taşınmaz kayıt form ve icmal cetvellerinin gerek envanter gerekse de değer açısından doğru bilgi içermemesi nedeniyle 2020 yılı mali tablolarında 25-Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu doğru ve güvenilir bilgi sunmamaktadır.

BULGU 4: Taşınmazların Muhasebedeki Kayıtlı Değerleri ile Taşınmaz İcmal Cetveli Arasındaki Değerleri Arasında Uyumsuzluk Olması

Kurumun sahip olduğu taşınmazların, Taşınmaz İcmal Cetvelindeki kayıtlı değerleri ile 250 Arazi ve Arsalar Hesabı, 251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabı ve 252 Binalar Hesabındaki kayıtlı değerlerinin uyuşmadığı görülmüştür.

www.balioglu.net

Genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile bu idarelere bağlı ve 5018 sayılı Kanun kapsamında olan kurum ve kuruluşların mülkiyetinde, yönetiminde veya kullanımında bulunan taşınmazların kaydına ve icmal cetvellerinin düzenlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla, "Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik" Bakanlar Kurulu kararı ile kabul edilmiş ve Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik'in "Kayıt şekli" başlıklı 7'nci maddesinde, kamu idarelerinin mülkiyetindeki ve çeşitli yollarla kendilerine kullanım hakkı verilen taşınmazlarını Yönetmelik'te belirtilen cinslere göre ekte yer alan Formlara kaydetmeleri ve mali hizmetler birimince de bu formların konsolide edilerek Yönetmelik'in ekinde yer alan taşınmaz icmal cetvellerinin oluşturulacağı hüküm altına alınmıştır.

Kurum tarafından hazırlanan taşınmaz kayıt formlarının ve icmal cetvellerinin incelenmesi neticesinde; taşınmaz kayıt formları esas alınarak hazırlanan icmal cetvellerindeki kayıtların tutarları ile kurum bilançosundaki taşınmazların değerlerinin birbirleriyle örtüşmediği tespit edilmiştir.

- Tapuda Kayıtlı Olan Taşınmazlar İçin İcmal Cetvelinde yer alan 1.364 adet taşınmazın toplam değeri 344.092.574,23 TL,

- Tapuda Kayıtlı Olmayan Taşınmazlar İçin İcmal Cetvelinde yar alan 1 adet taşınmazın değeri 84.850,60 TL,

- Sınırlı Ayni Haklar ile Kişisel Haklar ve Tahsis Formunda yer alan 9 adet taşınmazın toplam değeri 19.001,00 TL olarak gözükmektedir.

Hazırlanan icmal cetvellerinde toplam 344.196.425,83 TL değerinde kayıt yer almasına rağmen Kurum bilançosunun 31.12.2020 tarihi itibarıyla 250 Arazi ve Arsalar, 251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri ile 252 Binalar Hesaplarında toplam 536.602.556,38 TL tutarında kayıt yer almaktadır.

Kurum tarafından konu hakkında gerekli çalışmaların başlatıldığı belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

Sonuç olarak, taşınmazlara ilişkin ilgili maddi duran varlıklar hesaplarına yapılacak kayıtların taşınmaz icmal cetvellerindeki kayıtlar esas alınarak yapılacağı dikkate alındığında 2020 yılı mali tablolarında yer alan 25 Maddi Duran Varlıklar hesap grubu 192.406.130,55 TL fazla görünmektedir.

www.balioglu.net

BULGU 5: Tahsisli Olarak Kullandırılan ve Tahsisli Kullanılan Taşınmazların Muhasebe Kayıtlarının Gerçeği Yansıtmaması

a) Kurum Tarafından Tahsis Edilen Taşınmazların Muhasebe Kayıtlarında İzlenmemesi

Kurumun diğer kamu kurum ve kuruluşlarına tahsis ettiği taşınmazların muhasebe kayıtlarında izlenmediği tespit edilmiştir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin maddi duran varlıklar hesabına ilişkin işlemleri düzenleyen 187'nci maddesine göre; kamu idaresinin mülkiyetinde olan taşınmazlardan diğer kamu idarelerine tahsis edilenlerin yardımcı hesaplar itibarıyla izleneceği hüküm altına alınmıştır.

Mezkur Yönetmelik'in 189'uncu maddesine göre, tahsise konu edilen arazi ve arsalar tahsis eden kamu idaresine hizmet veren muhasebe birimince kayıtlı değeri üzerinden 250 Arazi ve Arsalar Hesabına alacak, 500 Net Değer Hesabına borç; 191'inci maddesine göre tahsise konu edilen yeraltı ve yerüstü düzenleri tahsis eden kamu idaresine hizmet veren muhasebe birimince kayıtlı değeri üzerinden 251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabına alacak, 500 Net

Değer Hesabına borç ayrıca, varlığa ilişkin ayrılmış amortisman tutarı 500 Net Değer Hesabına alacak, 257 Birikmiş Amortismanlar Hesabına borç; 193'üncü maddesine göre tahsise konu edilen binalar tahsis eden kamu idaresine hizmet veren muhasebe birimince kayıtlı değeri üzerinden bu hesaba alacak, 500 Net Değer Hesabına borç ve varlığa ilişkin ayrılmış amortisman tutarı 500 Net Değer Hesabına alacak, 257 Birikmiş Amortismanlar Hesabına borç kaydedileceği hüküm altına alınmıştır. Tahsisli kullanılan taşınmazların tahsis işlemleri kaldırıldığında ise maliki idare tarafından ters kayıt ile ilgili maddi duran varlık hesaplarına borç, 500 Net Değer Hesaplarına alacak kaydı yapılarak muhasebeleştirilir.

Yapılan incelemede, ESKİ Yönetim Kurulu tarafından 05.06.2017 tarihinde Eskişehir Büyükşehir Belediyesine 1 adet taşınmaz tahsis edildiği görülmüştür. Ancak 500.11 Tahsis Edilen Taşınmazlar yardımcı hesabında ve 250.02 Kamu İdaresinin Tahsis Ettiği Taşınmazlar yardımcı hesabında bakiye olmadığı tespit edilmiştir.

Kurum tarafından gerekli çalışmaların başlatıldığı belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

www.balioglu.net

Sonuç olarak, söz konusu muhasebe kayıtlarının yapılmaması sebebiyle 2020 yılı bilançosunda Özkaynaklar ve Maddi Duran Varlıklar hesap grubu Kurum tarafından tahsis edilen taşınmazlara ilişkin doğru ve güvenilir bilgi sunmamaktadır.

b) Kuruma Tahsis Edilen Taşınmazların Muhasebe Kayıtlarının Gerçeği Yansıtmaması

Kuruma başka kamu kurum ve kuruluşları tarafından tahsis edilen taşınmazlara ilişkin muhasebe kayıtlarının gerçeği yansıtmadığı tespit edilmiştir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin maddi duran varlıklar hesabına ilişkin işlemleri düzenleyen 187'nci maddesine göre; kamu idarelerince tahsisli olarak kullanılan taşınmazların yardımcı hesaplar itibarıyla izleneceği belirtilmiştir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 250 Arazi ve Arsalar Hesabının işleyişine ilişkin 189'uncu maddesinde, tahsise konu edilen arazi ve arsalar, tahsis edilen kamu idaresince kayıtlı değeri üzerinden bu hesaba borç, 500 Net Değer Hesabına alacak kaydedileceği; 251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabının işleyişine ilişkin 191'inci maddesinde, tahsise konu edilen yeraltı ve yerüstü düzenleri tahsis edilen kamu idaresine hizmet veren muhasebe birimince kayıtlı değeri üzerinden bu hesaba borç, 500 Net Değer

Hesabına alacak kaydedileceği ve ayrıca, varlığa ilişkin ayrılmış amortisman tutarının 500 Net Değer Hesabına borç, 257 Birikmiş Amortismanlar Hesabına alacak kaydedileceği; 252 Binalar Hesabının işleyişine ilişkin 193'üncü maddesinde ise, tahsise konu edilen binaların tahsis edilen kamu idaresince bu hesaba borç, 500 Net Değer Hesabına alacak kaydedileceği ve ayrıca, varlığa ilişkin ayrılmış amortisman tutarının 500 Net Değer Hesabına borç, 257 Birikmiş Amortismanlar Hesabına alacak kaydedileceği belirtilmiştir.

Projeler Dairesi Başkanlığından alınan bilgi doğrultusunda Kuruma başka kamu kurum ve kuruluşları tarafından 96 adet taşınmaz tahsis edildiği görülmüştür. Muhasebe kayıtları incelendiğinde Tahsisli Kullanılan Taşınmazlara ilişkin olan 250.03 No.lu hesabın 9.061,97 TL, 251.03 No.lu hesabın 64.002,00 TL, 252.03 No.lu hesabın 5.668.184,74 TL bakiye vermesine karşın 500.12 Tahsisli Kullanılan Taşınmazlar Hesabının 2.000,00 TL bakiye verdiği ve amortismana tabi maddi duran varlıklar için amortisman ayrılmadığı tespit edilmiştir.

Kurum tarafından gerekli çalışmaların yapılmaya başlandığı ve 2021 yılı hesap döneminde düzeltme kayıtlarının yapıldığı belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

www.balioglu.net

Sonuç olarak, söz konusu hesaplarda yapılan hatalı muhasebe işlemi sebebiyle 2020 yılı bilançosunda Özkaynaklar ve Maddi Duran Varlıklar hesap grubu Kurum tarafından tahsisli kullanılan taşınmazlara ilişkin doğru ve güvenilir bilgi sunmamaktadır.

BULGU 6: Taşınırlara İlişkin Fiili Durum ile Muhasebe Kayıtları Arasında Uyumsuzluk Bulunması ve Dönem Sonu Taşınır Sayımlarının Yapılmaması

Taşınır işlemlerine ilişkin olarak daire başkanlıklarına ait ambarlarda yapılan fiili denetim sonucunda bazı tüketim malzemelerine ilişkin olarak muhasebe kayıtları ve fiili durum arasında uyumsuzluk bulunduğu ve yıl sonunda yapılması gereken taşınır sayımının bazı daire başkanlıklarında yapılmadığı tespit edilmiştir.

Taşınır Mal Yönetmeliği'nde ambar, kamu idarelerine ait taşınırların kullanıma verilinceye kadar veya kullanımdan iade edildiğinde muhafaza edildiği yer şeklinde tanımlanmış; aynı Yönetmelik'in "Sorumluluk" başlıklı 5'inci maddesinin birinci fıkrasında; harcama yetkililerinin taşınırların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak edinilmesinden, kullanılmasından, kontrolünden ve kayıtlarının bu Yönetmelik'te belirtilen esas ve usullere göre saydam ve erişilebilir şekilde tutulmasını sağlamaktan sorumlu olduğu ve

bu sorumluluğunu taşınır kayıt yetkilileri ve taşınır kontrol yetkilileri aracılığıyla yerine getireceği düzenlenmiştir.

Taşınırların muhafazası ve kontrolüne ilişkin olarak adı geçen Yönetmelik'in 5'inci maddesinin üçüncü fıkrasında; kamu idarelerine ait taşınırların muhafazası ile görevli olan kamu görevlilerinin bu taşınırları en iyi şekilde muhafaza etmek, gerekli bakım ve onarımlarını yapmak veya yaptırmak zorunda olduğu; aynı maddenin beşinci fıkrasında, taşınırların muhafazasından ve yönetilmesinden sorumlu olanların, gerekli tedbirlerin alınmaması veya özenin gösterilmemesi nedeniyle sebep oldukları kamu zararları hakkında, 27/9/2006 tarihli ve 2006/11058 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiş olup 6'ncı maddenin dördüncü fıkrasında ise, taşınır kayıt yetkililerinin taşınırların ambarda muhafazasından ve bulundukları yerde kontrolünden sorumlu olduğu ifade edilmiştir.

Diğer yandan Taşınır Mal Yönetmeliği'nin "Sayım ve sayım sonrası yapılacak işlemler" başlıklı 32'nci maddesinde; kamu idarelerine ait taşınırların, taşınır kayıt yetkililerinin görevlerinden ayrılmalarında, yıl sonlarında ve harcama yetkilisinin gerekli gördüğü durum ve zamanlarda sayımlarının yapılacağı, taşınır sayımlarının harcama yetkilisince, kendisinin veya görevlendireceği bir kişinin başkanlığında taşınır kayıt yetkilisinin de katılımıyla en az üç kişiden oluşturulan sayım kurulu tarafından gerçekleştirileceği, sayım kurulunun öncelikle, taşınır kayıt yetkilisince ambarda bulunduğu veya ambardan çıktığı halde belgesi düzenlenmediği ve kayıtları yapılmadığı belirtilen taşınırlara ilişkin işlemlerin yaptırılmasını sağlayacağı, Sayım Tutanağının "Kayıtlara Göre Ambardaki Miktar" sütununun, defter kayıtları esas alınarak doldurulacağı ve ambarlardaki taşınırların fiilen sayılarak ve bulunan miktarların Sayım Tutanağının "Ambarda Bulunan Miktar" sütununa kaydedileceği, akabinde oda, büro, bölüm, geçit, salon, atölye, garaj ve servis gibi ortak kullanım alanlarında bulunan taşınırların dayanıklı taşınırlar listeleri esas alınarak sayılacağı ve sayım sonuçlarının Sayım Tutanağında gösterileceği, kullanım amacıyla kamu görevlilerine taşınır teslim belgesiyle verilmiş olan taşınırlar için, sayım yapılmaksızın Sayım Tutanağının "Kayıtlara Göre Kişilere Verilen Miktar" sütunundaki bilgilerin dikkate alınacağı, kayıtların sayım sonuçlarıyla uygunluğunun sağlanması ile sayım kurulu tarafından Taşınır Sayım ve Döküm Cetvelinin düzenleneceği, bu Cetvel ve eki sayım tutanağı ile sayım sonuçlarına göre düzenlenen giriş ve çıkış belgelerinin, taşınır kayıt yetkilisinin yıl sonu hesabını oluşturacağı ifade edilmiştir.

www.balioglu.net

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri gereğince; yıl sonlarında taşınır sayımları tam olarak yapılmalı; ardından sayım tutanakları düzenlenmeli buna bağlı olarak da taşınır sayım ve döküm cetveli hazırlanarak muhasebe kayıtları ile fiziki durum karşılaştırılmalıdır.

Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Elektrik Makine ve Malzeme İkmal Dairesi Başkanlığı ve Su Arıtma Dairesi Başkanlığı ambarlarında yapılan fiili denetim sonucunda; Elektrik Makine ve Malzeme İkmal Dairesi Başkanlığı ve Su Arıtma Dairesi Başkanlığı ambarlarında kayıtlı görünen bazı tüketim malzemelerinin fiilen ambarlarda olmadığı, bazı tüketim malzemelerinin ise kayıtlarda olmamasına rağmen fiilen ambarlarda mevcut olduğu görülmüştür. Yine Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı ambarında kayıtlarda olmayan tüketim malzemelerinin fiilen ambarda bulunduğu görülmüştür. Ayrıca bazı daire başkanlıklarında yıl sonu sayım işlemlerinin yapılmadığı, sayım tutanakları ile diğer taşınır hesap ve cetvellerin fiili olarak değil kaydi değer üzerinden düzenlendiği anlaşılmıştır.

Taşınırlarla ilgili gerekli sayım ve kontrol işlemlerinin usule uygun şekilde yeniden yapılması ve yıl sonu sayımlarının zamanında yapılarak mevzuata uygun şekilde belgelerin düzenlenmesi gerekmektedir.

www.balioglu.net

Kurum tarafından 2021 yılında Taşınır Mal Yönetmeliği kapsamında genelge hazırlanarak tüm harcama birimlerine talimat olarak gönderildiği ve taşınırlar konusunda ilgili personellere eğitim verildiği belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 7: İdare Malı Elektronik Kartlı Sayaçların Mali Tablolarda Takip Edilmemesi

Kurum tarafından ücretsiz olarak takılarak abonelerin istifadesine sunulan idare malı elektronik kartlı sayaçların (EKS) mali tablolarda takip edilmediği tespit edilmiştir.

Taşınır Mal Yönetmeliği'nin "Taşınırların kaydı" başlıklı 12'nci maddesinde; Kamu idarelerince bütün taşınırların ve bunlara ilişkin işlemlerin kayıt altına alınmasının esas olduğu hüküm altına alınmıştır.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 253 Tesis, Makine ve Cihazlar Hesabının niteliğini düzenleyen 194'üncü maddesinde; bu hesabın kurumların faaliyetlerinin yürütülmesinde kullanılan büro makine ve cihazları hariç her türlü makine, tesis ve cihazlar ile

bunların eklentileri ve yükleme, boşaltma, aktarma makine ve gereçlerinin izlenmesi için kullanılacağı düzenlenmiştir.

Yapılan incelemede; Kurum bünyesinde bulunan üretim tesislerinde imal edilen idare malı EKS'lerin ön ödemeli sistemin teşvik edilerek yaygınlaştırılması amacı ile ücretsiz olarak abonelere takıldığı görülmüştür. Söz konusu uygulama sonucunda 2011 yılı öncesinde 83.024 adet, 2011 yılı sonrasında ise 1.253 adet olmak üzere toplam 84.277 adet idare malı EKS takılmış olup idare malı olarak kullanılan sayaçlara sahip abonelerin su tüketimlerinde birim fiyat olarak %10 daha yüksek ödeme yaptığı anlaşılmıştır.

İdare malı EKS'ler her ne kadar abonelere ücretsiz olarak takılmışsa da sayaçların mülkiyeti ESKİ'ye aittir. Bu sebeple söz konusu sayaçların 253 Tesis, Makine ve Cihazlar Hesabında takip edilmesi ve ekonomik ömrü boyunca amortisman ayrılması gerekmektedir. Kaldı ki söz konusu sayaçlarla ilgili olarak abone hatasından kaynaklı olanların haricindeki tamir, bakım ve onarımları ESKİ tarafından yapılmaktadır.

www.balioglu.net

Diğer yandan muhasebenin bilgi verme ve izleme görevi yüklediği işlemleri, muhasebe disiplini altında toplanması istenen işlemleri ile gelecekte doğması muhtemel hak ve yükümlülüklerine ilişkin işlemlerini izlemek üzere nazım hesaplar kullanılmaktadır. Buna göre idare malı kartlı sayaçların izlenebilmesi amacıyla nazım hesapların kullanılması Kurum adına yararlı olacaktır. Çünkü bahsi geçen taşınırlar Kurum mülkiyetinde bulunmakla birlikte diğer taşınırlar gibi envanterde bulunmamaktadır. Bu kapsamda Kurum tarafından Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünden nazım hesaplar itibariyle yardımcı hesap talebinde bulunularak bu kapsamdaki sayaçların ilgili hesaplarda takip edilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Kurum tarafından her ne kadar Taşınır Mal Yönetmeliği'nin özünde İdare personeli tarafından bireysel veya ortak amaçla kullanılan taşınırların takip edilmesinin bulunduğu ifade edilmiş olsa da Taşınır Mal Yönetmeliği'nin amaçlarından biri kaynağına ve edinme yöntemine bakılmaksızın kamu idarelerine ait taşınır malların kaydı, muhafazası ve kullanımı ile yönetim hesabının verilmesidir. Buradan yola çıkarak ilgili mevzuatında istisna tutulan uygulamalar haricinde kamu idarelerine ait taşınırların tamamının kayıt altına alınması gerekmektedir.

Diğer yandan yine Kurum tarafından anılan Yönetmelik'in 2'nci maddesinin üçüncü fıkrasında idarelerin bünyesinde bulunan fabrika, imalathane ve benzeri üretim yerlerinde kullanılan ilk madde ve malzemeler ile yarı mamul ve mamul maddeler hakkında bu

Yönetmelik hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmiş olsa da bulguda bahsi geçen EKS'ler ilk madde ve malzeme niteliğinde değil 253 Tesis, Makine ve Cihazlar Hesabında izlenmesi gereken taşınır niteliğindedir. Bu doğrultuda henüz ekonomik ömrünü tamamlamamış olan EKS'lerin kayıt altına alınarak mali tablolarda izlenmesi gerekmektedir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

Sonuç olarak, idare malı EKS'lerin mali tablolarda izlenmemesi nedeniyle 2020 yılı bilançosunda 253 Tesis, Makine ve Cihazlar Hesabı olması gerekenden eksik görünmektedir.

BULGU 8: İlk Madde ve Malzeme Hesabı ile Giderler Hesabı Arasında Uyumsuzluk Bulunması

Kullanılan veya tüketime sevk edilen ilk madde ve malzemelerin muhasebeleştirilmesinde, bilanço hesaplarıyla faaliyet hesapları arasında uyumsuzluk olduğu tespit edilmiştir.

www.balioglu.net

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 150 İlk Madde ve Malzeme Hesabının işleyişini gösteren 116'ncı maddesinde; tüketilmek amacıyla kamu idaresinin ilgili birimlerine verilen veya kullanılan ilk madde ve malzemelerin bu hesaba alacak, 630 Giderler Hesabına borç kaydedileceği belirtilmiştir. Diğer yandan 2018 yılı Mahalli İdareler Detaylı Hesap Planı'nda; 630.14 İlk Madde ve Malzeme Giderleri yardımcı hesabı tüketime sevk edilen tüketim malzemelerinin giderler hesabında takip edilmesi için kullanılması gereken bir yardımcı hesaptır.

Buna göre ilk madde ve malzemelerin, kullanıldıkça veya tüketime sevk edildikçe 150 İlk Madde ve Malzeme Hesabına alacak, Mahalli İdareler Detaylı Hesap Planında yer alan 630.14 İlk Madde ve Malzeme Giderleri yardımcı hesabına borç kaydedilmek suretiyle giderleştirilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda; 150 İlk Madde ve Malzeme Hesabının alacak tutarı toplamı ile 630.14 İlk Madde ve Malzeme Giderleri yardımcı hesabının borç tutarı toplamının eşit olması gerekmektedir.

Kurumun 2020 yılı mizanı incelendiğinde; 150 İlk Madde ve Malzeme Hesabının alacak tutarı toplamının 46.529.771,81 TL olmasına karşın 630.14 İlk Madde ve Malzeme Giderleri yardımcı hesabının borç tutarı toplamının 34.995.592,29 TL olduğu tespit edilmiştir.

Kurum tarafından konu hakkında gerekli hassasiyetin gösterileceği belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

Sonuç olarak, muhasebe düzeni içerisinde söz konusu hesapların borç ve alacak tutarları birbirleri ile uyumlu olmadığından 630 Giderler Hesabı doğru ve güvenilir bilgi sunmamaktadır.

BULGU 9: Amortisman Tutarlarının Duran Varlığın Kayıtlı Değerinden Yüksek Olması

Bazı duran varlık hesapların birikmiş amortisman tutarlarının, ilgili duran varlığın kayıtlı değerinden yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin "257 Birikmiş amortismanlar hesabı (-)" ile ilgili 202'nci maddesinde; bu hesabın maddi duran varlık bedellerinin ekonomik ömrü içerisinde giderleştirilmesi ve hesaben yok edilmesini izlemek için kullanıldığı ifade edilmiştir.

Yukarıdaki mevzuat hükmüne göre, bir yıldan fazla kullanılabilen ve yıpranmaya, aşınmaya veya kıymetten düşmeye maruz kalan maddi duran varlıklar için amortisman ayrılması gerekmekte olup duran varlıklar tamamen amorti edilene kadar amortisman ayrılması gerekmektedir. Bu nedenle duran varlıklar için ayrılan birikmiş amortisman tutarları, maddi duran varlıkların kayıtlı değerlerinden fazla olamayacaktır.

www.balioglu.net

Yapılan incelemede, aşağıda ayrıntıları gösterildiği üzere, 251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabı, 252 Binalar Hesabı, 253 Tesis, Makine ve Cihazlar Hesabı ve 255 Demirbaşlar Hesabındaki kayıtlı maddi duran varlıklar için ayrılan birikmiş amortisman tutarlarının, maddi duran varlıkların kayıtlı değerinden toplam 19.360.515,08 TL fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 9: Duran Varlıkların Kayıtlı Değerinden Fazla Ayrılan Amortismanlar Tablosu (TL)

Hesap Kodu	Maddi Duran Varlık	Kayıtlı Değeri (TL)	257-Birikmiş Amortisman Tutarı (-) (TL)	Fark (TL)
251.01.01	Boru Hatları	0	91.861,80	91.861,80
252.01.99 252.03.99	Diğer Binalar	5.513.179,53	23.204.765,43	17.691.585,90
253.02.02	İnşaat Makineleri ve Aletleri	171.677,80	192.865,08	21.187,28
253.02.05	Güç Elektroniği ve Basınçlı Makineler ile Aletleri	12.524.298,60	13.766.518,24	1.242.219,64

253.02.08	Etiketleme ve Numaralandırma Makineleri	536.040,10	551.848,14	15.808,04
253.03.05	Tıbbi ve Biyolojik Amaçlı Kullanılan Cihazlar ve Aletler	463.952,32	707.345,59	243.393,27
255.02.04	Haberleşme Cihazları	709.104,56	759.439,69	50.335,13
255.03.01	Büro Mobilyaları	737.182,12	740.820,55	3.638,43
25.03.03	Kafeterya ve Yemekhane Mobilyaları	30.111,29	30.275,39	164,10
255.03.05	Seminer ve Sunum Amaçlı Ürünler	3.572,00	3.680,00	108,00
255.04.01	Yemek Hazırlama Ekipmanları	18.107,63	18.258,12	150,49
255.11.02	Duvarda Sergilenen Süs Eşyaları	3.511,23	3.574,23	63,00
TOPLAM		**20.710.737,18**	**40.071.252,26**	**19.360.515,08**

www.balioglu.net

Kurum tarafından 2021 yılı hesap döneminde gerekli düzeltme kayıtlarının yapılmaya başlandığı belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

Sonuç olarak, 2020 yılı bilançosunda 257 Birikmiş Amortismanlar Hesabı 19.360.515,08 TL fazla görünmektedir.

BULGU 10: Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar Hesabı ile Birikmiş Amortismanlar Hesabı Bakiyesinin Gerçeği Yansıtmaması

Kurum tarafından taşınırların çeşitli nedenlerle elden çıkarılmasına ilişkin muhasebe ve taşınır işlemlerinin mevzuata aykırı ve fiili durumu yansıtmayan biçimde yapıldığı tespit edilmiştir.

Taşınır Mal Yönetmeliği'nin "Kayıt zamanı, kayıt değeri ve değer tespit komisyonu" başlıklı 13'üncü maddesinin birinci fıkrasında; taşınırların edinme şekline bakılmaksızın kamu idaresince kullanılmak üzere teslim alındığında giriş; tüketime verildiğinde, satıldığında, başka harcama birimlerine devredildiğinde, bağışlandığında veya yardım yapıldığında, çeşitli nedenlerle kullanılamaz hale geldiğinde, hurdaya ayrıldığında veya kaybolma, çalınma, canlı taşınırın ölümü gibi yok olma hallerinde çıkış kaydedileceği hüküm altına alınmıştır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun "Taşınır ve taşınmaz satışı" başlıklı 46'ncı maddesinin birinci fıkrasına göre, genel bütçe dışındaki kamu idarelerine ait taşınır ve taşınmazların elden çıkarılması kanunlarında ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde belirtilen yetkili organlarının kararıyla mümkündür.

19.03.2001 tarih ve 2001/15 sayılı Başbakanlık Genelgesinde, 7/2156 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı hükümleri çerçevesinde "her türlü hurda malzemenin kamu kurum ve kuruluşlarınca Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Hurda Sanayi İşletmeleri (Hurdasan) AŞ'ye satış suretiyle devri" düzenlenmiş olup, uygulamada Kurum tarafından bu şekilde işlem tesis edildiği görülmüştür.

Kurum uygulamasının incelenmesinde, çeşitli nedenlerle kullanılma imkanı kalmayan varlıklardan hurdaya ayrılmasına karar verilenlerden ekonomik değer taşıyanların ilgili kayıtlara alınmasında doğru kayıtların yapıldığı görülmekle birlikte satış işleminde yalnızca gelir kayıt işlemlerinin yapılmış olması nedeniyle 294 Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar Hesabında artık Kurumun uhdesinde bulunmayan taşınırların muhasebe kayıtlarının mevcut olduğu ayrıca aynı nedenle 299 Birikmiş Amortismanlar Hesabında da mevcut olmayan bir taşınır için ayrılan amortisman bulunduğu görülmüştür. 2020 yılı bilançosunda 294 Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar Hesabının bakiyesinin 3.187.613,33 TL olduğu; ancak hurda satışlarına ilişkin çıkış kayıtlarının yapılmaması sebebiyle söz konusu tutarın Kurumun envanterinde bulunan taşınırların fiili durumunu yansıtmadığı anlaşılmıştır.

Cari ve geçmiş yıllara ilişkin çalışmanın tamamlanmak suretiyle 294 Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar Hesabı ve 299 Birikmiş Amortismanlar Hesabının doğru ve güvenilir bilgi sunmasının sağlanması gerekmektedir.

Kurum tarafından 2021 yılı hesap dönemi içerisinde gerekli düzeltme kayıtlarının yapıldığı belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 11: Belediye Şirketinde İşçi Statüsüne Geçirilen İşçiler İçin Ayrılması Gereken Kıdem Tazminatı Karşılıklarının Eksik Ayrılması

Kurum tarafından personel temini gerçekleştirilen belediye şirketi bünyesinde çalışan işçiler için kıdem tazminatı karşılıklarının eksik ayrıldığı tespit edilmiştir.

www.balioglu.net

Yetkili sendika olan Belediye İş Sendikası ile imzalanan ve 01.07.2020 – 30.06.2022 tarihlerinde geçerli olan toplu iş sözleşmesinin "Kıdem Tazminatı" başlıklı 39'uncu maddesinde; hizmet akitlerinin feshi ve emeklilik hallerinde işçiye her tam hizmet yılı için 40 günlük kıdem tazminatı ödeneceği belirtilmiştir.

Taşeron şirketlerde çalıştırılan işçilerin Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkanlığı iştiraklerinden ESPARK AŞ'de işçi statüsüne geçirildiği görülmüş olup anılan şirketten personel temin edilmesi amacıyla düzenlenen hizmet alım sözleşmesinin;

"Sözleşmenin tanımı" başlıklı 4'üncü maddesinde; şirkette istihdam edilen ve Kurum bünyesinde çalışacak olan personellerin çalışma, temel ve sosyal hakları ile bunların ödemesi olarak ifade edildiği, "Sözleşmenin türü ve bedeli" başlıklı 5'inci maddesinde; yapılan işlerin bedellerinin ödenmesinde, tutulan puantajlar ile toplu iş sözleşmesi hükümleri dikkate alınacağı, "Fiyat farkı ödenmesi ve hesaplanması şartları" başlıklı 11'inci maddesinde ise; Kurum tarafından yapılacak ödemelerde 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin Geçici 24'üncü maddesi uyarınca işçi statüsüne geçirilen işçilerin ücret ile diğer mali ve sosyal haklarının belirlenmesinde, toplu iş sözleşmesi hükümlerinin esas alınacağı belirtilmiştir.

www.balioglu.net

Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin "Temel kavramlar" başlıklı 5'inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde; *"İhtiyatlılık: Muhasebe uygulamasında muhtemel risklere ve olaylara karşı bu Yönetmelikte belirtilen durumlarda karşılık ayrılır. Faaliyet sonucunu değiştirmeye yönelik olarak gizli yedekler ya da gereğinden fazla karşılık ayrılamaz."* denilmektedir

Yukarıda yer alan mevzuat ve sözleşme hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin Geçici 24'üncü maddesi uyarınca mahalli idare şirketlerinde işçi statüsünde istihdam edilen işçilerin ücret ile diğer mali ve sosyal haklarının belirlenmesinde toplu iş sözleşmesi hükümlerinin dikkate alınacağı ve bu tutarların şirket tarafından yapılacak hakediş üzerine Kurum tarafından ödeneceği anlaşılmaktadır.

Her ne kadar mahalli idare şirketlerinde işçi statüsüne geçirilerek çalıştırılan işçilerin kıdem tazminatlarını, söz konusu şirketler ödeyecek olsa da yukarıda ifade edilen sözleşmenin ilgili maddeleri gereği işçilerin kıdem tazminatını hakediş karşılığında ödeme yükümlülüğü mahalli idarelere getirilmiştir.

Bir başka deyişle belediye şirketleri, işçiler için kıdem tazminatı karşılığı ayıracak, iş sözleşmesinin, İş Kanunu'nda belirtilen hallerde sona erdiği durumlarda işçiye ödeyeceği

kıdem tazminatını hakedişe ekleyecek ve bu tutarlar da mahalli idareler tarafından belediye şirketlerine ödenecektir.

Kurumun hesap ve işlemlerinin incelenmesinde, söz konusu işçiler için yalnızca ESPARK AŞ'de geçirilen sürelere ilişkin kıdem tazminatı karşılıklarının ayrıldığı, taşeron şirketlerde geçen hizmet süreleri için karşılık ayrılmadığı, bahsedilen işçiler için 472 Kıdem Tazminatı Karşılığı Hesabında yılsonu itibariyle sadece 6.156.352,05 TL karşılık bulunduğu tespit edilmiştir.

Kurum tarafından söz konusu işçiler için karşılık ayırma işlemlerine ilişkin düzeltme kayıtlarının yapıldığı ve 2021 yılından itibaren ihtiyatlılık kavramı gereğince mevzuata uygun bir şekilde karşılıkların ayrılacağı belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

Sonuç olarak, Kurumun bahsi geçen işçiler için eksik karşılık ayırması nedeniyle mali rapor ve tablolarda, 472 Kıdem Tazminatı Karşılığı Hesabı doğru ve güvenilir bilgi sunmamaktadır.

www.balioglu.net

BULGU 12: Sakalardan Alınan Teminatların Muhasebe Kayıtlarında Bulunmaması

Kalabak Suyu'nun dağıtımını yapan sakalardan alınan teminatların muhasebe kayıtlarında bulunmadığı tespit edilmiştir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 8'inci maddesinde; her türlü kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılmasında görevli ve yetkili olanların, kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesinden, kullanılmasından, muhasebeleştirilmesinden, raporlanmasından ve kötüye kullanılmaması için gerekli önlemlerin alınmasından sorumlu olduğu açıklanmıştır.

Anılan Kanun'un 49'uncu maddesinde ise; muhasebe sistemi; karar, kontrol ve hesap verme süreçlerinin etkili çalışmasını sağlayacak ve malî raporların düzenlenmesi ile kesin hesabın çıkarılmasına temel olacak şekilde kurulup yürütüleceği belirtilmiş olup,

Kamu hesaplarının, kamu idarelerinin gelir, gider ve varlıkları ile malî sonuç doğuran ve öz kaynağın artmasına veya azalmasına neden olan her türlü işlemlerle garantilerin ve yükümlülüklerin belirlenmiş bir düzen içinde hesaplara kaydedilerek, yönetim ve denetim yetkilileriyle kamuoyuna gerekli bilgilerin sağlanması amacıyla tutulacağı ifade edilmiştir.

Aynı Kanun'un 61'inci maddesinde; "*Muhasebe hizmeti; gelirlerin ve alacakların tahsili, giderlerin hak sahiplerine ödenmesi, para ve parayla ifade edilebilen değerler ile emanetlerin alınması, saklanması, ilgililere verilmesi, gönderilmesi ve diğer tüm malî işlemlerin kayıtlarının yapılması ve raporlanması işlemleridir… Muhasebe yetkilisi, bu hizmetlerin yapılmasından ve muhasebe kayıtlarının usulüne uygun, saydam ve erişilebilir şekilde tutulmasından sorumludur."* hükmüne yer verilmiştir.

Aynı maddenin beşinci fıkrasında ise; muhasebe yetkililerinin, işlemlerine ilişkin defter, kayıt ve belgeleri muhafaza ederek denetime hazır bulunduracağı belirtilmiştir.

Anılan Kanun'un "Kamu idarelerinin sorumluluğu" başlıklı 76'ncı maddesinde; mali karar ve işlemlere ilişkin her türlü kayıt, bilgi ve belgelerin, kamu idareleri tarafından düzenli olarak muhafaza edileceği ifade edilmiştir.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Kurulu tarafından 12.06.1998 tarihinde kabul edilerek yürürlüğe giren Kalabak Suyu Dağıtım ve Uygulama Yönetmeliği'nin 1'inci maddesinde; bu Yönetmelik'in amacının Eskişehir merkezi içme suyunun önemli bir bölümünü karşılayan Kalabak Suyu'nun kent halkına yeterli düzeyde ve sağlıklı olarak ulaşmasını temin için dağıtımı gerçekleştiren sakalar ile Kurum arasındaki hukuki ilişkileri belirlemek olduğu belirtilmiş, 3'üncü maddesinde ise, saka; su dağıtımını gerçekleştirmek için Kurum ile sözleşme akdeden gerçek ve tüzel kişi olarak tanımlanmıştır.

www.balioglu.net

Anılan Yönetmelik'in 'Teminat" başlıklı 16'ncı maddesinde; *"Saka, gerek bu Yönetmelik gerekse diğer yasal mevzuata aykırı davranışları söz konusu olduğunda yahut muhtemel borçlarına karşılık olmak üzere sözleşme ile tesbit edilen nakit teminatı İdare veznesine yatıracaktır."* hükmüne yer verilmiştir.

Aynı Yönetmelik'in Geçici 1'nci maddesinde; Yönetmelik'in yürürlüğe girmesini müteakip kent içinde hâlen sakalık hizmeti yürütenlerin de bu Yönetmelik hükümlerine tabi olacağı, Geçici 2'nci maddesinde ise; halen su dağıtımı yapan sakaların bu Yönetmelik'in yürürlüğe girmesini müteakip 60 gün içinde Kurum ile sözleşme akdetmek zorunda olduğu ve Kurum ile sözleşme yapmayan sakalara su ve dağıtım ruhsatı verilmeyeceği ifade edilmiştir.

Kurum ile sakalar arasında imzalanan Kalabak Suyu Dağıtım – İmtiyaz Sözleşmesi'nin 6'ncı maddesinde; bu Sözleşmenin eki Kalabak Suyu Dağıtım ve Uygulama Yönetmeliği'nin 17'nci maddesinde tanımlanan cezai müeyyidelere yahut diğer muhtemel borçlarına karşılık olmak üzere, 400 adet 12 litrelik damacana suyunun ödeme tarihindeki perakende satış fiyatı

tutarındaki nakit teminatı Kurumun veznesine ödeyeceği hüküm altına alınmış olup, sakalardan daha önce alınan teminatların yürürlükte olduğu belirtilmiştir.

Kurum hesap ve işlemleri üzerinde yapılan incelemelerde, ilgili Yönetmelik uyarınca Kalabak Suyu'nun dağıtımına ilişkin nakit teminatların alınmasını müteakip sakalar ile sözleşme imzalandığı, "Çalışma Ruhsatı" adı altında ruhsatların sakalara verildiği ve saka sayısının 140 (yüzkırk) olarak belirlendiği, saka ruhsatının Kurumdan izin alınmak şartıyla ve nakit teminatı ile birlikte devredilebildiği,

Aynı Yönetmelik uyarınca sakalara kesilen cezaların, teminat tutarından karşılanmayarak ayrıca tahsil edildiği dolayısıyla Yönetmelik'in yürürlüğe girmesini müteakip sözleşme imzalayan sakalardan alınan teminatların bugüne kadar eksilmediği ve iade edilmediği, 400 adet 12 litrelik damacana suyunun ödeme tarihindeki fiyatı olan nakit teminat tutarının muhasebe kayıtlarında yer alması gerektiği, ancak 330 Alınan Depozito ve Teminatlar Hesabında ilgili tutarın yer almadığı gibi teminatlara ilişkin kanıtlayıcı belgelerin de bulunamadığı tespit edilmiştir.

www.balioglu.net

Kurum tarafından söz konusu teminat tutarına ilişkin muhasebe kayıtlarının düzeltildiği ve bu tür hataların olmaması için gereken hassasiyetin gösterileceği belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

Sonuç olarak, yapılan söz konusu hata nedeniyle 2020 yılı mali tablolarında 330 Alınan Depozito ve Teminatlar Hesabı doğru ve güvenilir bilgi sunmamaktadır.

BULGU 13: Kalabak Pet Su Satışlarının Hatalı Muhasebeleştirilmesi

Kalabak pet su satışlarına ilişkin muhasebe kayıtlarının hatalı olduğu tespit edilmiştir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 150 İlk Madde ve Malzeme Hesabının niteliğini düzenleyen 115'inci maddesinde bu hesabın, kurumlarca satılmak, üretimde veya diğer faaliyetlerde kullanılmak ya da tüketilmek üzere edinilen ilk madde ve malzeme, yarı mamul, mamul, ticari mal, artık ve hurda gibi bir yıl veya faaliyet dönemi içinde tüketilecek veya paraya çevrilecek varlıkların izlenmesi için kullanılacağı ifade edilmiş olup 116'ncı maddesinde hesabın işleyişi düzenlenmiştir. Buna göre satın alınan veya üretilen ilk madde ve malzemelerin bir taraftan maliyet bedelleri ile bu hesaba borç, 103 Verilen Çekler ve Gönderme Emirleri Hesabı veya ilgili diğer hesaplara alacak; diğer taraftan 830 Bütçe Giderleri Hesabına borç, 835 Gider Yansıtma Hesabına alacak kaydedilmesi, tüketilmek amacıyla kamu

idaresinin ilgili birimlerine verilen veya kullanılan ilk madde ve malzemelerin ise bu hesaba alacak, 630 Giderler hesabına borç kaydedilmesi gerekmektedir.

Kalabak pet su satışlarına ilişkin yapılan muhasebe kayıtları incelendiğinde; pet şişe imalatında kullanılacak preformlar hazır olarak satın alındığında 150 İlk Madde ve Malzeme Hesabına borç kaydı yapıldığı; preformların pete dönüştürüldüğü üretim aşamasından sonra 150 No.lu hesaba aynı tutarda borç ve alacak kaydı yapıldığı; pet su satışı yapıldığında ise satış bedeli 127 Diğer Faaliyet Alacakları Hesabına borç, satışı yapılan petler kayıtlı değerleri üzerinden 150 No.lu Hesaba, tahsil edilen katma değer vergisi 391 Hesaplanan Katma Değer Vergisi Hesabına ve aradaki olumlu fark 600 Gelirler Hesabına alacak kaydedildiği görülmüştür.

ESKİ Kalabak Pet Dolum Tesislerinin faaliyetlerinde kullanılan ve üretime konu olan pet şişe ve benzeri malzemeler kullanıldığında mezkûr Yönetmelik hükmü gereğince kayıtlı değerleri üzerinden 630 Giderler Hesabına borç, 150 İlk Madde ve Malzeme Hesabına alacak kaydedilmesi gerekirken söz konusu muhasebe işlemi yapılmamaktadır.

www.balioglu.net

Kurum tarafından Kalabak pet su satışlarına ilişkin muhasebe kayıtlarının yukarıda anlatıldığı şekilde yapılmasından dolayı 630 Giderler Hesabı ve 600 Gelirler Hesabı olması gerekenden eksik görünmektedir. Söz konusu durum Faaliyet Sonuçları Tablosunda faaliyet sonucu açısından bir hata oluşturmasa da gayrisafilik ilkesine aykırı bir muhasebeleştirme işlemi gerçekleştirilmiş olmaktadır.

Diğer yandan Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 97'nci maddesine göre, 127 Diğer Faaliyet Alacakları Hesabı; mahalli idarelere ait maddi duran varlıkların taksitli satılması durumunda ortaya çıkan alacaklar ile faaliyet alacakları hesap grubundaki hesapların kapsamına girmeyen ve bir yıl içerisinde tahsil edilmesi gereken diğer çeşitli faaliyet alacaklarının izlenmesi için kullanılması gerektiğinden, Kalabak pet su satışlarına ilişkin alacağın söz konusu hesapta izlenmesi yerine tahakkuk ettirilen faaliyet alacaklarının izlendiği 120 Gelirlerden Alacaklar Hesabında yardımcı hesap itibarıyla izlenmesinin daha uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Kurum tarafından konu ile ilgili gerekli hassasiyetin gösterileceği ve bulgu doğrultusunda muhasebe kayıtlarının yapılacağı belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

Sonuç olarak, Kalabak pet su satışlarına ilişkin yapılan hatalı muhasebe kayıtları sebebiyle 2020 yılı mali tablolarında 630 Giderler Hesabı ve 600 Gelirler Hesabı 6.178.172,92 TL, 120 Gelirlerden Alacaklar Hesabı 913.225,88 TL eksik; 127 Diğer Faaliyet Alacakları Hesabı ise 913.225,88 TL fazla gözükmektedir.

BULGU 14: Taahhüt Hesaplarının Gerçek Tutarı Göstermemesi

Cari yıl veya izleyen yıllara geçerli olmak üzere yapılan sözleşmelere dayanılarak girişilen ve mevzuatı gereğince bunlara ilave edilen bütün taahhüt tutarlarının taahhüt hesaplarında takip edilmediği tespit edilmiştir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin "Taahhüt Hesapları" başlıklı 448'inci maddesinde bu hesap grubunun, yılı için geçerli sözleşmeler ile ertesi mali yıl veya yıllara geçerli olmak üzere yapılan sözleşmelere dayanılarak girişilen gider taahhütleri, mevzuatı gereğince bu tutarlara ilave edilen taahhütler ile bunlardan yerine getirilenler veya feshedilenlerin ve kamu-özel iş birliği modeli çerçevesinde girişilen taahhütlerin, bunlara yapılan ilaveler, fiyat güncellemeleri ile bunlardan yerine getirilenlerin sözleşme fiyatlarıyla izlenmesi için kullanılacağı,

"Hesap grubuna ilişkin işlemler" başlıklı 449'uncu maddesinde ise, ihale mevzuatına göre ihale işlemleri tamamlanarak mal ve hizmet alımı ile yapım işleri için yapılan sözleşmelere dayanılarak hazırlanan ihale dosyalarının ilk hakedişle birlikte muhasebe birimine verileceği, muhasebe birimince bu sözleşmelere dayanılarak taahhüt tutarının, taahhüt kartına yazılacağı ve gider taahhütleri hesabına kaydedileceği belirtilmiştir.

Mezkûr Yönetmelik'in 920 Gider Taahhütleri Hesabının niteliğini ve işleyişini düzenleyen 450 ve 451'inci maddelerinde ise; bu hesabın, yılı için geçerli sözleşmeler ile ertesi mali yıl veya yıllara geçerli olmak üzere yapılan sözleşmelere dayanılarak girişilen ve mevzuatı gereğince bunlara ilave edilen taahhüt tutarlarıyla bunlardan yerine getirilenlerin ve feshedilenlerin sözleşme fiyatlarıyla izlenmesi için kullanılacağı, girişilen taahhüt tutarları ile bunlara ilave edilen her türlü taahhüt artışının bu hesaba borç, 921 Gider Taahhütleri Karşılığı Hesabına alacak kaydedileceği hususu düzenlenmiştir.

Kurum hesap ve işlemleri üzerinde yapılan incelemelerde, taahhüt hesaplarında yalnızca birkaç yapım işine ilişkin sözleşme bedelleri ve iş artışlarına ilişkin tutarların izlendiği, ihalesi yapılan diğer mal, hizmet ve yapım işlerine ait sözleşmelere bağlı olarak idarenin borç altına girdiği tutarların ve bu sözleşmelere ait iş artışları ve fiyat farklarının izlenmediği görülmüştür.

www.balioglu.net

Kurum tarafından eksik olan taahhüt tutarları ile ilgili çalışmaların başlatıldığı ve bundan sonraki süreçte gerekli hassasiyetin gösterileceği belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

Sonuç olarak, mali rapor ve tablolarda 920 Gider Taahhütleri ve 921 Gider Taahhütleri Karşılığı Hesapları 13.288.546,93 TL tutarında eksik gösterilmektedir.

B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Kurum Tarafından Verilen Borç Tutarları ile Borçlu İdare Kayıtlarının Uyuşmaması

Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkanlığına verilen borç tutarlarına ilişkin Kurum kayıtları ile Büyükşehir Belediyesi kayıtlarının birbirini tutmadığı tespit edilmiştir.

www.balioglu.net

Kurum hesap ve işlemleri üzerinde yapılan incelemelerde, ilgili mevzuat ve yönetim kurulu kararları gereğince Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkanlığının nakit taleplerinin karşılandığı ve buna ilişkin tutarların 132 Kurumca Verilen Borçlardan Alacaklar Hesabında takip edildiği, ilgili hesabın mali yılbaşında açılış kaydının 24.980.944,47 TL olduğu, cari yıl içerisinde söz konusu hesaba 38.331.907,53 TL borç kaydedildiği, verilen borçlardan tahsil edilen olmadığı ve yılsonu itibariyle bilançoda söz konusu hesapta 63.312.852,00 TL yer aldığı görülmüştür.

Borçlu idare olan Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkanlığından temin edilen verilerde ise, ilgili hesabın açılış kaydının 58.252.128,64 TL olduğu ve yılsonu itibariyle Kurumun mali rapor ve tablolarında 96.884.420,7 TL borcunun bulunduğu görülmekte olup, borçlu idare ile Kurum kayıtları arasında 33.571.568,70 TL'lik bir fark olduğu, söz konusu farkın, nakit talepleri karşılanırken gönderilen tutarlar arasında, dönem olumlu faaliyet sonucunun da bulunması ancak bu durumun Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından bilinmemesi ve buna benzer iletişim eksikliklerinden kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Kurum tarafından verilen borç tutarlarının takip edildiği hesap tutarları ile Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkanlığı muhasebe kayıtları arasında mutabakatın sağlandığı ifade edilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 2: Borçlanmaya İlişkin Faiz Tutarlarının Tamamının Borçlanmanın Yapıldığı Yıl Giderleştirilmesi

Kurum tarafından yapılan uzun vadeli borçlanmalara ilişkin faiz tutarlarının tamamının ilgili yılda giderleştirildiği tespit edilmiştir.

Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin "Temel kavramlar" başlıklı 5'inci maddesinde "Dönemsellik" kavramına ilişkin olarak; kamu idarelerinin faaliyetlerinin, belirli dönemlerde raporlanacağı ve her dönemin faaliyet sonuçlarının diğer dönemlerden bağımsız olarak saptanacağı öngörülmüştür.

Anılan Yönetmelik'in "Faiz giderleri ve faiz gelirleri" başlıklı 36'ncı maddesinde; kamu idarelerinin yaptıkları borçlanmalar dolayısıyla tahakkuk eden faizlerin, ilgili oldukları dönemlere gider yazılacağı ifade edilmiştir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 381 Gider Tahakkukları Hesabının niteliğini düzenleyen 289'uncu maddesinde; bu hesabın, kısa vadeli iç ve dış mali borçlar hesap gruplarında izlenmeyen; tahakkuk etmiş giderlerden kaynaklanan ancak gelecek aylarda ödenebilir duruma gelecek olan borçlar ile uzun vadeli yabancı kaynaklar ana hesap grubu içindeki gider tahakkukları hesabında kayıtlı tutarlardan vadesi bir yılın altına inenlerin izlenmesi için kullanılacağı,

Hesaba ilişkin işlemlerin anlatıldığı 290'ıncı maddesinde; uzun veya kısa vadeli yabancı kaynaklar ana hesap grubu içinde yer alan, iç ve dış malî borçlara ilişkin olarak ay sonlarında tahakkuk ettirilen ve gelecek aylarda ya da içinde bulunulan faaliyet dönemini takip eden dönemde ödenecek olan işlemiş faiz tutarının bu hesaba kaydedileceği belirtilmiştir.

Aynı Yönetmelik'in 481 Gider Tahakkukları Hesabının niteliğini düzenleyen 338'inci maddesinde; bu hesabın, uzun vadeli iç ve dış mali borçlar hesap gruplarında izlenmeyen; tahakkuk etmiş giderlerden kaynaklanan ancak, içinde bulunulan faaliyet dönemini takip eden dönemden sonraki dönemlerde ödenebilir duruma gelecek olan borçların izlenmesi için kullanılacağı,

Hesaba ilişkin işlemlerin anlatıldığı 339'uncu maddesinde ise; uzun vadeli yabancı kaynaklar ana hesap grubu içindeki hesaplarda yer alan iç ve dış mali borçlar için ay sonlarında hesaplanan ve içinde bulunulan faaliyet dönemini takip eden dönemden sonraki dönemlerde ödenecek olan işlemiş faiz giderlerinin bu hesaba kaydedileceği ifade edilmiştir.

www.balioglu.net

Kurumun muhasebe verileri ve mali tabloları üzerinde yapılan incelemelerde, 2020 yılı öncesinde muhasebe kayıtlarına alınan borçlanmalara ilişkin faiz tutarının tamamının giderleştirildiği, bu kredilere ilişkin cari dönemde 381 Gider Tahakkukları Hesabı kullanılarak 924.879,14 TL faiz ödendiği, dönem sonu yapılan işlemler neticesinde cari dönem sonrası ödenmesi planlanan 533.356,87 TL faiz tutarının ise 481 Gider Tahakkukları Hesabına alındığı tespit edilmiştir.

Kurum tarafından borçlanmalara ilişkin tahakkuk edecek faizlerin ilgili oldukları yılda giderleştirilmesi konusunda gerekli tedbirlerin alındığı belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

Sonuç olarak, cari dönem öncesi yapılan borçlanmalara ilişkin faiz giderlerinin hatalı olarak peşinen tahakkuk ettirilmesi nedeniyle 481 Gider Tahakkukları Hesabı olması gerektiğinden 533.356,87 TL fazla gösterilmekte olup 2020 yılı bilançosu bu hesaba ilişkin doğru ve güvenilir bilgi sunmamaktadır.

BULGU 3: Mevduat Faiz Gelirlerinin Net Tutar Üzerinden Muhasebeleştirilmesi

Mevduatlardan elde edilen faiz gelirlerinin brüt tutar üzerinden muhasebeleştirilmediği tespit edilmiştir.

Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin "Gayri Safilik İlkesi" başlıklı 39'uncu maddesinde; *"Gelir ve giderler, herhangi bir düzenleme veya standart ile aksi kararlaştırılmadıkça netleştirilmeden kaydedilir."* denilmekte olup;

Aynı Yönetmelik'in "Faaliyet sonuçları tablosu ilkeleri" başlıklı 6'ncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde; kamu idarelerinin faaliyetlerine ilişkin gelir ve gider işlemlerinin tahakkuk esasına dayalı olarak gelir ve gider hesaplarında izleneceği; gelir ve gider hesaplarının, bütçe ile ilgili olsun veya olmasın, genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri gereği tahakkuk eden her türlü gelir ve giderin kaydına mahsus olduğu ifade edilmiştir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 102 Banka Hesabının işleyişinin anlatıldığı 57'nci maddesinde; idarenin hesaplarının bulunduğu bankalarca tahakkuk ettirilerek banka hesabına aktarılan faiz tutarlarının bu hesaba, tevkifat tutarlarının ise 630 Giderler Hesabına borç kaydedileceği belirtilmiştir.

www.balioglu.net

Muhasebe verileri üzerinde yapılan incelemede; faaliyet dönemi içinde toplam 246.756,27 TL mevduat faiz geliri elde edildiği ancak bu gelire ilişkin %15 gelir vergisi stopajı düşülerek 218.051,09 TL net tutar üzerinden muhasebeleştirildiği görülmüştür.

Buna göre, tahakkuk eden faiz gelirlerinin stopaj kesintisi yapılmadan brüt tutar üzerinden 600.05.01.09.03 Gelirler Hesabında, buna ilişkin olarak stopaj yapılan vergi ve benzeri giderlerin de 630.03.04.03.01 Vergi Ödemeleri ve Benzeri Giderler Hesabında muhasebeleştirilmesi gerekmektedir.

Mevduat faizlerinin hatalı olarak net tutar üzerinden muhasebeleştirilmesi nedeniyle 2020 yılı Faaliyet Sonuçları Tablosunda 600.05.01.09.99 kodunda izlenen mevduat faizleri ve 630.03.04.03.01 kodunda izlenen vergi ödemeleri ve benzeri giderler 28.705,18 TL eksik tutarla gösterilmektedir.

Kurum tarafından mevzuat faizlerinin brüt tutar üzerinden muhasebeleştirilmesi işlemlerine başlandığı belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

www.balioglu.net

BULGU 4: Teminat ve Depozito Olarak Teslim Edilen Teminatlardan Geçerliliği Kalmamış Olanların Muhasebe Kayıtlarından Çıkarılmaması

Kurum tarafından teminat ve depozito olarak teslim alınanlardan geçerliliği kalmamış olanların muhasebe kayıtlarından çıkarılmadığı tespit edilmiştir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 910 Teminat Mektupları Hesabını açıklayan "Hesabın niteliği" başlıklı 434'üncü maddesinde; bu hesabın, muhasebe birimlerine teminat ve depozito olarak teslim edilen teminat ve garanti mektupları ile şahsi ve garantiye ilişkin belgeler ve bunlardan ilgililerine geri verilenler veya paraya çevrilenlerin izlenmesi için kullanılacağı ifade edilmiştir.

"Hesaba ilişkin işlemler" başlıklı 435'inci maddesinin a/1 bendi gereğince; teminat olarak alınan değerlerin muhasebe biriminde gereksiz olarak bekletilmesini önlemek için; alınan teminata ait işin sonuçlandırılıp sonuçlandırılmadığı, mevzuatındaki süreler de dikkate alınarak muhasebe birimince takip edilir, her mali yılsonunda teminata ilişkin belgeler hakkında ilgili birimden yeni bilgi alınır ve alınan bilgi doğrultusunda söz konusu mektup ve belgeler ilgilisine veya ilgili bankaya iade edilir ya da ertesi mali yıla devredilir.

Banka teminat mektupları, müteahhit veya müşterinin sözleşme yapmaya yanaşmaması ya da sözleşmeden doğan yükümlülüklerini yerine getirmemesi gibi ilgili mevzuatında belirtilen hallerin muhasebe birimine bildirilmesinden sonra paraya çevrilebilir. Banka teminat mektupları yukarıda belirtilen paraya çevrilme hallerinin dışında, teminat konusu iş devam ettiği sürece muhafaza edilir.

Aynı fıkranın devamında; yapım işlerinde kesin hesap ve kesin kabul tutanağının onaylanmasından, diğer işlerde ise işin kabul tarihinden veya varsa garanti süresinin bitim tarihinden itibaren iki yıl içinde idarenin yazılı uyarısına rağmen talep edilmemesi nedeniyle iade edilemeyen kesin teminat mektuplarının hükümsüz kalacağı ve bankasına iade edileceği ifade edilerek idarenin teminat mektuplarını muhafaza yükümlülüğünün hangi şartlarda sonuçlanacağı açıklanmıştır.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin söz konusu hükümlerine rağmen 2020 yıl sonu itibarıyla Kurumun muhasebe kayıtlarında hükümsüz kalan 170 adet teminat mektubunun tutarı 7.349.051,32 TL'dir. 2020 mali yıl sonu itibarıyla teminat mektuplarının toplam tutarı 17.359.812,10 TL'dir. Bu durum, teminat mektuplarının %42'sinin hükümsüz kaldığını ve muhasebe kayıtlarından çıkarılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

www.balioglu.net

Ayrıca teminat mektuplarından hükümsüz kalmış olup, muhafaza gereği de bulunmayanların Kurumun hesaplarında halen kayıtlı olması, bunların sayımı, muhafazası ve muhasebesinin idare üzerinde gereksiz bir külfet doğurmasına neden olduğu gibi, mali tablolar üzerinde 910 Teminat Mektupları Hesabının bakiyesini büyütmekle Kurumun teminat olarak sahip olduğu güvenceyi de olduğundan fazla göstermektedir.

Kurum tarafından 2021 yılı hesap dönemi içerisinde geçerliliği kalmamış olan teminat mektuplarının muhasebe kayıtlarından çıkarıldığı belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 5: Kiraya Verilen Taşınmazların Muhasebe Kayıtlarında Takip Edilmemesi

Kurum tarafından kiraya verilen taşınmazların 990 Kiraya Verilen Duran Varlıklar Hesabı ve 999 Diğer Nazım Hesaplar Karşılığı Hesabında tam olarak izlenmediği tespit edilmiştir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin "990 Kiraya Verilen Duran Varlıklar Hesabı" başlıklı 475'inci maddesinde; bu hesabın kurumun, bilançolarında kayıtlı duran varlıklardan kiraya verilenlerin izlenmesi için kullanılacağı ifade edilmiş ve "Hesabın işleyişi" başlıklı 476'ncı maddesinde kiraya verilen duran varlıkların, kayıtlı değerleri üzerinden bu hesaba borç, 999 Diğer Nazım Hesaplar Karşılığı Hesabına alacak kaydedileceği, kiraya verilen duran varlıklardan kira süresi sona erenlerin kayıtlı değerleri üzerinden bu hesaba alacak, 999 Diğer Nazım Hesaplar Karşılığı Hesabına borç kaydedileceği hüküm altına alınmıştır.

Yapılan incelemede Kurum tarafından kiraya verilen taşınmazlar olmasına rağmen mali tablolarda 990 Kiraya Verilen Duran Varlıklar Hesabının bakiyesinin 27.703,00 TL olduğu görülmüştür.

Mevzuat hükümlerinden anlaşılacağı üzere, Kurum tarafından üçüncü kişilere kiraya verilen taşınmazların, kayıtlı değerleri üzerinden 990 Kiraya Verilen Duran Varlıklar Hesabı ve 999 Diğer Nazım Hesaplar Karşılığı Hesabında izlenmesi gerekmektedir.

www.balioglu.net

Kurum tarafından taşınmaz kayıtlarının güncellenmesi sonrasında kiraya verilen tüm varlıkların kayıtlı değerleri üzerinden söz konusu hesaplarda izleneceği belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 6: Emanetler Hesabının Düzenlenme Amacı Dışındaki Muhasebe İşlemleri İçin Kullanılması

Banka hesaplarına yatan ve mahiyeti belli olan bazı gelir ve alacakların Kurumun muhasebe birimi tarafından ilgili hesaplara değil 333 Emanetler Hesabına kaydedildiği tespit edilmiştir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 260'ıncı maddesinde; muhasebe birimlerince emanet olarak nakden veya mahsuben tahsil edilen tutarların izlenmesi için 333 Emanetler Hesabının kullanılacağı hükme bağlanmıştır.

Emanetler Hesabı pasif karakterli bir hesap olup mahiyeti belli olmayan ve emanet olarak alınan yabancı kaynakların izlenmesi için kullanılmaktadır. Bu nedenle Kurumun mahiyeti belli olan gelirlerinin ve alacaklarının 333 Emanetler Hesabına kaydedilmeden doğrudan ilgili hesaba veya 600 Gelirler Hesabına ve 800 Bütçe Gelirleri Hesabına alacak kaydedilmesi gerekmektedir.

Kurumun hesap ve işlemlerinin incelenmesi neticesinde; bazı gelir ve alacakların muhasebeye intikalinde 102 Banka Hesabına borç, 333 Emanetler Hesabına alacak kaydı yapıldığı, 600 Gelirler ve 800 Bütçe Gelirleri Hesabının kullanılmadığı görülmüştür.

Kurum tarafından konu ile ilgili gerekli hassasiyetin gösterileceği belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

Sonuç olarak, yapılan hatalı muhasebeleştirme işlemi nedeniyle 2020 yılı mali tablolarında 333 Emanetler Hesabı olması gerekenden fazla, 600 Gelirler Hesabı ve 800 Bütçe Gelirleri Hesabı olması gerekenden eksik görünmektedir.

BULGU 7: Bütün Riskler (All Risk) Sigorta Poliçelerine İlişkin Uygulamaların Hatalı Yapılması

Kurum tarafından yürütülen yapım işlerinde yükleniciler tarafından yaptırılması gereken bütün riskler(All Risk) sigorta poliçelerinde aşağıdaki hatalı hususlar tespit edilmiştir.

www.balioglu.net

a) All Risk Sigorta Poliçelerinin Zeyilname ile Güncellenmemesi

Kurumun taahhüdü altında bulunan yapım işlerinde iş artışı ve süre uzatımı verilmesine rağmen all risk sigorta poliçelerinin güncellenmediği tespit edilmiştir.

4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nun 9'uncu maddesinde; yüklenicinin, işyerlerindeki her türlü araç, malzeme, ihzarat, iş ve hizmet makineleri, taşıtlar, tesisler ile sözleşme konusu iş için, işin özellik ve niteliğine göre ihale dokümanında belirtilen şekilde, işe başlama tarihinden geçici kabul tarihine kadar geçen süre içinde oluşabilecek deprem, su baskını, toprak kayması, fırtına, yangın gibi doğal afetler ile hırsızlık, sabotaj gibi risklere karşı, geçici kabul tarihinden kesin kabul tarihine kadar geçecek süreye ilişkin ise kapsamı ihale dokümanında belirtilen genişletilmiş bakım devresi teminatını içeren sigorta yaptırmak zorunda olduğu hüküm altına alınmıştır.

Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin 9'uncu maddesinin ikinci fıkrasında; sigortaya esas alınacak bedelin, işin kendisi için sözleşme bedeli, her türlü araç, malzeme, ihzarat, iş ve hizmet makineleri, taşıtlar, tesisler ve benzeri için ise piyasa rayiçlerine göre hesaplanan bedeller olduğu, ödenen toplam hakediş tahakkuk tutarının (fiyat farkları dahil) poliçedeki sigorta bedelini aşması ve/veya poliçede öngörülen sigorta bitiş tarihinin süre uzatımı veya cezalı çalışma sebebiyle aşılması hallerinde, zeyilname ile sigorta bedelinin artırılması ve/veya sigorta süresinin uzatılmasının zorunlu olduğu ifade edilmiştir.

Kurum tarafından ihale edilen ve sözleşmeye bağlanan yapım işlerine ilişkin yapılan incelemelerde, hakedişe bağlanan 7 adet işin bulunduğu, cari yıl içerisinde 1 adet işin kesin kabulünün, 3 adet işin de geçici kabulünün onaylandığı, geri kalan işlerin devam ettiği ve tüm işlere ilişkin bütün riskler (all risk) poliçelerinin bulunduğu, ancak 3 adet yapım işi hakkında iş artışı ve süre uzatımı verildiği halde sigorta poliçelerinin hem tutar hem de süre bakımından zeyilname ile güncellenmediği tespit edilmiştir.

b) All Risk Sigorta Poliçelerinin Mevzuatın Öngördüğü Riskleri Karşılamaması

Kurum tarafından ihale edilerek sözleşmeye bağlanan yapım işleri ile ilgili all risk sigorta poliçelerinin Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin öngördüğü içerikte hazırlanmadığı ve bu haliyle olası riskleri karşılamadığı tespit edilmiştir.

Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin 9'uncu maddesinin üçüncü fıkrasında; kıymetlerin sigortalanmasında muafiyet ve koasürans uygulamalarına ilişkin belirlemeler yapılmış olup,

- Tüm riskler için uygulanabilecek muafiyet oranının azami % 2,
- Deprem, sel, su baskını, toprak kayması ve terör riskleri için uygulanabilecek koasürans oranının azami %20 olduğu, bunlar dışında kalan riskler için koasürans uygulanmayacağı,

Ayrıca muafiyet ve koasürans kısmına isabet eden hasarların karşılanmasının yüklenicinin sorumluluğunda olduğu belirtilmiştir.

Beşinci fıkrasında ise; sigortalara ilişkin poliçelerin, idarenin yazılı izni dışında; genişletilmiş bakım devresi teminatı hariç, poliçenin geçici kabul tarihinden önce iptal edilemeyeceği ve süresinin kısaltılamayacağı, genişletilmiş bakım devresi teminatının ise kesin kabul tarihinden önce iptal edilemeyeceği hükmünü taşıması ve ilk hakediş raporunun düzenlenip tahakkuka bağlanmasından önce idareye verilmesi gerektiği, aksi halde hakediş tutarı ve öngörülmüş ise avansın ödenmeyeceği, sigorta primlerinin ödendiğine ve sigorta sözleşmesinin yürürlükte olduğuna dair sigortacıdan alınacak bir belgenin her hakedişin tahakkuka bağlanmasından önce idareye sunulmasının zorunlu olduğu ifade edilmiştir.

Yapım işlerine yönelik 10 adet all risk poliçesi üzerinde yapılan incelemelerde, poliçelerin bir kısmının ilgili bentte belirtilen azami muafiyet oranından daha yüksek muafiyetler içerdiği, (b) bendinde belirtilen riskler haricinde başka riskler içinde koasürans uygulanmasını içeren hükümlerin bulunduğu, ayrıca 2 adet sigorta poliçesi hariç diğer

www.balioglu.net

poliçelerin hiçbirinin Genel Şartname uyarınca taşıması gereken hükümleri karşılamadığı, bu halleri ile Kanun ve Genel Şartname'de detaylı olarak anlatıldığı şekilde iş ve işyerleri ile içinde bulunan değerleri ifade edilen risklere karşı gerektiği gibi sigorta teminatı kapsamına almadığı,

Ayrıca sigorta primlerinin ödendiğine ve sigorta sözleşmesinin yürürlükte olduğuna dair belgenin hakedişlerin tahakkuka bağlanmasından önce Kuruma sunulmadığı ve yapı denetim görevlileri tarafından da istenilmediği dolayısıyla hakediş dosyalarında söz konusu belgenin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Kurum tarafından, iş artışı ve süre uzatımı verilen yapım işlerine ilişkin sigorta poliçelerinin zeyilname ile güncelleneceği, yapımı devam eden işlere ait poliçelerin mevzuat hükümlerini kapsayacak şekilde yeniden düzenleneceği ve hakedişlerin tahakkuka bağlanmadan önce yürürlükte olduğuna dair belgenin takip edilerek bundan sonra yapılacak sözleşme uygulamalarında gereken özenin gösterileceği ifade edilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

www.balioglu.net

BULGU 8: Yapım İşlerinde Verilen Süre Uzatım Kararlarında Havanın Fen Noktasından Çalışmaya Uygun Olmayan Günlerine İlişkin Güncel Genelgenin Dikkate Alınmaması

Kurum tarafından ihale edilerek sözleşmeye bağlanan yapım işlerine ilişkin ihale dokümanlarına, Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı tarafından yayımlanan "havanın fen noktasından çalışmaya uygun olmayan günlere" ilişkin güncel Genelge'de yer alan sürelerin konulmadığı tespit edilmiştir.

Kamu İhale Genel Tebliği'nin "Yapım işlerinde çalışılmayacak günler" başlıklı 51.1'inci maddesinde;

"Yapım işlerine ilişkin tip sözleşmenin 9 uncu maddesindeki havanın fen noktasından çalışmaya uygun olmadığı günlerin tespitinde İdare; (Değişik ibare: 08.08.2019-30856 R.G./3. md., yürürlük: 18.08.2019) Çevre ve Şehircilik Bakanlığının yürürlükteki ilgili genelgesi uyarınca, kamu inşaatlarının sözleşme sürelerinin belirlenmesinde, iş programlarının hazırlanmasında ve süre uzatımlarında göz önünde bulundurulmak üzere tespit edilen, il ve ilçelere göre çalışmaya müsait olmayan günleri esas alabilir." hükmüne yer verilmiştir.

Yapım İşlerine Ait Tip Sözleşme'nin 9.4'üncü maddesinde; *"Bu işyerinde havanın fen noktasından çalışmaya uygun olmadığı günler… tarihleri arasındaki …(rakam ve yazıyla) …*

gündür. Ancak, işin bitiminde bu devre dikkate alınmaz ve İdare Yükleniciden teknik şartları yerine getirerek işi tamamlaması için bu dönemde çalışmasını isteyebilir. Zorunlu nedenlerle ertesi yıla sari hale gelen işlerde, çalışmaya uygun olmayan devre, ödenek durumuna ve imalatın cinsine göre dikkate alınır." denilmektedir.

Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin "İşin süresi ve sürenin uzatılması" başlıklı 29'uncu maddesinin dokuzuncu fıkrasında; işin tamamlanması için sözleşmesinde tespit edilen tarih veya süre haricinde başkaca kayıt bulunmayan işlerde, havanın fen noktasından çalışmaya uygun olmayan devresi ile resmi tatil günleri göz önünde tutularak iş bitim tarihi veya süresi belirlenmiş sayılacağından, yüklenici, çalışmadığı bu gibi günleri öne sürerek süre uzatılması isteğinde bulunamayacağı ancak süre uzatımlarında, yapılacak işin özelliğine göre çalışılamayacak günler de dikkate alınarak verilecek sürenin belirleneceği ifade edilmiştir.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı tarafından yayımlanan 2018/12 No.lu Genelge'de ise; "Havanın Fen Noktasından Çalışılmaya Uygun Olmayan Devresi"nin güncellenmesine gerek duyulduğu, bu itibarla Mülga Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğünün 07.07.1982 tarihli ve B-01/İh.İş.Md.Gr.3/99-2/101156-B sayılı yazısıyla yürürlüğe konulan İl ve İlçelerde Çalışılmayan Günlerin; il ve ilçe sayısının artması, teknolojik gelişmeler ve iklimsel değişiklikler göz önünde bulundurulmak suretiyle güncellendiği ve 01.01.2019 tarihi itibariyle Genelge ekinde yer alan güncellenmiş listenin dikkate alınarak işlem tesis edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı tarafından yayımlanan 2018/12 No.lu Genelge'de, havanın fen noktasından çalışmaya uygun olmayan günlere ilişkin il ve ilçe bazında güncelleme yapılmış olup, Eskişehir ilinin 14 ilçesinin 12'sinde bu süreler kısaltılmış hatta 3 ilçesinde bu süre 52 gün ve altı olarak belirlenmiştir.

Kurumun taahhüdü altında bulunan yapım işlerine yönelik yapılan incelemelerde, ihale konusu işin başlama ve işi bitirme tarihlerinin belirlenmesine esas olmak üzere sözleşmenin ilgili maddesinde yer alan işyerinde havanın fen noktasından çalışmaya uygun olmadığı günlerin belirtilmesi ve bağlı olarak verilen süre uzatım kararlarında, Mülga Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğünün 07.07.1982 tarihli Genelge ekinde yer alan listeye göre işlem tesis edildiği görülmüştür.

Ayrıca söz konusu listede, Eskişehir ve ilçeleri için 1 Aralık – 1 Nisan arasında yer alan tarihlerin, havanın fen noktasından çalışmaya uygun olmayan devresi olarak belirlendiği ve 120

www.balioglu.net

(yüz yirmi) gün olarak ifade edildiği buna rağmen Kurum tarafından düzenlenen ihale dokümanlarında, bu sürenin hatalı olarak 121 (yüz yirmi bir) gün olarak belirtildiği tespit edilmiştir.

Kurum tarafından bundan sonra yapılacak ihale ve sözleşmeler uygulamalarında güncel Genelge ekinde yer alan listenin esas alınacağı belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 9: COVID-19 Salgınına İlişkin Süre Uzatım Kararlarında Hazine ve Maliye Bakanlığı Değerlendirmesinin Alınmaması

Kurum tarafından COVID-19 salgını nedeniyle verilen süre uzatımlarında Hazine ve Maliye Bakanlığı değerlendirmesinin alınmaksızın işlem tesis edildiği tespit edilmiştir.

4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nun "Mücbir sebepler" başlıklı 10'uncu maddesinde, mücbir sebep olarak kabul edilebilecek haller belirtilmiş olup, süre uzatımı verilmesi, sözleşmenin feshi gibi durumlar da dahil olmak üzere, idare tarafından ilgili madde de belirtilen hallerin mücbir sebep olarak kabul edilebilmesi için; yükleniciden kaynaklanan bir kusurdan ileri gelmemiş olması, taahhüdün yerine getirilmesine engel nitelikte olması, yüklenicinin bu engeli ortadan kaldırmaya gücünün yetmemiş bulunması, mücbir sebebin meydana geldiği tarihi izleyen yirmi gün içinde yüklenicinin idareye yazılı olarak bildirimde bulunması ve söz konusu durumun yetkili merciler tarafından belgelendirilmesinin zorunlu olduğu ifade edilmiştir.

02.04.2020 tarih ve 31087 sayılı Resmi Gazete'de "COVID-19 Salgınının Kamu İhale Sözleşmelerine Etkisi" ile ilgili Cumhurbaşkanlığı tarafından yayımlanan 2020/5 No.lu Genelge'de; 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu (istisnaları dahil) ile bu Kanundan istisna edilen düzenlemeler kapsamında gerçekleştirilen ihaleler sonucunda imzalanan sözleşmelerde, COVID-19 salgını nedeniyle sözleşme konusu işin yerine getirilmesinin geçici veya sürekli olarak, kısmen veya tamamen imkânsız hale geldiğine ilişkin başvuruların, yükleniciler tarafından bu durumun belgelendirilmesi suretiyle sözleşmenin tarafı olan idareye yapılacağı,

İdarelerce bu başvuruların 4735 sayılı Kanun'un 10'uncu maddesi ve diğer mevzuat hükümleri çerçevesinde inceleneceği ve karar alınmadan önce Hazine ve Maliye Bakanlığının değerlendirmesinin alınacağı,

www.balioglu.net

İdarelerce yapılan değerlendirme sonucunda; ortaya çıkan durumun yükleniciden kaynaklanan bir kusurdan ileri gelmemiş olması, yüklenicinin sözleşmeden doğan yükümlülüklerini yerine getirmesine engel nitelikte olması ve yüklenicinin bu engeli ortadan kaldırmaya gücünün yetmemesi şartlarının birlikte gerçekleştiğinin tespit edilmesi üzerine süre uzatımı verilmesine veya sözleşmenin feshine karar verilebileceği belirtilmiştir.

Kurumun taahhüdü altında bulunan yapım işleri üzerinde yapılan incelemelerde, COVID-19 salgını nedeniyle iki adet yüklenici tarafından süre uzatım talebine ilişkin Kuruma başvuru yapıldığı, Kurum tarafından 01.06.2020 tarihinde yüklenicilere 61 ve 65 gün süre uzatımı verildiği ancak bahse konu kararlar alınmadan önce ilgili Genelge'de belirtildiği şekilde Hazine ve Maliye Bakanlığı değerlendirmesinin alınmadığı görülmüştür.

Ayrıca bahse konu uygulamaya yön vermek üzere Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından 22.07.2020 tarih ve E.384026 sayılı yazı idarelere gönderilmiş olup ilgili yazıda; yüklenicilerin 120 gün ve daha az süre uzatımı talepleri ile ilgili olarak Bakanlığın değerlendirmesi alınmaksızın karar verilebileceği, 120 günü aşan süre uzatım talepleri ve fesih talepleri hakkında ise Bakanlığın değerlendirmesinin alınmasına devam edileceği ifade edilmiştir.

www.balioglu.net

İlgili yazının yayımlanma tarihi dikkate alındığında, Kurum tarafından COVID-19 salgını ile ilgili 01.06.2020 tarihinde verilen süre uzatım kararları alınmadan önce Hazine ve Maliye Bakanlığı değerlendirmesinin alınması gerektiği ancak Genelge hükümlerine uygun düşmeyecek şekilde hareket edilmek suretiyle karar verildiği görülmüştür.

Kurum tarafından aynı mahiyetteki konularda bundan sonra yapılacak sözleşme uygulamalarında mevzuat hükümlerine uyulacağı ifade edilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 10: Taşıtların Aylık Kira Bedellerinin Kasko Değerinin %2'sini Aşması

Kurum tarafından gerçekleştirilen hizmet alımı suretiyle araç kiralama ihalesinin incelenmesi sonucunda; şoför giderleri hariç yapılan taşıt kiralamalarında aylık kiralama bedelinin, taşıtın kasko sigortası değerinin %2'sini aştığı tespit edilmiştir.

17.03.2006 tarihli ve 2006/10193 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Hizmet Alımı Suretiyle Taşıt Edinilmesine İlişkin Esas ve Usuller'in 6'ncı maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde, taşıtların yakıt hariç, şoförlü veya şoförsüz olarak edinilebileceği hükme

bağlandıktan sonra ikinci fıkrasının (a) bendinde, şoför giderleri hariç yapılan taşıt kiralamalarında aylık kiralama bedelinin (katma değer vergisi hariç, her türlü bakım-onarım, sigorta ve benzeri giderler dahil), taşıtın Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği tarafından yayımlanan ve harcama talimatının verildiği yılın ocak ayı itibarıyla uygulanacak Motorlu Kara Taşıtları Kasko Değer Listesinde yer alan kasko sigortası değerinin %2'sini aşmayacağı hüküm altına alınmıştır.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükmü gereğince; yakıt ve şoför giderleri hariç yapılacak taşıt kiralamalarında taşıtın aylık kira bedeli Türkiye Sigorta Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği tarafından yayımlanan ve harcama talimatının verildiği yılın ocak ayı itibarıyla uygulanacak Motorlu Kara Taşıtları Kasko Değer Listesinde yer alan kasko sigortası değerinin %2'sinden fazla olamaz.

ESKİ tarafından ihalesi gerçekleştirilen "3 Kısım Yakıtsız ve Sürücüsüz Hizmet Aracı Kiralanması" işinde; 1. Kısım Hizmet Aracı Kiralanması (Abone İşleri Dairesi Başkanlığı) için 10 araç, 2. Kısım Hizmet Aracı Kiralanması (Atıksu Arıtma Dairesi Başkanlığı) için 2 araç, 3.Kısım Hizmet Aracı Kiralanması (Eks Şube Müdürlüğü) için ise 14 araç için teklif verilmiş ve en avantajlı teklif veren istekli ile sözleşme imzalanmıştır. Yapılan incelemede, 2. Kısım ve 3. Kısım için teklif edilen araçların aylık kiralama bedelinin, araçların kasko sigortası değerinin %2'sinin üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan ihale dokümanı incelendiğinde, ne idari şartnamede ne de teknik şartnamede verilecek tekliflerin aracın kasko sigortası değerinin %2'sini geçmeyeceğine dair bir hükmün bulunmadığı görülmüştür. Bu durum bazı isteklilerin teklif etmiş oldukları birim fiyatların araçların kasko bedelinin %2'sinin üzerinde olmasına sebep olmuştur.

Yapılacak araç kiralama ihalelerinde yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerine uyulması ve ihale dokümanının da bu doğrultuda hazırlanması gerekmektedir.

Kurum tarafından bundan sonra yapılacak olan araç kiralama ihalelerinde araçların kasko sigortası değerinin %2'sini aşmayacak şekilde işlem yapılacağı ve bu hususlara ihale dokümanında açık olarak yer verileceği belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

www.balioglu.net

BULGU 11: Su ve Atık Su Tarife Tespit ve Hesabının Maliyetlere Dayalı Olarak Yapılmaması

Kurum hesap ve işlemlerinin incelenmesi neticesinde; Kurumun asli geliri niteliğinde olan 2020 yılı su ve atık su tarifelerinin Kanun ve Yönetmelik hükümlerine uygun olarak tespit edilmediği, yapılan hesaplamalarda gerçek maliyet değerlerinin kullanılmadığı görülmüştür.

Bütün büyükşehir su ve kanalizasyon idareleri için uygulanan 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un "Tarife Tespit Esasları" başlıklı 23'üncü maddesinde su satışı ile kanalizasyon sistemi bulunan yerlerdeki kullanılmış suların uzaklaştırılması giderleri için ayrı ayrı tarifeler yapılacağı, söz konusu tarifelerde yönetim ve işletme giderleri ile amortismanları doğrudan gider yazılan (aktifleştirilemeyen) yenileme, ıslah ve tevsi masrafları ve bir kar oranının esas alınacağı hüküm altına alınmıştır.

Kanun'un verdiği yetkiye istinaden çıkarılan ESKİ Tarifeler Yönetmeliği'nin 16'ncı maddesinde de tarife tespiti ile ilgili ayrıntılı hükümlere yer verilmiş olup su ve atıksu tarifesinin belirlenmesinde; *yönetim ve işletme giderleri, enerji ve malzeme giderleri, personel giderleri, tamirat giderleri, amortisman giderleri ile kira, taşıma ve haberleşme giderleri, onarım ve imalat harcamaları gibi çeşitli harcamaların* yer alacağı ifade edilip gerçek değerlere dayanılarak hesaplama yapılması gerektiği açıkça belirtilmiştir.

Bu bağlamda Kurum tarafından tarife belirlenmesi için öncelikle Genel Müdürlük bünyesinde kurulan maliyet komisyonlarınca tarifeye esas olacak maliyet hesapları yapılarak 1m³ suyun maliyeti belirlenmekte ve hesaplama Abone İşleri Daire Başkanlığına iletilmektedir. Abone İşleri Daire Başkanlığınca bir tarife belirlenerek Genel Müdürlük ve Yönetim Kurulu'na sunulmak üzere Strateji Geliştirme Daire Başkanlığına tekrar gönderilmekte, Genel Müdürlük ve Yönetim Kurulunda tarifenin kabulünden sonra ilgili tarife Karara bağlanmak üzere Genel Kurulun onayına sunulmaktadır.

Kurum tarafından 2020 yılı tarifesinin tespitinde 2018 yılındaki gerçek değerlere dayalı maliyet tespiti yapılmaya çalışılmıştır. 2018 yılına ilişkin gerçek değerlere dayalı maliyet çalışması yapılırken Strateji Geliştirme Daire Başkanlığınca hesaplamaya esas alınan tutarların Bütçe Gideri (830 Kodlu Hesaplar) hesapları olduğu görülmüştür. Ne var ki Bütçe Gideri hesapları vergiler (KDV vs.) dâhil toplam tutar üzerinden kaydedildiğinden hesaplamaya KDV gibi vergilerin de dâhil olmasına sebep olunmuştur. Hâlbuki tarife kararları vergiler hariç olarak

www.balioglu.net

belirlenmekte ve bu tarifeler üzerinden faturalandırma yapılırken KDV ve diğer vergiler ayrıca tutara eklenmektedir.

Bununla birlikte, Bütçe Gideri hesabında yatırımlar ve aktif hesaba alınan (150 Kodlu hesaplar gibi) harcamalar yer almakta, detaylı hesap kodu bazında bunların tek tek ayrıştırılması, aktif hesaba alınıp daha sonra kullanıma sunulan giderlerin kullanım gerçekleştiğinde toplam maliyet hesabına eklenmesi gerekmektedir. Böyle bir hesaplama yöntemi ciddi hata riskleri içermekte, yapılan hesabın eksik veya fazla olma riskini barındırmaktadır.

Tarife tespitinin başlangıcında gerçek değerlere göre maliyet tespiti yapılmaya çalışılmakta ise de 2020 yılı için belirlenen tarifede maliyet esasından ve gerçek değerlerden ziyade *yeniden değerleme oranı ve hedeflenen enflasyon oranlarının* esas alındığı görülmektedir.

2018 yılına ilişkin gerçek değerlere dayalı bir maliyet çalışması yapılmakla birlikte 2019 yılının tarifesinin 2018 yılındaki tarifenin 2019 yılı için uygulanacak olan yeniden değerleme oranında (%23,73) ve 2020 yılı tarifesi için ise 2019 yılı için belirlenen tarifenin Hazine ve Maliye Bakanlığı Yeni Ekonomi Programı kapsamında 2020 yılı için hedeflenen TÜFE oranında (%9,8) arttırılmak suretiyle belirlendiği görülmüştür.

www.balioglu.net

2019 yılı tarifesinin belirlenmesinde kullanılan ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 298/B maddesinde düzenlenen "*yeniden değerleme oranı"*, 213 sayılı Kanunda yer alan maktu hadler ile asgari ve azami miktarları belirtilmiş olan para ile ödenecek ceza miktarlarının yeni yılda belirlenmesi amacıyla Hazine ve Maliye Bakanlığınca ilan edilen fiyat artış oranıdır. Dolayısıyla 2560 sayılı Kanun ve Tarifeler Yönetmeliği hükümlerine göre, gerçek değerlere dayalı olarak hazırlanması gereken su ve atıksu ücretlerinin *yeniden değerleme oranında* arttırılarak belirlenmesi anılan mevzuata uygun düşmemektedir.

Diğer taraftan 2020 yılı tarifesinin belirlenmesinde esas parametre olarak alınan *"hedeflenen enflasyon oranı"* da ilgili mevzuatın öngördüğü prensibi karşılamaktan uzaktır. Çünkü enflasyon oranlarının 2560 sayılı Kanun ve ilgili Yönetmelik'te belirtilen ve tarifeye esas teşkil eden unsurlar ile birebir örtüşmesi mümkün değildir. Hedeflenen enflasyon oranları tarifeye esas teşkil eden unsurlara göre daha yüksek tutarlı bir tarifeye sebep olabileceği gibi tarifenin düşük belirlenmesine ve maliyetlerin karşılanamamasına da sebebiyet verebilecektir. Kaldı ki böyle bir uygulama kamuoyunun gerçek su ve atıksu maliyetlerini ve Kurum kâr

oranlarını bilememesine, bu nedenle kamu maliyesinin temel ilkelerinden olan mali saydamlığın sağlanamamasına sebebiyet verecektir. Bu itibarla; tarifelerin Kanun'da ve Kanun'un verdiği yetkiye istinaden çıkarılan Yönetmelik'te belirlenen unsurlar yerine *hedeflenen enflasyona* göre belirlenmesinde hukuka uyarlık bulunduğu söylenemez.

Sonuç olarak; abone konumunda olan vatandaşın faturalara yansıtılan bedellere ilişkin maliyet ve kâr oranlarını apaçık denetleyebilmesi ve hangi hizmetin karşılığında ne bedel ödediğini bilmesi, yani şeffaflık ilkesi hukuk devletinin vazgeçilmez unsurlarındandır. Bu kapsamda Kuruma su satışlarında uygulanacak fiyatlandırmaya esas tarifeleri tespit etme görevi verilmiştir. Söz konusu görev verilirken hangi unsurların hesaplamaya dâhil edileceği hangilerinin dâhil edilmeyeceği ayrıntılı bir şekilde hüküm altına alınmıştır. Bu çerçevede, tarifeler belirlenirken Kanun'un öngördüğü gibi gerçek değerlere dayanan ve sadece tarifeyi etkileyen maliyet hesapları yapılmalı, alınacak kâr oranlarına karar verilmeli, yeniden değerleme oranı ya da beklenen enflasyon oranları gibi gerçek maliyetleri tam olarak yansıtmaktan uzak araçlara başvurulmamalıdır.

www.balioglu.net

Kurum tarafından 2018 ve 2019 yıllarında yapılan maliyet çalışmasında 2010 yılında yayımlanan Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü Atıksu Tarifelerinin Belirlenmesine yönelik kılavuza uygun olarak maliyet hesaplamasının yapıldığı ve buna dayalı yapılan maliyet çalışmasının idare mahkemesi tarafından uygun bulunduğu ifade edilmişse de bu konuda tarafımıza herhangi bir belge ve bilgi sunulmadığından bu konuda bir değerlendirme yapılamamıştır.

Öte yandan 2020 yılı su ve atıksu maliyetinin tespiti için anılan yıl içerisinde maliyet hesaplama komisyonlarının kurulduğunu, komisyon çalışmaları sırasında henüz 2020 yılı sona ermediğinden bahisle 2020 yılı için hedeflenen TÜFE oranında (%9,8) arttırılmak suretiyle bulunan rakamların esas alındığı belirtilmişse de bu durum 2560 sayılı Kanun ve ilgili Yönetmelik'te belirtilen *"gerçek değerlere dayalı maliyet tespiti ilkesi"*ne uygun düşmemektedir. Nitekim bu ilkenin tam anlamıyla uygulanmaması neticesinde tarifeye esas teşkil eden unsurlara göre daha yüksek tutarlı bir tarifeye sebep olunabileceği gibi tarifenin düşük belirlenmesine ve buna bağlı olarak maliyetlerin karşılanamamasına da yol açılabilir.

Ayrıca Kurum tarafından bulguda yer verilen hataların olmaması için bundan sonraki maliyet hesaplarında daha özenli olunacağı belirtilmiş olup bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 12: Su Kayıpları Teknik Usuller Tebliği'nde Öngörülen Bazı Uygulamalarda Eksiklikler Bulunması

Su Kayıpları Tebliği'nde yer verilen bir takım gerekliliklerin tam olarak yerine getirilmediği görülmüştür.

Orman ve Su İşleri Bakanlığınca, içme-kullanma suyunun etkin kullanılması ve israfının önlenmesi, su temin ve dağıtım sistemlerindeki su kayıplarının kontrol edilmesi amacıyla 08.05.2014 tarih ve 28994 sayılı Resmi Gazete'de İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliği yayımlanmıştır.

Yönetmelik'in 11'inci maddesinde, Yönetmelik'te belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyenlerin, 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ve ilgili diğer mevzuata göre sorumlu olacağı ifade edilmiştir.

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliği'ne istinaden 16.07.2015 tarih ve 29418 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliği Teknik Usuller Tebliği yayımlanmıştır.

www.balioglu.net

Bu Tebliğ'in 5'inci maddesinde; Su ve Kanalizasyon İdaresi, içme-kullanma suyu temin ve dağıtım sistemlerindeki idari ve fiziki su kayıplarının önlenmesi için, idari ve fiziki su kayıplarının ölçüme dayalı olarak belirlenmesini, şebekenin ve sistemin şartnamelere ve uygulama projelerine uygun yapılmasını, kullanılan malzemelerin standartlara uygun olarak temin edilmesini, sistemde ana basınç bölgesi ve alt bölgelerin oluşturulmasını, şebekede etkili bir basınç ve debi yönetimi ile optimum işletme şartlarının sağlanmasını, sistemin izlenmesi ve kayıt altına alınmasını ve etkili bir su yönetim sistemini sağlamakla yükümlüdür.

Tebliğ'in 6'ncı ve devamı maddelerinde ise, su kayıplarının önlenmesi, kullanılacak malzemeler, abonelik hizmetleri ve izinsiz su kullanımı bölüm başlıklarında idarenin yapacağı işler ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Kurumun saha uygulamalarının anılan Tebliğ'in 6'ncı maddesinde yer alan bölüm başlıkları temelinde incelenmesi neticesinde;

- Merkez ve ilçelerin çoğunluğunda debi ölçer cihazları bulunmakla birlikte iki ilçe için tedarik faaliyetinin gerçekleştiği ve 2021 yılında montaj faaliyetinin gerçekleştirileceği, debi ölçer olmayan sınırlı sayıda ilçeye ise depoların yenilenmesi ve/veya

yeni depo yapılması, içme-kullanma suyu borularının yenilenmesi planlamalarının tamamlanmasıyla mevcut debi ölçerlerden takılacağı ve akabinde 2021 yılında bu ilçeler için yeni tedarik faaliyetine başlanacağı,

- Coğrafi Bilgi Sistemi(CBS) Veri Tabanının kurulmasının tamamlandığı sadece alt bir detay unsur olarak yağmur suyu ve kanalizasyon hatlarında olduğu gibi içme suyu hatlarının akıllı veri olarak işlenmesi sürecinin 2021 yılında içerisinde bitirileceği,

- Merkez ilçeler olan Tepebaşı ve Odunpazarı'nda SCADA sisteminin mevcut olduğu, takip ve kontrolünün Abone İşleri Dairesi Başkanlığınca gerçekleştirildiği, 2014 yılında devri olan ilçelerden Sarıcakaya, Mahmudiye ve Çifteler ilçelerinde SCADA sistemlerinin ile devri yapılmış olmasına rağmen çalışan sistemler birbirinden farklı olmasına bağlı olarak sürekli arıza vermesi sebebiyle verimsiz olduğunun tespit edildiği, bu çerçevede İçme Suyu Dairesi Başkanlığınca 2020 yılı sonunda 35 adet SCADA sistemi (Erken Uyarı Sistemi) talep edildiği, gelen malzemelerin ilk kurulumunun 2020 yılı sonunda Seyitgazi ve İnönü ilçelerinde yapıldığı, planlamalar çerçevesinde 2021 yılında diğer ilçelere de kurulumlarının gerçekleştirileceği,

- 2004-2005 yıllarında İçmesuyu hatlarının Hidrolik Modellemesi, Hidrolik Simulasyon ve Kalibrasyon çalışmalarının yapılıp Final Raporunun hazırlandığı, bu kapsamda tüm dağıtım şebekesinin hidrolik sorunları tespit edilerek şebeke hatlarının değiştirildiği, Basınç Zonları ve Mahalli Ölçüm alanlarının belirlendiği,

- Şehir merkezinin (Tepebaşı, Odunpazarı) 36 adet bölgeye ayrıldığı, alt bölge oluşturulmasında %45 düzeyine ulaşıldığı, pandemi dolayısıyla step testi (su kesme ve sıfır basınç testi) gerçekleştirilemediği, 2021 yılında mevcut şartlarının iyileşmesine bağlı olarak alt bölge oluşturulması çalışmalarına devam edileceği,

- Kurumun sistemi yönetebilmek gayesiyle kullandığı CBS veri tabanı, hidrolik modelleme, tahakkuk-tahsilat (abone), halkla ilişkiler gibi yazılımların ve verilerin birbiriyle entegre olarak çalışmasını sağladığı,

- Eskişehir il genelinde 36 adet izole bölgesi ve 19 adet kritik nokta bulunduğu, kritik noktalardan gelen su basınç değerlerine göre sisteme yanıt verebilen 19 noktada debiye duyarlı basınç kontrolü yapıldığı, gece debisinin artışlarına bağlı olarak akustik yer dinleme cihazı ile sızıntı ve fiziki su kaçağı tespitinin yapılabildiği, Su Dengesi Hesap Tablosunun ilgili

www.balioglu.net

birimlerden gelen veriler doğrultusunda hazırlandığı, abonelerden gelen arıza ihbarlarının "Alo-185" birimi aracılığıyla talep altına alınıp ilgili ekiplere bildiriminin yapıldığı, arıza ihbarına yönelik ekiplerin su arızalarına ivedilikle müdahale ettiği,

- Fiziki kayıpları azaltmak maksadıyla Kurumda ekip kurulduğu, ölçüm odalarından gelen verilere göre akustik dinleme cihazı ile dinleme yapılarak sorunun tespit edildiği ve arıza onarım ekiplerince de arızaların giderildiği,

- Abonelik işlemlerinin büyük ölçüde Teknik Usuller Tebliğine göre gerçekleştirildiği görülmekle birlikte 6256 tane abonenin kimlik numarasının bulunmadığı, özellikle köylerde bulunan abonelerin adreslerinin tek bir adres olarak gösterildiği, bazı gerçek kişilere ait aboneliklerin tüzel kişi olarak gözüktüğü ve 2014 yılı sonrasında ilçe belediyelerine ait su hizmetlerinin devri ile birlikte gelen abonelik bilgilerinde eksiklikler bulunduğu,

görülmüştür.

Bu itibarla, Kurum tarafından ilgili mevzuat kapsamında belirtilen yükümlülüklerden yerine getirilmeyenlerin tespit edilerek bütçe ve personel imkânları dikkate alınarak planlanması ve uygulamaya geçirilmesinin tüm büyükşehir belediyesi su idarelerinin 2023 yılı hedefi olan en fazla %30'luk su kayıpları oranının merkez ilçeler haricindeki diğer ilçelerde de tutturulabilmesi için elzem ve önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Kurum tarafından 2020 yılı su kayıpları oranının merkezde %24,2 olarak gerçekleştiği, diğer ilçelerde 2023 yılı hedefi olan en fazla %30'luk su kayıpları oranının tutturulması için gerekli çalışmaların devam ettiği ve 2014 yılı sonrasında ilçe belediyelerine ait su ve atıksu hizmetlerinin devri ile birlikte abone bilgilerindeki eksikliklerin güncelleme çalışmalarının devam ettiği belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 13: Kurum Gelirleri Tahsilat ve Takibat Süreçlerinin Etkin Olarak İşletilmemesi

Kurum gelirleri tahsilat ve takibat işlemlerinin etkin bir şekilde yerine getirilmediği tespit edilmiştir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 8'inci maddesinde; her türlü kamu kaynağının elde edilmesinde görevli ve yetkili olanların, kaynakların etkili, ekonomik,

www.balioglu.net

verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesi için gerekli önlemlerin alınmasından sorumlu olduğu ve yetkili kılınmış mercilere hesap vermek zorunda oldukları düzenlenmiştir.

Anılan Kanun'un 11'inci maddesinde, üst yöneticilerin, sorumlulukları altındaki kaynakların etkili, ekonomik ve verimli şekilde elde edilmesini sağlamaktan, malî yönetim ve kontrol sisteminin işleyişinin gözetilmesi, izlenmesi ve kanunlar ile Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde belirtilen görev ve sorumlulukların yerine getirilmesinden mahallî idarelerde meclislerine karşı sorumlu oldukları ifade edilmiştir.

Yine üst yöneticilerin bu sorumluluğun gereklerini harcama yetkilileri, malî hizmetler birimi ve iç denetçiler aracılığıyla yerine getirecekleri belirtilmiştir.

ESKİ teşkilat yapılanması içerisinde Abone İşleri Daire Başkanlığının gelirlerin takibi ve tahsili konusundaki görevleri aşağıda sayılmıştır:

"Mekanik su sayaçlarının düzenli olarak okunarak faturalandırılmasını ve tahsilâtını sağlamak, Borçlu olan abonelerin takibini yaptırarak tahsilât oranını maksimum seviyeye taşımak, Mevzuata göre kanalizasyon ve su tesisleri harcamalarına katılma paylarının tahakkuk ve tahsilâtını sağlamak, Yetki ve sorumluluk alanındaki satış, kira, hizmet ve su bedeli, vergi, resim, harç ve ücretler ile bu kanunlara bağlı alınacak ceza, gecikme zammı, ecrimisil bedeli gibi, diğer tüm alacakların tahakkukunu ve tahsilini sağlamak, Sayaç satış ve hizmet gelirlerinin tahakkukunu ve tahsilatını yapmak Kaçak su kullananları takip etmek ve haklarında gerekli yasal işlemlerin yapılmasını sağlamak."

Diğer taraftan Kurum gelirleri açısından su ve atıksu satış gelirlerinden daha fazla parasal öneme sahip bulunan Kalabak suyu satış gelirlerinin takip ve tahsil görev ve yetkisi Bilgi İşlem Daire Başkanlığındadır.

Yukarıda belirtilen gelirler dışında kalan Kurum gelirlerinin tahsili ve takibi ise ilgili birimlerin çalışma usul ve esaslarında ayrıntıları ile düzenlenmiştir.

Kurum gelirlerinin tahakkuk, tahsilat ve takip süreçlerinin etkinliğinin incelenmesi maksadıyla geçmişe dönük olarak anapara borcu 100 TL ve üzeri olan tüm abonelerin 31.12.2020 tarihi itibariyle listesi Bilgi İşlem Daire Başkanlığından istenilmiş ve Kurum yetkilileri ile paylaşılmıştır.

www.balioglu.net

Bahsi geçen liste içerisinde Kurumun tüm gelir kalemleri (su, atıksu satış gelirleri, kalabak suyu satış gelirleri, harcamalara katılım payları, kira gelirleri, tamir ve malzeme gelirleri v.d) yer almaktadır.

Bu çıkarım sonuçlarına göre, Kurumun 31.12.2020 tarihi itibariyle toplam 18.859 aboneden 11.937.352, 96 TL(KDV ve gecikme faizi dâhil) alacağı bulunmakta olup bu abonelerden 12887 tanesi için hiçbir hukuki takibat başlatılmadığı, hukuki takibat başlatılmayan alacak tutarının ise 8.861.472,62 TL düzeyinde olduğu görülmektedir.

Kurumun 2010 yılı ve öncesi ait toplam 1749 aboneden 1.044.499,70 TL(KDV ve gecikme faizi dâhil) alacağı olup bunlardan 34 abone işlem için hukuki takibat başlatılmadığı, buna ilişkin alacak tutarının da 48.746,48 TL olduğu görülmüştür.

ESKİ'nin de tabi olduğu 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunu'nun 13'üncü maddesinde *"kurum gelirleri"* sayılmıştır.

www.balioglu.net

Anılan Kanun'da öngörülen gelirlerin bazıları 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'a göre takip edildiği gibi bazıları da genel hükümler çerçevesinde İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre takip edilmektedir. Bahsedilen gelir unsurlarının tabi olduğu mevzuata göre zamanaşımı süreleri de değişmektedir.

Örneğin su abonelik sözleşmesiyle abone ile Kurum arasında sözleşmeyle alacak-borç ilişkisi doğmakta, ödenecek miktar Kurum ile kişi arasında abonman sözleşmesiyle özel hukuk ilişkisi kurulmasından sonra yapılan hizmet karşılığında maliyet-kâr esasına göre belirlenmektedir. Ödemenin hukuksal dayanağı, kamu gücüne değil, tarifeye ve iki taraf arasında yapılan abonman sözleşmesine dayanmaktadır. Nitekim ödemelerin yapılmaması durumunda Kurum alacağını, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'a göre değil, özel hukuk ilişkisi içinde ilgili yasaya göre alacaktır.

Sözleşmeye dayalı alacaklar için gerek mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 125'inci gerekse 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 146'ncı maddesine göre, Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, on yıllık zamanaşımı süresi öngörülmüştür.

Diğer taraftan 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nda düzenlenen harcamalara katılım paylarının takibi 6183 sayılı Kanun'a göre yapılmakta olup zamanaşımı süresi beş yıldır.

Yukarıda sayılan gelir unsurlarından her birinin su ücretinde/alacağında veya harcamalara katılma paylarında olduğu gibi farklı mevzuatlara tabi olduğu, bunlar için farklı zamanaşımı süreleri öngörüldüğü gözden kaçırılmamalıdır. Zamanaşımın uğramış bir borcun ise eksik borç haline dönüşeceği dolayısıyla borçlunun(abonenin) sadece kendi isteğiyle borcunu ifa ettiği zaman, borcun tahsil edilebileceği unutulmamalıdır.

Bu itibarla; yukarıdaki bilgiler çerçevesinde hukuki takibat başlatılmayan Kurum gelirlerinin özellikle zamanaşımı süreleri de dikkate alınarak tahsilat ve takip süreçlerinin hızlandırılması, ayrıca bu süreçlerin yürütülmesinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün Koronavirüs (Covid-19) konulu 2020/7 sayılı sayılı Genelgesinde belirtilen hassasiyetlere dikkat edilmesi gerekmektedir.

Kurum tarafından alacaklarla ilgili olarak öncelikli olarak zamanaşımı sürelerine dikkat edilerek, Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün Koronavirüs (Covid-19) konulu 2020/7 sayılı Genelgesinde belirtilen hassasiyetlere uyularak su, atıksu ve altyapı alacaklarının takip ve tahsili bağlamında süratle satış engelleri ve taksitlendirme işlemlerinin gerçekleştirildiği ve bazı alacak dosyaları için ise hukuki takibat işlemlerinin başlatıldığı belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

www.balioglu.net

BULGU 14: Tapuda Mesken Olarak Gözüktüğü Halde Fiilen İşyeri Olarak Faaliyet Gösteren Yerlerin Su Aboneliklerinin Hatalı Belirlenmesi

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde yer alıp tapuda konut olarak gözüktüğü halde fiilen işyeri olarak kullanılan finansal danışmanlık, hukuk danışmanlığı ve temsil hizmetleri, hukuki arabuluculuk ve temsil hizmetleri, mali müşavirlik, mimarlık, mühendislik, özel muayenehane gibi yerlerin su aboneliklerinin işyeri üzerinden olması gerekirken konut üzerinden düzenlenip faturalandırıldığı tespit edilmiştir.

1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu'nun "Vergi Değerini Tadil Eden Sebepler" başlıklı 33/3'üncü maddesinde, bir binanın kullanış tarzının tamamen değiştirilmesi veya bir binanın ikamete mahsus mahallerinden bir kısmının dükkân, mağaza, depo gibi ticaret ve sanat icrasına mahsus mahaller haline dönüştürülmesi vergi değerini tadil eden sebeplerden birisi olarak belirtilmiştir.

6 Seri No.lu Emlak Vergisi Genel Tebliği'nin "Vergi değerini tadil eden sebepler" başlıklı 12'nci maddesinin (c) bendinde, bir binanın kullanış tarzının tamamen değiştirilmesi veya bir binanın ikamete mahsus mahallerinden bir kısmının dükkân, mağaza, depo gibi ticaret

ve sanat icrasına mahsus mahaller haline kalbedilmesi durumunun binanın vergi değerinin değiştireceği ve bu durumun 23'üncü madde gereğince bir beyanname ile ilgili vergi dairesine bildirilmesi gerektiği düzenlenmiştir. Bu hükmün uygulanmasında değişiklik sebebi, yalnız kullanış tarzı tamamen veya kısmen değiştirilen bina veya daire için geçerli olacak, böyle bir değişiklik göstermeyen aynı apartmanın diğer daire vergi değerleri genel (veya mevzîî) beyan yapılıncaya kadar aynen kalacaktır.

Nitekim 1319 sayılı Kanun'un 23'üncü maddesine göre, vergi değerini tadil eden nedenlerin bulunması halinde (geçici ve daimi muafiyetten faydalanılması hali dâhil) emlak vergisi bildiriminin verilmesi zorunludur.

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 156'ncı maddesinde, ticari, sınai, zirai ve mesleki faaliyette iş yeri; mağaza, yazıhane, idarehane, muayenehane, imalathane şube, depo, otel, kahvehane, eğlence ve spor yerleri, tarla, bağ, bahçe, çiftlik, hayvancılık tesisleri, dalyan ve voli mahalleri, madenler, taş ocakları, inşaat şantiyeleri, vapur büfeleri gibi ticari, sınai, zirai veya mesleki bir faaliyetin icrasına tahsis edilen veya bu faaliyetlerde kullanılan yerler *"işyeri"* olarak tanımlanmıştır.

www.balioglu.net

Bu madde hükmüne göre, mükelleflerin ticari, sınai, zirai ve mesleki faaliyetlerini sürdürdükleri yerlerin iş yeri özelliğini taşıyabilmesi için bu yerlerin faaliyetin icrasına tahsis edilmesi veya faaliyetin icra edildiği yer olma özelliği taşıması gerekmektedir.

Bu itibarla, konutun ikamete mahsus mahallerinden bir kısmının iş yeri haline dönüştürülmesi halinde vergi değerini tadil eden sebep söz konusu olacak ve nitelik itibarıyla iş yeri kapsamında değerlendirilerek yeni duruma (iş yeri) göre vergilendirilmesi gerekecektir.

Nitekim Danıştay 3. Dairesi'nin 05.10.1984 tarih ve E:1984/415 K.1984/2652 sayılı kararı; *1319 sayılı Kanun'a göre binanın kullanış tarzının kısmen veya tamamen değiştirilmesi vergi değerini tadil eden sebepler arasında sayıldığından, dairenin iki dükkân veya bir dairenin iki veya daha fazla daire haline dönüştürülmesinin vergi değerini tadil eden sebeplerden olduğu,* yönündedir.

Ayrıca Gelir İdaresi Başkanlığı'nın muhtelif tarihlerde vermiş olduğu muktezalarda da, bir konutun işyeri olarak kullanılması veya ikamete mahsus mahallerinden bir kısmının dükkân, mağaza, depo gibi ticaret ve sanat icrasına mahsus mahaller haline dönüştürülmesi halinde vergi değerini değiştiren sebebin söz konusu olacağı ve yeni duruma (işyeri) göre vergilendirilmesi gerekeceği, yönünde görüşler verilmiştir.

Diğer taraftan ESKİ Tarifeler Yönetmeliği'nde; "Abone; *ESKİ Genel Müdürlüğünce sunulan su, atık su hizmetlerinden abonelik sözleşmesi yaparak faydalanan gerçek veya tüzel kişi",* olarak tanımlanmıştır. Anılan Yönetmelik'in "Aboneliğin Türleri" başlıklı 7'nci maddesinde konut abonesi; *"Barınma gayesi ile oturulan yerlerde içme ve kullanma amacıyla su tüketen ve/veya kirleten aboneler",* İşyeri abonesi; *"Gelir sağlamak amacıyla her meslek ve sanatın icra edildiği yerler, büro, depo, dernek, vakıf, özel hastaneler, otel vb. içme ve kullanma amacıyla su tüketen ve/veya kirleten aboneler"* olarak düzenlenmiştir.

Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde, finansal danışmanlık, hukuk danışmanlığı ve temsil hizmetleri, hukuki arabuluculuk ve temsil hizmetleri, mali müşavirlik, mimarlık, mühendislik ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'a göre açılan muayenehaneler gibi yerlerin işyeri olarak kullanıldığı, bu bağlamda bu yerlere ilişkin su aboneliklerinin işyeri üzerinden düzenlenmesi gerektiği açıktır.

Ancak yapılan incelemede, Eskişehir Vergi Dairesi Başkanlığından resmi yazı ile alınan ve Kuruma teslim edilen veride, tapuda mesken olarak gözüktüğü halde faaliyet kodları avukatlık büroları, serbest muhasebeci mali müşavirlik büroları, mühendis ve mimarlık meslek mensuplarınca açılan bürolar ile 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'a göre açılan muayenehaneler, özel sağlık kurumları ve tıp doktorluk hizmeti verilen toplam 577 adet yerin işyeri olarak kullanıldığı halde su faturalarının konut tarifesi üzerinden düzenlendiği ve bu hatalı uygulamanın neticesinde Kurumun gelir kaybının oluştuğu ortadadır. Daha somut biçimde ifade edilecek olursa, bu hatalı uygulama neticesinde sadece Eskişehir merkezi için 1 m^3 su üzerinden Kurumun gelir kaybı 4,40 TL'dir.

Bu itibarla; Kurum tarafından söz konusu yerlerin detaylı saha araştırma, inceleme ve tespitlerinin yapılarak su aboneliklerinin mevzuata uygun bir biçimde yeniden düzenlenmesi ve buna göre faturalandırılması, ayrıca mevcut bilgi ve veriler çerçevesinde geriye dönük hatalı işlemlerin düzeltilmesi işlemlerine başlanılması gerekmektedir.

Kurum tarafından saha çalışmaları neticesinde değişikliklerin yapılarak mesken tarifelerinin işyeri tarifesine çevrildiği, tüketim yıllarına göre sözleşme tarihleri dikkate alınarak geriye dönük işlemlerin yapıldığı, Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün Koronavirüs (Covid-19) konulu 2020/7 sayılı Genelgesinde belirtilen hassasiyetler dikkate alınarak yeni sözleşmeye davet edilmek suretiyle bulguda yer alan eleştirilerin gereğinin yapıldığı ve yapılmaya devam edildiği belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

www.balioglu.net

BULGU 15: Günübirlik Kiralanan Evlerin Abone Tipinin Hatalı Uygulanması

Günübirlik ya da apart olarak kiralanan yerlerin işyeri üzerinden olması gereken su aboneliklerinin konut abonesi üzerinden düzenlenip faturalandırıldığı tespit edilmiştir.

ESKİ Tarifeler Yönetmeliği'nde; "Abone; *ESKİ Genel Müdürlüğünce sunulan su, atık su hizmetlerinden abonelik sözleşmesi yaparak faydalanan gerçek veya tüzel kişi",* olarak tanımlanmıştır. Anılan Yönetmelik'in "Aboneliğin Türleri" başlıklı 7'nci maddesinde Konut abonesi; *"Barınma gayesi ile oturulan yerlerde içme ve kullanma amacıyla su tüketen ve/veya kirleten aboneler",* İşyeri abonesi; *"Gelir sağlamak amacıyla her meslek ve sanatın icra edildiği yerler, büro, depo, dernek, vakıf, özel hastaneler, otel vb. içme ve kullanma amacıyla su tüketen ve/veya kirleten aboneler"* olarak düzenlenmiştir.

1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu'nun "Vergi Değerini Tadil Eden Sebepler" başlıklı 33/3'üncü maddesinde, bir binanın kullanış tarzının tamamen değiştirilmesi veya bir binanın ikamete mahsus mahallerinden bir kısmının dükkân, mağaza, depo gibi ticaret ve sanat icrasına mahsus mahaller haline dönüştürülmesi vergi değerini tadil eden sebeplerden birisi olarak belirtilmiştir.

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 3/B maddesine göre, vergilendirmede vergiyi doğuran olay ve bu olaya, ilişkin muamelelerin gerçek mahiyeti esastır.

Yine 213 sayılı Kanun'un 156'ncı maddesinde, ticari, sınai, zirai ve mesleki faaliyette iş yeri; mağaza, yazıhane, idarehane, muayenehane, imalathane, şube, depo, otel, kahvehane, eğlence ve spor yerleri, tarla, bağ, bahçe, çiftlik, hayvancılık tesisleri, dalyan ve voli mahalleri, madenler, taş ocakları, inşaat şantiyeleri, vapur büfeleri gibi ticari, sınai zirai veya mesleki bir faaliyetin icrasına tahsis edilen veya bu faaliyetlerde kullanılan yerler *"işyeri"* olarak tanımlanmıştır.

Bu hükme göre, mükelleflerin ticari, sınai, zirai ve mesleki faaliyetlerini sürdürdükleri yerlerin iş yeri özelliğini taşıyabilmesi için bu yerlerin ticari, sınai, zirai veya mesleki faaliyetin icrasına tahsis edilen veya bu faaliyetlerde kullanılan yer olma özelliği taşıması gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen mevzuat ve açıklamalar çerçevesinde, konaklama yeri olarak günlük kiraya verilen veya apart olarak tanımlanan yerlerin, ticari faaliyetin icrasına tahsis edilmeleri nedeniyle iş yeri sayılmaları gerektiği hususunda tereddüt bulunmamaktadır. Nitekim bu konu özelinde muhtelif Vergi Dairesi Başkanlıklarınca verilen muktezalar da bu yöndedir.

www.balioglu.net

Bu çerçevede, Eskişehir Emniyet Müdürlüğünden 1774 sayılı Kimlik Bildirme Kanunu'nun 2'nci maddesinde belirtilen günübirlik kiralanan evlerin detaylı adresleri resmi yazı ile istenilmiş olup gelen cevabi yazıda bu kapsamda bulunan 436 tesisin adres bilgileri tarafımıza sunulmuştur.

Yapılan incelemede, günübirlik olarak kiralan bahse konu bu yerlerin işyeri üzerinden düzenlenmesi gereken su aboneliklerinin konut tarifesi üzerinden yapıldığı görülmüştür. Hiç kuşkusuz söz konusu hatalı uygulama Kurumun gelirlerinin düşük kalmasına sebep olmaktadır. Daha somut biçimde ifade edilecek olursa, bu hatalı uygulama neticesinde sadece Eskişehir merkezi için 1 m^3 su üzerinden Kurumun gelir kaybı 4,40 TL'dir.

Ancak ESKİ Tarifeler Yönetmeliği çerçevesinde, bu yerlerin gelir sağlamak amacıyla ticari, sınai, zirai veya mesleki faaliyetin icrasına tahsis edilen veya bu faaliyetlerde kullanılan yer olma özelliği taşıması sebebiyle aboneliklerinin işyeri aboneliği üzerinden tesis edilmesi gerekmektedir.

Bu itibarla; Kurum tarafından günübirlik kiralanan veya apart olarak tanımlanan yerlerin abonelikleri ile saha araştırma, inceleme ve keşifleri yapılarak abonelik türü ve bağlı olarak tarifesinde gerekli değişikliklerin yapılması ve mevcut bilgi ve veriler çerçevesinde geriye dönük gerekli düzeltmelerin yapılması gerekmektedir.

www.balioglu.net

Kurum tarafından, listede yer alan apartların 23.03.2021 tarihi itibarı ile tarifelerinin konut tarifesinden işyeri tarifesine çevrildiği, kullanım sözleşmelerine göre geriye dönük yıllar itibarı ile Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün Koronavirüs (Covid-19) konulu 2020/7 sayılı genelgesinde belirtilen hassasiyetler dikkate alınarak tahsilatların yapıldığı ve yapılmaya devam edildiği belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 16: Tarifeler Yönetmeliği'ne Uygun Düşmeyen Aboneliklerin Bulunması

Kurum tarafından başka bir aboneliğinden dolayı borcu bulunup ödenmediği veya söz konusu borcu taksitlendirilmediği halde bu abonelerle yeni abonelik sözleşmelerinin yapıldığı tespit edilmiştir.

ESKİ Tarifeler Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesinde, Genel Müdürlükçe sunulan su ve atık su hizmetlerinden abonelik sözleşmesi yaparak faydalanan gerçek veya tüzel kişiler *"abone"* olarak tanımlanmıştır.

Anılan Yönetmelik'in "Abone olma koşulları" başlıklı 8/9'uncu maddesinde aynen; *"Başka bir abonelikten dolayı borcu olan kişilerle bu borç ödendikten veya taksite bağlandıktan sonra yeni abonelik sözleşmesi yapılır. Taksitlerin ödenmemesi halinde yeni aboneliğin de suyu kesilir."* hükmü bulunmaktadır.

Anılan hüküm uyarınca, mevcut aboneliği bulunan gerçek veya tüzel kişilere yeni bir abonelik tesis edilebilmesi için başka bir aboneliğinden dolayı borcunun olmaması veya söz konusu borcun taksitlendirilmesi gerekmektedir.

Ancak Kurum uygulamasına bakıldığında, Tarifeler Yönetmeliği'ne uygun düşmeyecek şekilde başka bir aboneliğinden dolayı borcu bulunup ödenmediği veya söz konusu borcu taksitlendirilmediği halde bu aboneler için yeni abonelikler tesis edildiği, yeni aboneliklerin tesis edildiği tarihler itibariyle bu abonelere ait toplam borç tutarının 509.177,86 TL, güncel borç tutarının ise 99.679,78 TL seviyesinde olduğu görülmüştür. Ancak yapısal olarak borcunu ödemeyen abonelerle söz konusu düzenleme dikkate alınmaksızın yeni abonelik tesis edilmesinin bahsi geçen borç tutarının artmasına sebep olacağı kuşkusuzdur.

www.balioglu.net

Öte yandan Kurumca düzenlenen ve yürürlüğe konulan Tarifeler Yönetmeliği uyarınca yapısal olarak borçlarının tahsilinde zorlanılacağı düşünülen aboneler için konulan hükmün tam olarak uygulanmaması Kurum alacaklarının tahsilini zorlaştıracak ve takibi için hukuki yollara başvurulmasına sebep olabilecektir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 8'inci maddesinde; her türlü kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılmasında görevli ve yetkili olanların, kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesinden sorumlu olduğu ve yetkili kılınmış mercilere hesap vermek zorunda oldukları düzenlenmiştir.

Bu itibarla; 5018 sayılı Kanun'un öngördüğü hesap verme sorumluluğu ve Tarifeler Yönetmeliği'nin amir hükmü çerçevesinde, mevcut aboneliği bulunan gerçek veya tüzel kişilere yeni abonelik tesis edilmesi aşamasında başka aboneliklerinden doğan borçlarının ödenip ödenmediğinin veya söz konusu borçların taksitlendirilip taksitlendirilmediğinin sorgulanması ve buna göre işlem tesis edilmesi Kurum gelirlerinin tahsilat ve takip süreçleri açısından önem arz etmektedir.

Kurum tarafından başka bir abonelikten doğan borçların ödenmeden yeni bir abonelik tesis edilmesi (ikinci abonelik) hususunun uygulanmaması için gerekli müdahalelerin ve bu duruma bağlı borçların tahsilatı için gereken işlemlerin yapıldığı, ayrıca bu hususun

engellenmesi için ayrıca programsal ilaveler yapılarak borçlar ödenmeden ikinci bir abonelik yapılmaması hususunda gerekli kontrollerin titizlikle yapılacağı belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 17: Kurum Tarafından Faturalandırılan ve Arıtılan Atıksu Miktarı Arasında Önemli Farklılıkların Bulunması

Kurum tarafından faturalandırılan atıksu debi miktarları ile arıtılan atıksu debi miktarları arasında önemli farklılıkların bulunduğu tespit edilmiştir.

ESKİ Tarifeler Yönetmeliği'nin amacı; su satışı ve kanalizasyon tesisi bulunan yerlerdeki kullanılmış suların uzaklaştırılması hizmetleri ile ilgili tarifelerinin tespiti ve tarife tespitinde esas alınacak hususlar ile tespit edilecek bedellerin tahsiline ilişkin usul ve esasların belirlenmesidir.

Anılan Yönetmelik'in 4'üncü maddesinde, ESKİ Genel Müdürlüğünce sunulan su ve atık su hizmetlerinden abonelik sözleşmesi yaparak faydalanan gerçek veya tüzel kişiler *"abone"*, ESKİ ile su aboneliği yapan veya idareden su almadığı halde kullanılmış suyunu kanalizasyon hattına deşarj etmek için sözleşme yapmış olan gerçek veya tüzel kişiler *"atıksu abonesi"*, Atık suların alıcı ortama boşaltılması veya herhangi bir taşıma aracı ile alıcı ortama taşınmasından önce alınacak tedbir ve kirlilik yüklerine göre arıtılması gayesi ile İdarenin kuracağı veya kirletici kaynaklardan İdare tarafından kurulması istenecek her türlü tesis *"arıtma tesisi"* olarak tanımlanmıştır.

Anılan Yönetmelik'in 5'inci maddesinde tarife çeşitleri; su, atıksu, hizmetler ve teminatlar ile yaptırımlar tarifesi olarak belirlenmiştir.

6'ncı maddesinde, ESKİ'nin su ve kanalizasyon hizmetlerinden yararlanan, özel veya tüzel kişilerle su abone sözleşmesi yapılacağı, atıksu üretimi olan cadde veya sokağından kanalizasyon şebekesi geçen her su abonesinin ayrı bir sözleşme yapılmaksızın aynı zamanda atıksu abonesi olduğu ve su abonesi olmaksızın kendi kuyularından elde ettikleri suyu kullanıp atıksu üreten ve kanalizasyon hizmetinden yararlanan özel veya tüzel kişilerle atıksu abone sözleşmesi yapılacağı, düzenlenmiştir.

15'inci maddesinde, tüm abonelerin (atık su bağlantısı olmayanlar hariç) tükettiği kadar suyu kirleteceğinden atık suların uzaklaştırılması karşılığında atık su bedeli ödemekle yükümlü oldukları, belirtilmiştir.

www.balioglu.net

18'inci maddesinde ise, su ve atıksu tarifesinin 2560 İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 23'üncü maddesi çerçevesinde nasıl belirleneceği ayrıntıları ile düzenlenmiş olup bu tarifeler de idarece bu esaslar çerçevesinde belirlenmiştir.

Öte taraftan 06.01.2017 tarih ve 29940 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Atıksu Toplama ve Uzaklaştırma Sistemleri Hakkında Yönetmelik'in "Genel Esaslar ile Güzergâh Seçimi ve Kent Planlamasına İlişkin Esaslar" başlıklı 4/k maddesinde, kanalizasyon sistemlerinin planlanması aşamasında ayrık sistemlerin tercih edilmesinin esas olduğu belirtilmiştir. Kanalizasyon sistemi ise *"ayrık sistemde evsel ve/veya endüstriyel atıksularının ayrı, yağmur sularının ayrı; bileşik sistemde ise bütün atıksuları birlikte toplamaya, uzaklaştırmaya ve arıtma tesislerine iletmeye yarayan birbirleri ile bağlantılı boru ya da kanallardan oluşan sistem"* olarak tanımlanmıştır.

Dolayısıyla yukarıda belirtilen Yönetmelik hükümlerine göre, evsel ve/veya endüstriyel atıksular ile yağmur sularının ayrı hatlarda toplanması, uzaklaştırılması ve arıtma tesislerine iletilmesi sağlayacak alt yapının kurulması esastır.

www.balioglu.net

Benzer şekilde 23.06.2017 tarih ve 30105 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yağmursuyu Toplama, Depolama ve Deşarj Sistemleri Hakkında Yönetmelik'in "Genel Esaslar ile Güzergâh Seçimi ve Kent Planlamasına İlişkin Esaslar" başlıklı 5/f maddesinde, sistemin planlanması aşamasında *ayrık sistemlerin tercih edilmesi*, bu kapsamda bina çatısından gelen yağmursuyu ve yüzeysel sulara ait giderlerin atıksu parsel bacasına bağlanmamasının esas olduğu, ayrık sistemin ise *"atıksuyun ve yağmur suyunun iki ayrı kanalla toplanarak uzaklaştırıldığı kanalizasyon sistemi"* şeklinde tanımlandığı görülmektedir.

Yukarıdaki bilgilerin saha uygulamasının teyidi bağlamında, Abone İşleri Daire Başkanlığından yıllık faturalandırılan su debileri ile arıtma tesislerine gelip arıtılan atıksu debileri karşılaştırılması için aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 10: Faturalandırılan Su Debileri ile Arıtılan Atıksu Debilerinin Karşılaştırma Tablosu

Belediye	**2020 Yılı Faturalandırılan Su Miktarı (m^3/yıl)**	**2020 Yılı Arıtılan Atıksu Miktarı (m^3/yıl)**
Beylikova Belediyesi	38.258	76.483
Çifteler Belediyesi	495.713	523.510
Mahmudiye Belediyesi	218.536	103.429
Mihalıççık Belediyesi	125.857	230.057

Seyitgazi Belediyesi (Kırka dâhil)	183.912	231.809
Sivrihisar Belediyesi	655.960	917.706
Merkez	3.168.978	48.095.768
Merkez -EKS	24.093.633	
Genel Toplam	**28.980.847**	**50.178.762**

Tablodan da görüleceği üzere, gerek bazı ilçe belediye sınırları içerisinde gerekse merkezde bulunan belediye sınırları içerisindeki arıtılan atıksu miktarı ile faturalandırılan atıksu miktarı arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Bu durum kuşkusuz faturalandırılması gereken atıksu miktarının altında bir miktarda atıksuyun faturalandırıldığı, dolayısıyla Kurumun atıksu gelirleri yönüyle önemli bir gelirden mahrum kaldığı anlamını taşımaktadır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 8'inci maddesinde, her türlü kamu kaynağının elde edilmesinde görevli ve yetkili olanların, kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesi için gerekli önlemlerin alınmasından sorumlu olduğu ve yetkili kılınmış mercilere hesap vermek zorunda oldukları düzenlenmiştir.

www.balioglu.net

Anılan Kanun'un 11'inci maddesinde, üst yöneticilerin, sorumlulukları altındaki kaynakların etkili, ekonomik ve verimli şekilde elde edilmesi, kayıp ve kötüye kullanımının önlenmesinden, malî yönetim ve kontrol sisteminin işleyişinin gözetilmesi, izlenmesi ve kanunlar ile Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde belirtilen görev ve sorumlulukların yerine getirilmesinden mahallî idarelerde meclislerine karşı sorumlu oldukları belirtilmiştir.

Bahsi geçen faturalandırılamayan atıksu gelir kayıplarının önlenebilmesi için bunun altında yatan yasal, teknik, idari ve mali sebeplerin belediye sınırları özelinde araştırılması, tespiti, bütçe ve insan kaynakları planlamaları çerçevesinde gerekli yapısal önlemlerin alınması, uygulanması ve çözüme kavuşturulmasının elzem ve önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Kurum tarafından faturalandırılan su miktarı ile arıtılan atıksu miktarları arasındaki önemli farklılıklara merkez ve ilçe belediyeleri özelinde açıklamalar getirilmiş, bunların temel sebeplerinin kullanım ömrünü tamamlamış malzemeler, ekipmanlar ve diğer altyapı sistemlerinin inşa ve bakım-onarım çalışmaları esnasında oluşan fiziki hasarlardan kaynaklandığı ve faturalandırmada daha dikkatli ve özenli davranılacağı belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 18: Su Birim Fiyatının Belirlenmesinde Yuvarlama Hatası Yapılması

Su birim fiyatlarının belirlenmesinde virgülden sonraki hanelerin tamamının alınması gerekirken iki haneye devredecek şekilde alınması neticesinde su faturalarının Kurum lehine veya aleyhine düzenlendiği tespit edilmiştir.

2020 Yılı Su Satış Tarifeleri, ESKİ Genel Kurulu'nun 28.11.2019 tarih ve 2/5 sayılı kararıyla kabul edilerek 01.01.2020 tarihinden itibaren yürürlüğe konulmuştur.

Anılan Su Satış Tarifeleri Uygulama Esasları'nın 1'inci maddesinde, *"Elektronik kartlı sayaç bedeli ödemeyen ve mekanik sayaç kullanan tüm abonelere ait olduğu grup tarifesinin % 10 fazlası uygulanır"* denilmektedir. Anılan hüküm gereğince, elektronik kartlı sayaç bedelini ödemeyen ve mekanik sayaç kullanan tüm abonelere ait olduğu grup tarifesinin %10 fazlasıyla belirlenecektir.

Nitekim Abone İşleri Dairesi Başkanlığınca anılan düzenleme çerçevesinde gerekli tarifeler oluşturularak sisteme yüklenmiştir. Ancak su ve atıksu tarifeleri belirlenirken gerek ESKİ Tarifeler Yönetmeliği gerekse 2020 Yılı Satış Tarifeleri Uygulama Esaslarında belirtilmemesine karşın virgülden sonra hanelerin tamamının alınması yerine yuvarlama işlemi yapılarak iki hanenin alındığı görülmüştür.

www.balioglu.net

Söz konusu uygulamanın 5083 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Para Birimi Hakkında Kanun'un 2'nci maddesinde yer alan, *"Türk Lirası(TL) değerlerin Yeni Türk Lirasına(YTL) dönüşüm işlemlerinin ve Yeni Türk Lirası cinsinden yapılan işlemlerin sonuçlarında ve ödeme aşamalarında yarım Yeni Kuruş ve üzerindeki değerler bir Yeni Kuruşa tamamlanır; yarım Yeni Kuruşun altındaki değerler dikkate alınmaz."* hükmü doğrultusunda yapıldığı görülmüştür.

Ne var ki gerek anılan Kanun gerekse TC Merkez Bankası web sitesinde yer alan YTL ve TL arasındaki değişim oranına ilişkin açıklamalar bölümünde, TL'nin YTL'ye ilişkin dönüşüm işlemlerine ve YTL cinsinden yapılan işlemlerin sonuçlarında ve ödeme aşamalarındaki yarım kuruş altı/üzeri yuvarlama işlemlerinden bahsedilmektedir. Dolayısıyla bahsi geçen uygulama su ve atıksu birim fiyatlarının belirlenmesi ve uygulamasında doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Söz konusu yuvarlama işleminin tüketim sonucunda ortaya çıkacak toplam fatura tutarının belirlenmesi sonucunda virgülden sonraki iki hanenin belirlenmesinde kullanılması 5083 sayılı Kanun'a uygun düşecektir.

Kurum tarafından mekanik sayaç kullanan aboneler ile elektronik sayaç bedelini ödemeyen aboneler için su birim fiyatları belirlenirken Tarifeler Yönetmeliği ile 2020 Yılı Satış Tarifeleri Uygulama Esaslarına uygun düşmeyecek şekilde yuvarlama işleminin yapılması neticesinde düzenlenen toplam fatura tutarlarında Kurum lehine veya aleyhine sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Bu hatalı uygulama kapsamına giren elektronik sayaç bedelini ödemeyen abone sayısının 84.113 ve mekanik sayaç abonesinin ise 6.673 kişi olduğu görülmektedir.

Bu itibarla, bahsedilen abone grupları açısından hatalı uygulamadan vazgeçilerek 5083 sayılı Kanun'a ve ilgili diğer mevzuata uygun olarak su ve atıksu birim fiyatlarının belirlenerek sisteme yüklenilmesi ve faturalandırma işlemlerinin buna göre yürütülmesi gerekmektedir.

Kurum tarafından abone gruplarının hatalı yuvarlama sonucu oluşan (kurum lehine ve aleyhine) yuvarlama hatalarının 5083 Sayılı Kanuna ve diğer ilgili mevzuata uygun olarak su ve atıksu birim fiyatlarının belirlenerek sisteme yüklenmesinin yapılacağı belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

www.balioglu.net

BULGU 19: Endüstriyel Atıksu Üreten İşletmelerin Deşarj Kalite Kontrol Ruhsatı Olmaksızın Faaliyette Bulunması

ESKİ Atıksuların Kanalizasyon Şebekesine Deşarj Yönetmeliği'ne göre, endüstriyel atıksu üreten işletmelerin alması gereken Deşarj Kalite Kontrol Ruhsatını(DKKR) almaksızın faaliyette bulunduğu tespit edilmiştir.

Anılan Yönetmelik'in "Tanımlar" başlıklı 2'nci maddesinde; Atıksu:*"Evsel, endüstriyel, tarımsal ve diğer kullanımlar sonucu kirlenmiş veya özellikleri değişmiş suları",* Endüstriyel Atıksu: *"Evsel atıksu dışında kalan, endüstrilerin, imalathanelerin, ticari işletmelerin, sanayi sitelerinin her türlü üretim, işlem ve prosesinden kaynaklanan atıksular",* ve Deşarj Kalite Kontrol Ruhsatı ise, *"ESKİ tarafından düzenlenen ve endüstriyel atıksuların kanalizasyon şebekesine bağlanma koşullarını belirleyen belge"* olarak tanımlanmıştır.

Anılan Yönetmelik'in "Endüstriyel Atıksuların Kanalizasyon Şebekesine ve Alıcı Ortama Deşarj Koşullarını" düzenleyen IV. Bölümünün "Atıksu Abonesi Durum Tespit Esasları" başlıklı 12'nci maddesinde, ESKİ sorumluluk alanı içerisinde bulunan kurulu her endüstri atıksu kaynağında, en az iki teknik elemanı tarafından durum tespit çalışmaları yaptırılacağı, anılan endüstrinin; isim, üretim, hammadde, su, atıksu, kanal durumu ve arıtma önlemleri ve benzeri açılardan inceleneceği ve sonucunda bir rapor tanzim edileceği düzenlenmiştir.

İnceleme sonucunda işyerinden endüstriyel nitelikte atıksu kaynaklandığı tespit edilirse, söz konusu işyerinin atıksu abonesi yapılması işlemlerine başlanılmakta ve dâhil olduğu endüstri kategorisi Çevre Kanunu Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği'nde verilen sınıflandırmalar çerçevesinde tespit edilmektedir.

Sınıflandırma işleminden sonra işyerinde yapılan tespitler veya literatür bilgileri ile atıksularının kirleticiliği belirlenmekte, atıksu niteliklerinin belirlenmesini takiben işyerinin deşarj kısıtlamaları, kanalizasyona deşarj durumuna göre tespit edilmekte, atıksuyun kirleticilik nitelikleri birlikte değerlendirilerek o işyeri için esas alınacak kirletici parametre ve kirlilik katsayısı belirlenmektedir.

Yukarıdaki tespitlerden sonra firma atıksu abonesi olarak kaydedilerek, kirlilik önlem payı tahakkuku işlemlerine başlanmaktadır. Akabinde Deşarj Kalite Kontrol Ruhsatı düzenlenmekte ve ilgili Yönetmelik'te belirtilen iş ve işlemlerim yürütülmesine devam edilmektedir.

www.balioglu.net

Benzer şekilde, Deşarj Yönetmeliği'nin yayımlandığı tarihte kurulu olan endüstriler için yararlanma onayı-deşarj kalite kontrol ruhsatı alınmasının esasları 13'üncü maddede detaylı bir biçimde düzenlenmiştir.

Yeni kurulacak endüstriler için yararlanma onayı ile deşarj kalite kontrol ruhsatı alınmasının esasları ise 14'üncü maddesinde düzenlenmiştir.

Ayrıca anılan Yönetmelik'in Geçici 2'nci maddesinde, Yönetmelik kapsamına giren ve faaliyette olan tüm kuruluşların bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak üç (3) ay içerisinde İdareye başvurarak Deşarj Kalite Kontrol Ruhsatı'nı yenilemek zorunda oldukları hüküm altına alınmıştır.

Özet olarak yukarıdaki hükümlerden, atıksularını kanalizasyon hattına deşarj eden her endüstriyel atıksu kaynağının bir DKKR almak zorunda olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca Yönetmelik'in yayımlandığı tarihte kurulu bulunan endüstriler için ise yapılması gereken işlemler detaylı bir şekilde düzenlenmiştir.

Kurum uygulaması incelendiğinde, sadece beş işletmenin DKKR'ye sahip olduğu başta bazı endüstriyel kuruluşlar olmak üzere, oto yıkama merkezleri, halı yıkama merkezleri, akaryakıt istasyonları gibi daha birçok işletmenin Atıksuların Kanalizasyon Şebekesine Deşarj Yönetmeliği'nde belirtildiği şekilde söz konusu belgeye sahip olmaksızın faaliyette bulunduğu

görülmektedir. Kurumun bu belgenin yerine *"deşarjında sakınca yoktur"* ifadesi yer alan *"deşarj izni konulu"* yazı ile izin vererek bu işletmelerin faaliyetine izin verdikleri görülmektedir. Kurum tarafından ilgili Yönetmelikte de belirtildiği şekilde, DKKR yerine kullanılan *"deşarj izni"* ifadesinin mevcut durumda DKKR olarak düzeltildiği belirtilmiş olup uygulamanın bu haliyle yürütülmesine devam edilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Öte yandan ESKİ Tarifeler Yönetmeliği'nin "Tanımlar" başlıklı 4/p maddesinde, Deşarj Kalite Kontrol Ruhsatı (Deşarj izni): *"ESKİ tarafından düzenlenen ve endüstriyel nitelikli atık sularla sanayi tesislerinde meydana gelen evsel nitelikli atıksuların kanalizasyon şebekesine bağlanma ve/veya arıtma tesisine boşaltım koşullarını belirleyen belge*" olarak ifade edilmiştir.

Tarifeler Yönetmeliği'nin "Sanayi ve atık su arıtma tesisleri" başlıklı 33/7'nci maddesinde ise; *"Deşarj kalite kontrol ruhsatı ücreti; ESKİ tarafından düzenlenen ve endüstriyel nitelikli atık sularla sanayi tesislerinde meydana gelen evsel vasıflı atıksuların kanalizasyon şebekesine bağlanma ve/veya arıtma tesisine boşaltım koşullarını belirleyen ruhsat karşılığında alınacak ücreti Yönetim Kurulu belirler"* hükmü yer almaktadır.

www.balioglu.net

Tarifeler Yönetmeliği'nin anılan hükmü uyarınca, 28.11.2019 tarih ve 2/5 sayılı Eskişehir Büyükşehir Belediyesi ESKİ Genel Kurul Kararı ile belirlenen 2020 yılına ilişkin su satış tarifesinde DKKR ücreti 350 TL olarak belirlenmiştir.

Yukarıdaki açıklamalar bağlamında, Kurum tarafından düzenlenen ve endüstriyel nitelikli atık sular ile sanayi tesislerinde meydana gelen evsel vasıflı atık suları kanalizasyon şebekesine boşaltan tüm işletmelerden 350 TL DKKR ücreti alınması gerekmektedir.

Ancak yapılan incelemede, Tarifeler Yönetmeliği uyarınca alınması gereken DKKR ücretinin başta endüstriyel kuruluşlar olmak üzere akaryakıt istasyonları, oto yıkama işletmeleri, halı yıkama merkezleri dahil olmak bugüne değin hiçbir işletmeden alınmadığı görülmüştür.

Kurum tarafından hem deşarj kalite kontrol ruhsatı hem de evsel nitelikli atıksu uygunluk yazısı düzenlenen işletmelerden Tarifeler Yönetmeliği'nin 33/7'nci maddesi kapsamında ücret alınmaya başlandığı ifade edilmiştir.

Ayrıca Atıksuların Kanalizasyon Şebekesine Deşarj Yönetmeliği'nin uygulanmasında yaşanan sıkıntıların giderilebilmesi ve tereddüte sebep olan kısımların düzeltilmesi için

güncelleme yapılmasının planlanladığı belirtilmiş olup bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 20: Deşarj Kalite Kontrol Ruhsatlarının Alınması ve Yenilenmesi Haricindeki Analizlerin Ücretsiz Yapılması

ESKİ Atıksuların Kanalizasyon Şebekesine Deşarj Yönetmeliği hükümlerine göre, Deşarj Kalite Kontrol Ruhsatında belirtilen hususlara uyulup uyulmadığının tespiti amacıyla yapılan analizlerin endüstriyel atıksu kaynakları tarafından karşılanması gerekirken Kurum tarafından ücretsiz olarak gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.

Anılan Yönetmelik'in "Kontrol ve Belgeleme Yükümlülüğü" başlıklı 21/1'inci maddesine göre, endüstriyel atıksu kaynakları, Deşarj Kalite Kontrol Ruhsatında belirtilen hususlara aynen uymak üzere deşarjlarını veya ön arıtma tesislerinin çıkış sularını, Deşarj Kalite Kontrol Ruhsatında belirtilecek aralıklarla numune almak ve ölçüm yapmak suretiyle kontrol etmek, atıklarının özellik ve miktarlarına ilişkin bilgileri sürekli ve düzenli olarak saptamak ve bu hususu ruhsatta istenildiği düzende belgelemekle yükümlü oldukları belirtilmiştir.

www.balioglu.net

Ölçüm ve belgeleme, yeterli ölçüm ve personel imkânları olduğu ESKİ'ce tespit edilen ve onaylanan endüstri tesisleri tarafından bizzat yapılabileceği gibi; harcamaların ve analiz ücretlerinin ilgili kaynak tarafından karşılanması şartıyla, ESKİ laboratuarı veya ESKİ'nin uygun göreceği gerekli teçhizata sahip olan başka kuruluşlara da yaptırılabileceği düzenlenmiştir.

Yönetmelik'in 21/2'nci maddesinde ise ESKİ'nin, endüstriyel atıksu kaynağının ruhsata tabi deşarjlarında uygun gördüğü aralıklarda ve düzende bizzat örnek almak, ölçüm yapmak veya yaptırmak suretiyle deşarjlarının uygunluğunu ve tanzim edilen belgelerin doğruluğunu tahkik edebileceği, bu çerçevede endüstriyel atıksu kaynağında ilave bir çalışmaya ihtiyaç gördüğü takdirde, harcamaların ilgili kaynak tarafından karşılanması şartıyla bir denetim çalışması yapacağı veya uygun göreceği yetkili bir kuruluşa yaptıracağı belirtilmiştir.

Yukarıdaki hükümlerden açıkça anlaşılacağı üzere, Deşarj Kalite Kontrol Ruhsatında belirtilen hususlara aynen uyulup uyulmadığının tespiti amacıyla yapılan analizlerin endüstriyel atıksu kaynakları tarafından karşılanması gerektiği hususu açıktır.

Ancak Kurum uygulaması incelendiğinde, sadece Deşarj Kalite Kontrol Ruhsatlarının 3(üç) yıllık sürenin bitiminde yeniden yenilenmesi için yapılan ilk analiz ücretlerinin endüstriyel atıksu kaynakları tarafından karşılandığı ancak sonrasında periyodik olarak yapılan numune ve analizlerin Kurum tarafından ücretsiz olarak gerçekleştirildiği görülmüştür.

Bu itibarla; Kurum tarafından anılan Yönetmelik hükümlerine uygun biçimde periyodik analiz ücretlerinin de endüstriyel atıksu kaynaklarınca karşılanması için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması gerektiği değerlendirilmektedir.

Kurum tarafından endüstriyel tesislere yapılan rutin denetimler esnasında alınacak numunelerin ESKİ laboratuvarında yapılması halinde prosedür oluşturularak analiz bedeli alınacağı belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 21: Atıksu Kalite Kontrol Ruhsatı Alan İşletmelerin Kontrol ve İzleme İşlemlerinde Eksiklikler Bulunması

www.balioglu.net

ESKİ Atıksuların Kanalizasyon Şebekesine Deşarj Yönetmeliği'ne göre, atıksu arıtma tesisi kurmuş atıksu kaynaklarının denetimlerinin düzenli olarak yapılmadığı tespit edilmiştir.

Anılan Yönetmelik'in "Kontrol Düzeni" başlıklı 23/d maddesinde; *" Arıtma tesisi kurmuş atıksu kaynaklarının denetimleri, aşağıdaki verilere uygun şekilde yapılır:*

Q Atıksu Debisi (m3/gün)	***Denetleme / Ölçüm Aralığı***
Q<50	*6 kez / yıl*
50<Q< 200	*6 kez / 3 ay*
200<Q<1.000	*3 kez / 1 ay*
1.000<Q<10.000	*4 kez / 1 hafta*
Q >10.000	*Her gün"*

" hükmü yer almaktadır.

Anılan hüküm uyarınca, atıksu arıtma tesisi kurmuş olan atıksu kaynaklarının günlük debi miktarlarına göre yukarıda belirtilen aralıklarla denetleme/ölçüm faaliyetinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Ancak aşağıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere, yapılan incelemede Kurumun günlük debi miktarına göre yapılması gereken denetim faaliyetinin/ölçüm aralığının ilgili Yönetmelik'te öngörülen sıklıkta gerçekleştirilmediği görülmüştür.

Tablo 11: İşletmelerin Fiili Olarak Yapılan Denetleme/Ölçüm Aralıkları

İşletmenin Adı	İşletmenin Atıksu Debisi (m^3/gün)	Fiili Olarak Yapılan Denetleme/Ölçüm Aralığı	Yönetmelik'e Göre Olması Gereken Denetleme/Ölçüm Aralığı
… Şirketi	120	1 kez/ay	6 kez/3 ay
…Şirketi	110	1 kez/ay	6 kez/3 ay
…Şirketi	333	1 kez/ay	3 kez/1 ay
…Şirketi	5000	2 kez/ay	4 kez/1hafta

Bu itibarla; Kurum tarafından sahip olunan personel sayısı da dikkate alınarak denetleme/ölçüm faaliyetlerinin anılan Yönetmelik'e uygun olarak yürütülmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır.

Kurum tarafından personel sayının kısıtlı olması ve iş yoğunluğu sebebi ile ilgili yönetmelikte öngörülen sıklıkta denetim gerçekleştirilemediği, bazı debideki işletmeler için belirlenen denetleme/ölçüm aralıklarının (örneğin; … Şirketi 4 kez/1 hafta) uygulanmasının çok mümkün olmadığından bahisle bu bölümlerin yönetmelikte güncellenmesi gereken kısım olarak düşünüldüğü belirtilmiştir. Kurum tarafından hazırlanıp yayımlanan ve hâlen yürürlükte olan yönetmelik hükümlerinin personel ve iş yoğunluğu sebebi ile uygulanmaması kabul edilebilir bir durum değildir. Bu çerçevede ya mevcut yönetmelik hükümlerinin uygulanması için gerekli personelin/lerin temin edilmesi yahut yönetmelikte gerekli değişikliklerin yapılarak uygulanabilir bir duruma getirilmesi gerekmektedir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 22: Kurumun Yer Altı Suyu Bilgisine Sahip Olmaması Dolayısıyla Abonelik Oluşturma, Su ve Atıksu Bedeli Tahakkuk/Tahsilat Gibi Faaliyetlerinde Güçlükler Yaşanması

Devlet Su İşleri Bölge Müdürlüğünce sondaj izni verilen kuyulara ait bilgilerin Kurum tarafından edinilememesi neticesinde gerek altyapı yatırım planlamaları gerekse abonelik tesisi işlemlerinin sağlıklı bir şekilde yerine getirilemediği tespit edilmiştir.

167 sayılı sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun'un 3'üncü maddesine göre; sınırları ve yapısal özellikleri belirlendikçe yeraltı suyu sahaları, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün teklifi üzerine Tarım ve Orman Bakanlığınca "Yeraltısuyu İşletme Alanları" kabul ve ilan edilmektedir.

www.balioglu.net

Anılan Kanun'un 4'üncü maddesine göre, yeraltı suyu işletme sahaları içinde 8'inci madde hükmüne göre belge alınarak açılması gereken kuyuların adedi, yerleri, derinlikleri ve diğer vasıflarıyla çekilecek su miktarı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından tayin ve tespit edilmektedir. Yeraltı suyu işletme sahalarında 8'inci madde kapsamına giren her türlü yeraltı suyu tesisleri, Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca tanzim edilecek teknik talimatname hükümlerine göre meydana getirilir.

Yukarıdaki madde hükümlerinden anlaşılacağı üzere, sondaj kuyularının adedi, yerleri, derinlikleri ve diğer nitelikleri hakkında gerekli izin ve belgelerin verilmesi, ilgili kuyulara ilişkin faydalı kullanım miktarının belirlenmesi Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün yetkisi dâhilindedir.

2560 Sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 2'nci maddesinde, su ve kanalizasyon idarelerinin görev ve yetkileri ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

www.balioglu.net

Kurumun su kaynaklarının temini, abonelere ulaştırılması için gerekli altyapı yatırımlarının planlanması ve yürütülmesi, kullanılmış suların toplanması, uzaklaştırılması, zararsız bir biçimde boşaltma yerine ulaştırılması ve gerekli hallerde bu sulardan yararlanılması, yer altı ve yer üstü su kaynaklarının korunması bağlamındaki görev ve yetkileri dikkate alındığında, 167 sayılı Kanun çerçevesinde DSİ Genel Müdürlüğünce verilen sondaj kuyularının adedi, yerleri, derinlikleri ve diğer nitelikleri hakkında Kurumun bilgi sahibi olmasının önemi yadsınamaz bir gerçektir.

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ile ESKİ Genel Müdürlüğü arasında doğru, sağlıklı ve zamanlı bilgi alışverişini sağlanamaması Kurumun görev sahası içinde açılan ve kullanılan bu kuyuların kaçak deşarjları, arıtma tesislerine olan aşırı ve zamansız yükleri, atık su abonelikleri ve Çevre Temizlik Vergisi gibi bedellerin alınmasını zorlaştırabileceği gibi yapılacak alt yapı yatırım/işletme planlamalarını önemli ölçüde etkileyecektir.

Yukarıdaki açıklamalar bağlamında, DSİ 3. Bölge Müdürlüğünden resmi yazı ile alınan yer altı suyu belgeleri (ruhsatları) alınarak Kurum yetkilileri ile paylaşılmıştır.

Atıksu aboneliklerinin mevcudiyeti yönüyle yapılan inceleme sonucunda; özellikle ticari ve sanayi amaçlı olarak kullanılan yer altı su kaynakları için atıksu aboneliklerinin genellikle yapıldığı görülmekle birlikte kanalizasyon hattı geçen toplamda 214 yer altı suyu

kullanıcısının adres bilgilerinin yetersizliğine bağlı olarak gerekli saha araştırmaları tamamlanamamıştır.

Bu itibarla; Kurumun görev alanı içinde kullanımda olan ve/ya yeni kullanıma açılan/açılacak kuyuların bilgisi ve değişikliklerinin Devlet Su İşleri Bölge Müdürlüğünden periyodik olarak temin edilerek görev ve yetkileri dâhilinde kullanılmasının elzem ve önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Kurum tarafından, DSİ 3. Bölge Müdürlüğü ile çalışmalara başlanacağı, ticari ve sanayi amaçlı kullanılan 61 adet aboneliğin olduğu, bunlara ilişkin tahsilatların yapıldığı ve 214 adet yeraltı suyu kullanıcısının adres bilgileri için DSİ Genel Müdürlüğü ile gerekli çalışmaların yapılacağı ve kullanıma açılacak kuyu bilgileri ile ilgili olarak düzenli periyotlar halinde bilgi isteneceği belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 23: Abonelere Yapılan Taksitlendirmeye İlişkin Şekil ve Şartların Belirlenmemesi

www.balioglu.net

Kurumca abonelere yapılan taksitlendirme işleminin şekil ve şartlarının belirlenmediği tespit edilmiştir.

ESKİ Tarifeler Yönetmeliği'nin "Abone Olma Koşulları" başlıklı 8/15'inci maddesinde aynen;

"Bu yönetmelikte peşin alınmasına hükmedilenler hariç idarece aboneden alacaklar taksitlendirilebilir. Taksitlere yasal faiz oranı uygulanır. Taksitlendirme şekil ve şartlarını belirlemeye Genel Müdür yetkilidir. Tabii afetler, savaş hali, enerji ve ham madde yokluğu gibi nedenlerle üretimin durması, taksitlendirme taleplerinde kabulü gerekli mazeretler olup diğerleri takdiridir." hükmü yer almaktadır.

Söz konusu hükümden, anılan Yönetmelik'te peşin alınması düzenlenenler haricinde yer alan alacakların taksitlendirilebileceği, buna ilişkin şekil ve şartları belirlemeye Genel Müdürün yetkili olduğu anlaşılmaktadır.

Kurum uygulamasında beş taksite kadar olan alacakların Abone İşleri Daire Başkanının, beş taksitin üzerinde olanların ise Genel Müdürün onayı ile gerçekleştirildiği görülmüştür. Ancak uygulama bu yönde olmakla birlikte taksitlendirmeye ilişkin Yönetmelik'te öngörüldüğü biçimde şekil ve şartların belirlenmediği görülmektedir.

Kurum tarafından 31.12.2020 tarihi itibariyle toplam 494.697,12 TL tutarındaki alacağın taksitlendirildiği, bunun 239.038,41 TL'sinin ödendiği, 255.648,77 TL'sinin hâlen ödenmediği ve bahsi geçen alacakların 2-12 taksite kadar taksitlendirildiği görülmüştür.

Ancak taksitlendirmeye ilişkin şekil ve şartların objektif kriterlere dayalı olarak belirlenip uygulanabilmesi için taksitlendirmenin parasal tutarı, sayısı, yetkili hiyerarşik makamlar, istenecek ilave bilgi veya belgeler, taksitli ödemelere uygulanacak faiz oranları, bozulması durumunda yapılacak işlem ve uygulamalar gibi önemli sayılabilecek daha birçok unsurun belirlenmiş olması hem idare hem de abone açısından elzem ve önemlidir.

İdare hukukunda, "hukuki güvenlik veya hukuki istikrar ilkesi"; *"mevzuat ile öngörülen hareket gerçekleştiğinde kendilerine uygulanması gereken yasal mevzuatın ya da hukuksal uygulamanın neler olduğunu öngörebilme ve kendi davranışlarının bu duruma göre ayarlayabilme olanağına sahip olma"* olarak tanımlanmıştır. Bu ilkeye göre, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması gereklidir.

www.balioglu.net

Bu itibarla; Kurum alacaklarının tahsil kabiliyetinin arttırılması bağlamında sıklıkla kullanılabilecek bir araç ve aboneler açısından önemli bir uygulama olan taksitlendirme işleminin ilgili Yönetmelik'te öngörüldüğü üzere şekil ve şartlarının belirlenmesi gerekmektedir.

Kurum tarafından ESKİ Tarifeler Yönetmeliği'nin 8/15'inci maddesine istinaden taksitlendirmeye ilişkin şekil ve şartların 10.02.2021 tarihli ve 36989832.220.01.99/363 sayılı, 17.03.2021 tarihli ve 36989832.220.01.99/699 sayılı Genel Müdürlük olurları ile belirlendiği ve gerekli işlemlerin yapıldığı belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 24: Vefat Eden Abonelerin Mirasçılarından Olan Kurum Alacaklarının Birikmesi

Kurumun vefat eden abonelerinden olan ve vârislerine devreden alacaklarının tahsilinin etkin düzeyde gerçekleştirilmediği tespit edilmiştir.

ESKİ Tarifeler Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesinde, ESKİ Genel Müdürlüğünce sunulan su ve atık su hizmetlerinden abonelik sözleşmesi yaparak faydalanan gerçek veya tüzel kişiler *"abone"* olarak tanımlanmıştır.

Anılan Yönetmelik'in "Abone olma koşulları" başlıklı 8/10'uncu maddesinde aynen; *"Abonenin ölümü durumunda borç ve alacakları vârislerine intikal eder. Ölüm tarihinden itibaren 3 ay içinde vârislerden bir veya birkaçının ESKİ'ye müracaat ederek birikmiş borçları ödemek kaydıyla yeni abonelik yaptırmaması halinde, mevcut olan abonelik iptal edilerek tahakkuk eden borçlar vârislerden tahsil edilir."* denilmektedir.

Benzer bir düzenlemeye Abonelik Sözleşmesi'nin 12'nci maddesinde ye verilmiştir. Bu maddede aynen *"Sözleşmenin süresi aboneni fesih isteği ve idarenin feshini kabul ettiği veya ESKİ'nin sözleşmeyi tek taraflı olarak fesih ettiği tarihe kadar geçerli olur. Abone; abonelikten doğan haklarını hangi nedenle olursa olsun bir başkasına devredemez. Veraset yoluyla intikal etmiş olsa dahi vârislerin kendi adına abone olması zorunludur. Abonenin ölümü halinde, bu sözleşmeden doğan borçlarını vârisler ödemekle yükümlüdür."* hükmü yer almaktadır.

Anılan hükümden, abonenin vefatı durumunda aboneye ait borç ve alacakların vârislerine intikal edeceği anlaşılmaktadır. Bu çerçevede, söz konusu Kurum alacaklarının tahsilinde vefat eden abonelerin vârislerinin kim ya da kimler olduğunun tespiti önem kazanmaktadır.

www.balioglu.net

Bu çerçevede, Kurum tarafından 2019 ve 2020 yıllarında ölen abonelerin yasal vârislerinin tespit edilebilmesi için Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünden Kimlik Paylaşım Sisteminde yasal mirasçıların görülmesi talebinde bulunulmuş ancak söz konusu talep ilgili Genel Müdürlük tarafından mevzuat gereği yasal mirasçıları belirleme yetkilerinin olmadığı ve/veya Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ilgi tutularak olumlu karşılanmamıştır.

Her ne kadar Kurum tarafından ölen abonelerin vârislerinin kimler olduğunun tespiti için bir girişim başlatılmış olsa da söz konusu çabanın yeterli olmadığı görülmektedir. Nitekim vefat eden abonelerden olan alacak tutarının 31.12.2020 tarihi itibariyle 680.102,91 TL'ye(KDV ve gecikme zammı dâhil) ulaştığı görülmektedir. Kurum tarafından söz konusu alacakların tahsili için gerekli tedbirler alınmadığı takdirde bu alacakların giderek artacağı ve tahsilinin daha da zorlaşacağı yadsınamaz bir gerçektir.

Diğer taraftan 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun "Mirasçılık Belgesi" başlıklı 598'inci maddesindeki*, "Başvurusu üzerine yasal mirasçı oldukları belirlenenlere, sulh mahkemesince veya noterlikçe mirasçılık sıfatlarını gösteren bir belge verilir"* hükmü gereğince yasal vârislerin kimler olduğunun maddede anılan makamlardan tespit edilmesi mümkün gözükmektedir.

Bu itibarla; Kurum tarafından gerek Kimlik Paylaşım Sistemindeki mevcut bilgi ve veriler gerekse 4721 sayılı Kanundaki yetkili makamlar tarafından edinilecek bilgi ve veriler çerçevesinde vefat eden abonelerin vârislerinden olan alacakların tahsilinin sağlanarak Kurum alacaklarının birikmemesi için gerekli önlemler alınmalıdır.

Kurum tarafından Kimlik Paylaşım Sistemindeki mevcut bilgi ve 4721 sayılı Kanun ile yetkili kılınan makamlardan alınacak bilgi ve veriler çerçevesinde vefat eden abonelerin vârislerinden olan alacakların tahsil edilmesine dikkat edileceği ve gereğinin yapılacağı belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 25: Kurumun Mülkiyetindeki Taşınmazın Devlet İhale Kanunu'nun 51/g Maddesine Göre Kiraya Verilmesi

Kurumun mülkiyetindeki taşınmazın bir derneğe 2886 sayılı Kanun'un 51'inci maddesinin (g) bendi kapsamında pazarlık usulü ile kiraya verildiği tespit edilmiştir.

Su Kanalizasyon İdareleri'nin kuruluş, görev, yetki gibi hususlarını düzenleyen 2560 sayılı İSKİ Kanunu'nda, bu idarelerin 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'na tabi olmadığı, alım, satım ve ihale işlemlerini kendi çıkaracakları yönetmeliğe göre yürütecekleri hüküm altına alınmıştır. Ancak ESKİ tarafından alım, satım ve ihale işlemlerine yönelik çıkarılmış bir yönetmelik bulunmamaktadır. Bu sebeple Kurumun taşınmaz kiralama ihalelerini 2886 sayılı Kanun'a göre yürüttüğü görülmüştür.

2886 sayılı Kanun'un 2'nci maddesinde; ihtiyaçların en iyi şekilde, uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasının ve ihalede açıklık ve rekabetin sağlanmasının esas olduğu, 36'ncı maddesinde ise; bu Kanun'un 1'inci maddesinde yazılı işlere ilişkin ihalelerde, tekliflerin gizli olarak verilmesini sağlayan kapalı teklif usulünün esas olduğu ifade edilmiştir.

Yukarıdaki Kanun hükümlerine göre; ihalede açıklık ve rekabetin sağlanmasının, Kanun'un temel ilke ve prensiplerinden olduğu ve bu ilke ve prensibin gereği olarak, Kanun'un 36'ncı maddesi hükmünde yer alan Kapalı Teklif Usulünün "Esas" usul, diğer usullerin ise belirli şartlar dâhilinde uygulanacak istisnai usuller mahiyetinde olduğu anlaşılmaktadır.

Diğer yandan; mezkur Kanun'un istisnai yöntem olarak düzenlediği "Pazarlık usulü ile yapılacak işler" başlıklı 51'inci maddesinin (g) bendinde ise; *"Kullanışlarının özelliği, idarelere yararlı olması veya ivediliği nedeniyle kapalı veya açık teklif yöntemleriyle ihalesi uygun görülmeyen, Devletin özel mülkiyetindeki taşınır ve taşınmaz malların kiralanması,*

www.balioglu.net

trampası ve mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ile Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin kiralanması ve mülkiyetin gayri ayni hak tesisi,…" denilmek suretiyle pazarlık usulüne hangi istisnai koşullarda başvurulabileceği belirlenmiştir.

Buna göre, taşınmazların kiraya verilmesine ilişkin ihalelerin, 2886 sayılı Kanun'un 51/g maddesine istinaden pazarlıkla yapılması mümkün değildir. Zira mezkûr madde; pazarlık usulünün kullanılabilmesi için, ilgili taşınmaz malın Devletin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında olmasını şart koşmaktadır. Dolayısıyla, ESKİ'nin özel mülkiyetinde bulunan taşınmaz için pazarlık ihalesi yapması mümkün görünmemektedir.

Nitekim Danıştay 13'üncü Dairesinin 21.10.2008 tarih ve E:2007/4476, K: 2008/6874 sayılı Kararında; *"Belediyenin mülkiyetindeki taşınmazın, 2886 sayılı Kanun'un 51 inci maddesinin (g) bendi uyarınca, pazarlık usulü ile turizm amaçlı tesis yapılmak ve işletilmek üzere mülkiyetten gayri ayni hak tesis edilmek suretiyle, (daimi ve sürekli üst hakkı kurulmak suretiyle) 30 yıllığına kiralanmasına ilişkin belediye encümeni kararını, belediyelere ait taşınmazların "devletin özel mülkü" ve "devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yer" lerden olmadığı, bu nedenle 2886 sayılı Yasanın 51/g maddesi kapsamında kiralanmasının, trampasının ve mülkiyetin gayri ayni hak tesisi yoluyla devrinin, olanaklı olmadığı gerekçesiyle, iptal eden mahkeme kararının hukuka uygun olduğu"* hususu hüküm altına alınmaktadır.

www.balioglu.net

Yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri ve yargı kararı birlikte değerlendirildiğinde, söz konusu kiralama ihalesinin 2886 sayılı Kanun'un 51/g maddesine istinaden pazarlıkla yapılmasının mümkün olmadığı değerlendirilmektedir.

Kurum tarafından bundan sonra yapılacak kiralama ihalelerinde bulgu doğrultusunda işlem tesis edileceği belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 26: Bedelsiz Devredilen Taşınmazlar İçin Tapu Kütüğüne Şerh Konulmaması

Kurum tarafından bedelsiz devredilen taşınmazlar için mevzuat gereğince amacına uygun kullanılmaması halinde geri alınacağına dair tapu kütüğüne şerh konulması gerekirken bu hususa riayet edilmediği tespit edilmiştir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 45'inci maddesinin üçüncü fıkrasında; kamu idarelerinin, ihtiyaç fazlası taşınırları ile görmekle yükümlü olduğu kamu hizmetlerinde kullanılacağına ve amacına uygun kullanılmaması halinde geri alınacağına dair tapu kütüğüne şerh konulması kaydıyla taşınmazlarını diğer kamu idarelerine bedelsiz olarak devredebileceği hüküm altına alınmıştır.

Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Tahsis ve Devri Hakkında Yönetmelik'in 12'nci maddesinde; özel bir hüküm olmaması durumunda, düzenleyici ve denetleyici kurumlar hariç olmak üzere kamu idarelerinin, 5018 sayılı Kanun'un 45'inci maddesine göre, mülkiyetlerinde bulunan taşınmazları, görmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinde kullanılacağına ve amacına uygun kullanılmaması halinde geri alınacağına dair tapu kütüğüne şerh konulması kaydıyla bedelsiz olarak birbirlerine devredebileceği hüküm altına alınmıştır.

Anılan Yönetmelik'in 13'üncü maddesinde;

"Bedelsiz devredilen taşınmazın tapu kütüğüne; "Bu taşınmazın mülkiyeti …(bu boşluğa, devir eden kamu idaresinin ismi yazılır)'e/a ait iken, 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun 45 inci maddesinin üçüncü fıkrası gereğince; … (bu boşluğa, taşınmazın hangi kamu hizmetinde kullanılacağı yazılır)'de/da kullanılmak kaydı ile … (bu boşluğa, kendisine devir yapılan kamu idaresinin adı yazılır)'e/a bedelsiz olarak devredilmiştir. Bu taşınmaz devir amacı dışında kullanılamaz ve aynı amaçla dahi olsa üçüncü kişilere devredilemez. Devir amacına uygun olarak kullanılmadığının tespiti veya üçüncü kişilere devredilmesi hâlinde, eski maliki kamu idaresinin talebi üzerine, devralan kamu idaresinin muvafakatına veya her hangi bir hükme gerek olmaksızın tapu idaresince devreden kamu idaresi adına resen tescil edilir." şeklinde şerh konulacağı düzenlemesi yer almaktadır.

Devredilen taşınmazların devir amacı dışında kullanılması veya üçüncü kişilere devredilmesi halinde resen geri alınacağına ilişkin tapu kütüğüne şerh konulmasının sağlanması gerekmekte olup Kurum tarafından bulgu doğrultusunda işlem tesis edileceği belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 27: Avukatlık Vekâlet Ücretlerinin Dağıtımının Hatalı Yapılması

Kurumun taraf olduğu ya da olabileceği hukuki uyuşmazlıklara ilişkin vekâlet ücretlerinin, tahsil edilmediği halde emanet hesabında yer alan tutarlardan hukuk müşaviri ve avukatlara üst limitten avukatlık vekalet ücreti ödendiği tespit edilmiştir.

www.balioglu.net

659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile idareler lehine karara bağlanan ve tahsil olunan vekalet ücretlerinin hukuk müşaviri, muhakemat müdürü ve avukatlara dağıtımı ile bütçeye kaydedilecek tutarlara ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

Anılan Kanun Hükmünde Kararname'nin 16'ncı maddesine dayanılarak çıkarılan "Vekalet Ücretlerinin Dağıtımına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik"in "Vekalet ücretinin bir hesapta toplanması" başlıklı 4'üncü maddesinde; idareler lehine karara bağlanan ve tahsil edilen vekâlet ücretlerinin, dava ve icra takibini yapan hukuk biriminin bağlı olduğu idarenin merkez muhasebe birimi nezdinde açılan bir emanet hesapta toplanacağı ifade edilmiş,

"Vekalet ücreti ödenecekler" başlıklı 5'inci maddesinde ise; "İdarelerin adli ve idari yargıda, icra mercileri ve hakemler nezdinde vekil sıfatıyla temsile yetkili kılınanlardan aylık ücret ve tazminatları 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 10'uncu maddesine göre ödenenler dışındaki hukuk birim amiri, hukuk müşaviri, muhakemat müdürü ve avukatlara bu Yönetmelik kapsamında vekalet ücreti ödeneceği belirtilmiştir.

www.balioglu.net

Anılan Yönetmelik'in "Ödenecek vekalet ücretinin limiti ve dağıtım şekli" başlıklı müteakip 6'ncı maddesinde;

"Emanet hesabında toplanan vekalet ücretleri, vekalet ücretinden yararlanacak kişilere yıllık tutarı; (10.000) gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak aylık brüt tutarın oniki katını geçmemek üzere, aşağıdaki şekilde dağıtılır:

a) Dava veya icra dosyasını takip eden hukuk birim amiri, hukuk müşaviri, muhakemat müdürü veya avukata %55'i, vekalet ücreti dağıtımının yapıldığı yıl içerisinde altı aydan fazla süreyle hukuk biriminde fiilen görev yapmış olmak şartıyla, hukuk birim amiri, hukuk müşaviri, muhakemat müdürü ve avukatlara %40'ı eşit olarak ödenir.

b) Davanın takibi ve sonuçlandırılmasında birbiri ardına veya birlikte hizmeti geçenlere (a) bendine göre ayrılan hisseler bu kişilerin hizmet ve karara tesir derecesine göre hukuk birim amiri tarafından paylaştırılır.

c) Dağıtımı yapılmayan %5'lik kısım muhasebe birimince Hazineye gelir kaydedilir." denilmekte olup,

"Limit dışı vekalet ücretinin dağıtımı" başlıklı 7'nci maddesinde de; bu Yönetmelik'in 5'inci ve 6'ncı maddelerine göre vekalet ücreti ödenen ve limitini dolduramayan hukuk birim amiri, hukuk müşaviri, muhakemat müdürü ve avukatlara ödenecek tutarların, mali yılı takip

eden Ocak ayı sonuna kadar tahakkuka bağlanmak suretiyle hukuk biriminin bağlı olduğu merkez muhasebe birimince emanet hesabındaki limit dışı vekalet ücretinden ödeneceği belirtilmiştir.

Aynı Yönetmelik'in "Bütçeye gelir kaydedilmesi" başlıklı devam eden 8'inci maddesinde ise; emanet hesabında toplanan ve dağıtımı yapılamayan vekalet ücretlerinin, tahsilini takip eden üçüncü bütçe yılının sonunda gelir kaydedileceği ifade edilmiştir.

2020 ve 2021 yılları için Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklar'ı düzenleyen Kamu Görevlileri Hakem Kurulu Kararı'nın ikinci kısmının birinci bölümünün "Avukatlık vekâlet ücreti" başlıklı 20'nci maddesinde ise; 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 14'üncü maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendinde öngörülen "10.000" gösterge rakamının "20.000" olarak uygulanacağı belirtilmiştir.

Kurum hesap ve işlemleri üzerinde yapılan incelemelerde, Hukuk Müşavirliğinde görev yapan avukatlara mali yılbaşında, o yıla ilişkin avukatlık vekalet ücretleri tahsil edilmediği halde, emanet hesabında önceki yıllarda yapılan dağıtımlardan arta kalan bakiye olduğu gerekçe gösterilerek peşinen üst limitten ödeme yapıldığı, 2019 yılında hukuk müşaviri ve avukatlara peşinen dağıtılan vekalet ücretinden daha az vekalet ücreti tahsil edildiği için doğrudan Kuruma gelir kaydedilmesi gereken %5'lik payın gelir kaydedilemediği tespit edilmiştir.

www.balioglu.net

Kurum tarafından vekalet ücreti limitinin yıl içindeki tüm katsayılar dikkate alınarak belirlenmesi ve dağıtımının yapılması, limit dışı kalan meblağın olması halinde ise artan miktar hakkında yine yasal düzenlemelerde belirtilen usule göre işlem yapılarak artan miktarın bir sonraki yıl kullanılmak üzere adi emanet hesabında bekletilmesi ve bir sonraki yıl tahsil edilen limit dışı vekalet ücretinin, önceki yıla ait emanet hesabındaki meblağ ile birleştirilmek suretiyle dağıtıma tabi tutulması gerektiği ifade edilmiş olup, hukuki dayanak olarak Sayıştay Temyiz Kurulu'nun 30.05.2012 tarih ve 2012/35068 sayılı Kararı gösterilmiştir.

Öncelikle ifade etmek gerekir ki; Sayıştay Temyiz Kurulunun 2012/35068 sayılı Kararı'nda; limit üstü avukatlık vekalet ücreti alan bir avukatın almış olduğu ücrete yönelik Sayıştay Dairesi tarafından verilen kamu zararına yönelik karar tasdik edilmiş olup Temyiz Kurulu Kararı'nın verilmiş olduğu tarihte yukarıda detaylı olarak zikredilen Yönetmelik'in değil 19.04.1983 tarih ve 18023 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Limit Dışı Kalan Vekalet Ücretlerinin Dağıtım Esasları Hakkında Yönetmelik" hükümlerinin yürürlükte olduğu görülmektedir. Kurumun öne sürdüğü limit dışı vekalet ücretinin önceki yıla ait emanet

hesaptaki meblağ ile birleştirilmek suretiyle dağıtıma tabi tutulması hususu da yine mülga yönetmelik maddesi hükmüne dayanmaktadır.

Yine Kurum tarafından dayanak gösterilen Sayıştay 6'ncı Dairesinin 12.03.2020 tarih ve 2020/736 sayılı Kararı ise; avukatlık vekalet ücretlerinin yılın başında üst limitten ödenmesinin akabinde Temmuz ayında ödenen katsayı farkına ilişkin kamu zararına neden olunmadığına yönelik olup Karar'da geçen *"...vekalet ücretinin tamamı yılı içinde vekalet ücreti henüz tahsil edilmeden 2018 yılı Ocak ayında emanetler hesabında kayıtlı geçmiş yıllar vekalet ücretlerinden ödenmiştir."* ifadesinin Kurum yetkililerince, geçmiş yıllarda emanet hesapta biriken vekalet ücretinden ödeme yapılabileceği şeklinde anlaşılması Karar'ın esasından farklı şekilde yorumlanarak uygulanmasına sebep olmuştur.

Kaldı ki Sayıştay 6'ncı Dairesinin 29.01.2019 tarih ve 2019/619 sayılı Kararı'nın 2'nci maddesinde;*"Bu itibarla, henüz belediye lehine karara bağlanan ve tahsil edilen vekalet ücreti o yıl içinde bulunmadığı halde, 17.01.2017 tarihinde güncel memur aylık katsayısı ile hesaplanarak mevzuatta belirlenen üst sınırdan 2014, 2015 ve 2016 yıllarında havuzda biriken vakelet ücretlerinden vekalet ücreti ödenmesine karşın, memur aylık katsayısında gerçekleşen artış gerekçe gösterilerek 20.07.2017 tarihinde 2017 yılının ikinci altı ayı için mevzuata aykırı olarak katsayı farkı ödenmesi sonucunda neden olunan ve ayrıntısı aşağıdaki tabloda gösterilen kamu zararı tutarı…"* denilmek suretiyle belediye lehine karara bağlanan ve tahsil edilen vekalet ücreti olmadığı halde vekalet ücreti ödenmesi açık bir şekilde eleştirilmekte ve yılın başında Kurum lehine dava kazanılmadan üst limitten ödenen vekalet ücretine yönelik Temmuz ayında katsayı farkı ödenmesi ise kamu zararı olarak değerlendirilmektedir.

Mevzuat hükümlerinden anlaşılacağı üzere, ödenecek vekâlet ücreti idareler lehine karara bağlanan ve tahsil olunan kısımdan ödenmelidir. Dolayısıyla personelin vekalet ücreti alabilmesi için önce o yıla ilişkin kazanılmış davaların bulunması gerekir. Eğer yılı içerisinde tahsil edilen dağıtılabilir vekalet ücretinin üst limiti doldurmaya yeterli olmaması halinde emanet hesabında kayıtlı bulunan geçmiş yıllardan devreden vekalet ücreti, izleyen yılın Ocak ayı sonuna kadar limitin doldurulamadığı, mali yılın katsayıları esas alınarak üst limiti doldurmasına yetecek oranda dağıtılması gerekmektedir. Oysa Kurum uygulamasında personele yapılan vekalet ücretinin daha dava kazanılmadan peşin olarak ödendiği görülmektedir Bu uygulama. ilgili personelin 2020 yılı içinde üst limitten alabileceği avukatlık vekalet ücretini yılın başında avans gibi alması anlamını taşımaktadır.

www.balioglu.net

Sonuç olarak, avukatlık vekalet ücretlerine yönelik Kurum tarafından gerçekleştirilen ödemelerin anılan ve açıklanan mevzuat hükümlerine uygun olarak gerçekleştirilmesi gerekmekte olup bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 28: Asgari Ücret Destek Tutarlarının Hazineye Gönderilmemesi

Kurum tarafından yüklenicilere yapılan hakediş ödemelerinden kesilen asgari ücret desteği tutarlarının, genel bütçeye gelir kaydedilmesini sağlamak üzere İl Muhasebe Müdürlüğünün hesabına aktarılmadığı tespit edilmiştir.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na 21.03.2018 tarihinde eklenen ve 01.01.2018 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlüğe konulan geçici 75'inci maddede;

Bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında haklarında uzun vadeli sigorta kolları hükümleri uygulanan sigortalıları çalıştıran işverenlerce;

a) 2017 yılının aynı ayına ilişkin Kuruma verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde prime esas günlük kazancı Bakanlar Kurulunca belirlenen tutar ve altında bildirilen sigortalıların toplam prim ödeme gün sayısını geçmemek üzere, 2018 yılında cari aya ilişkin verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde bildirilen sigortalılara ilişkin toplam prim ödeme gün sayısının,

b) 2018 yılı içinde ilk defa bu Kanun kapsamına alınan işyerlerinden bildirilen sigortalılara ilişkin toplam prim ödeme gün sayısının,

2018 yılı Ocak ila Eylül ayları/dönemleri için Bakanlar Kurulunca tespit edilen günlük tutar ile çarpımı sonucu bulunacak tutar, bu işverenlerin Kuruma ödeyecekleri sigorta primlerinden mahsup edilir ve bu tutar İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanır." hükümleri getirilmiştir.

20.06.2018 tarih ve 30454 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 09.04.2018 tarihli ve 2018/11668 sayılı Bakanlar Kurulu kararında, 2018 yılı için sağlanacak olan asgari ücret destek tutarı esas gün sayısının tespitinde dikkate alınacak prime esas günlük kazanç tutarını 120 TL, toplu iş sözleşmesi uygulanan özel sektör işverenlerine ait işyerleri için 180,00 TL, aynı fıkra uyarınca desteğe esas günlük tutarı ise 3,33 TL olarak tespit etmiştir.

www.balioglu.net

Buna göre 2018 yılında, 2018 yılı öncesi tescil edilen işyerleri için prime esas günlük kazancı 120 TL, toplu iş sözleşmesi uygulanan özel sektör işverenlerine ait işyerleri için 180,00 TL ve altında olan, 2018 yılında tescil edilen işyerleri için ise tüm sigortalıların çalışma gün sayısının 3,33 TL ile çarpımı sonucu bulunacak miktar kadar şartları taşıyan işverenlerimize sigortalı başına asgari ücret desteği verilmiştir.

Diğer taraftan Geçici 75'inci maddenin devamında, "*4734 sayılı Kanunun 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde sayılan idareler tarafından ilgili mevzuatı uyarınca yapılan ve sözleşmesinde fiyat farkı ödeneceği öngörülen hizmet alımlarında, ihale dokümanında personel sayısının belirlendiği ve haftalık çalışma saatinin tamamının idarede kullanılmasının öngörüldüğü işçilikler için birinci fıkra uyarınca İşsizlik Sigortası Fonu tarafından karşılanacak tutarlar bu idarelerce işverenlerin hak edişinden kesilir*" ifadesi yer almaktadır.

Söz konusu hususla ilgili Sosyal Güvenlik Kurumunca yayımlanan 2018/20 sayılı "Asgari Ücret Desteği" konulu Genelge'nin "İhale Makamlarınca Destekten Yaralanan İşverenlerin Hak edişlerinden Yapılacak Kesintilere İlişkin Usul ve Esaslar" başlıklı 6'ncı maddesinin dördüncü fıkrasında;

"*Asgari ücret desteğine ilişkin olarak daha önce yayımlanan genelgelerde hakedişten kesilen tutarlar veya emanete alınan tutarların, "İdarelerce e-borç sorgulama" ekranından görüntülenerek destek tutarının kesinleşmesinden sonra genel bütçeye gelir kaydedilmek üzere illerde muhasebe müdürlüklerinin ilçelerde ise mal müdürlüklerinin banka hesaplarına aktarılması, emanete alınan tutarların yararlanılan asgari ücret destek tutarlarından fazla olması halinde bu tutarların idarelerce işverenlerin varsa borçlarına mahsup edileceği, borcunun bulunmadığının anlaşılması durumunda ise işverenlere iade edileceği açıklanmış bulunmaktadır...*" denilmektedir.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri doğrultusunda, hakedişlerden kesinti yapılarak emanet hesaplara alınan ve sonrasında gelir olarak kaydedilen 827.035,47 TL'lik 2018 yılı ve öncesine ait tutarın İl Muhasebe Müdürlüğü hesabına aktarılması için gerekli işlemlerin yapılması gerekmekte olup Kurum tarafından 2021 yılında söz konusu tutarın Defterdarlık Muhasebe Müdürlüğü hesabına aktarıldığı belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

www.balioglu.net

BULGU 29: İşçilere Yıllık İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullandırılmaması

Kurumda istihdam edilen kadrolu işçilerin birçoğunun yıllık izinlerinin düzenli olarak kullandırılmadığı görülmüştür.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 50'nci maddesinde, dinlenmenin çalışanların bir hakkı olduğu ve bu hakların kullanımının kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

4857 sayılı İş Kanunu'nun 53'üncü maddesinde işçilere yıllık izin verileceği ve yıllık ücretli izin hakkından vazgeçilemeyeceği, 56'ncı maddesinde; yıllık ücretli iznin işveren tarafından bölünemeyeceği, bu iznin 53'üncü maddede gösterilen süreler içinde işveren tarafından sürekli bir şekilde verilmesinin zorunlu olduğ, 59'uncu maddesinde ise; iş sözleşmesinin, herhangi bir nedenle sona ermesi halinde işçinin hak kazanıp da kullanmadığı yıllık izin sürelerine ait ücretinin, sözleşmenin sona erdiği tarihteki ücreti üzerinden kendisine veya hak sahiplerine ödeneceği hüküm altına alınmıştır.

Aynı Kanun'un 60'ıncı maddesine dayanılarak çıkartılan Yıllık Ücretli İzin Yönetmeliği'nin "İzin Kullanma Dönemleri" başlıklı 5'inci maddesinde; işveren veya işveren vekillerinin, bu Yönetmelik'in 15'inci maddesinde belirtilen izin kurulu veya 18'inci maddesine dayanılarak bunun yerine geçenlere danışmak suretiyle işyerinde yürütülen işlerin nitelik ve özelliklerine göre, yıllık ücretli izinlerin, her yılın belli bir döneminde veya dönemlerinde verilmesini tayin edebileceği ve bunu işyerinde ilan edeceği belirtilmiştir.

Aynı Yönetmelik'in 10'uncu maddesinde ise; işveren veya işveren vekilinin, Nisan ayı başı ile Ekim ayı sonu arasındaki süre içinde, işçilerin tümünü veya bir kısmını kapsayan toplu izin uygulayabileceği ifade edilmiştir.

Kurum İnsan Kaynakları ve Eğitim Dairesi Başkanlığından alınan kadrolu işçilerin izin durumuna ilişkin verilerde; toplam 224 işçinin 31.12.2020 tarihi itibariyle kullanılmayan yıllık izin gün sayıları;

100 günden fazla yıllık izin hakkı olan işçi sayısı: 31,

50 ile 100 gün arasında yıllık izin hakkı olan işçi sayısı: 82,

50 günün altında yıllık izin hakkı olan işçi sayısı: 111

olduğu görülmektedir. Bu işçilerin emekli olması durumunda kullandırılmayan yıllık ücretli izin hakları kendilerine izin ücreti olarak ödenecektir.

www.balioglu.net

Kurum bünyesinde istihdam olunan işçilerin izinlerinin yukarıdaki hükümlere istinaden belli bir dönem veya dönemler belirlenerek kullandırılmaması, izinlerin birikmesine yol açmaktadır.

Ayrıca İş Kanunu'nun 59'uncu maddesinde yer alan iş sözleşmesinin herhangi bir nedenle sona ermesi halinde işçilerin hak kazanıp da kullanmadığı izinlerinin sözleşmenin sona erdiği tarihteki ücreti üzerinden yıllık izin ücreti olarak kendisine veya hak sahiplerine ödenmesine ilişkin hüküm, mali bir hak olarak görülerek yıllık iznin kullanılmamasına ilişkin bir esneklik olarak görülmemelidir. Bu hükmün, izin kullanılamadan iş akdinin feshedilmiş olması gibi zaruri durumlarda işçilerin mağduriyetinin önlenmesi olarak anlaşılması gerekmektedir.

Sonuç olarak, biriken bu izinler gelecekte işçilerin emekli olması veya iş sözleşmesinin son bulması durumunda işçilerin son ücreti esas alınarak hesaplanacak toplu izin ücreti ödemelerine dönüşeceğinden Kurumun yüksek bir mali külfetle karşı karşıya kalması riskini oluşturmaktadır.

www.balioglu.net

Kurum tarafından işçilerin ücretli yıllık izinlerinin düzenli olarak kullandırılması ve izinlerin biriktirilmesinin önüne geçilmesi ayrıca halen birikmiş izni bulunan personelin izinlerinin kullandırılması hususunda gerekli özen ve hassasiyetin gösterileceği belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 30: Yağmur Sularının Uzaklaştırılması İçin Yapılan Harcamaların Büyükşehir Belediyesinden Tahsilatının Yapılmaması

Kurum tarafından son sekiz yılda yağmur sularının uzaklaştırılması amacıyla yapılan harcamaların Eskişehir Büyükşehir Belediyesinden tahsil edilmediği tespit edilmiştir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun "Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları" başlıklı 7'nci maddesinde; büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları arasında su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdurmak ve işletmek; derelerin ıslahını yapmak; kaynak suyu veya arıtma sonunda üretilen suları pazarlamak sayılmıştır.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un Ek 5'inci maddesinde; bu Kanun'un diğer büyükşehir belediyelerinde de uygulanacağı belirtilmiştir.

Aynı Kanun'un "Görev ve yetkiler" başlıklı 2'nci maddesinde; *"İSKİ'nin görev ve yetkileri şunlardır:*

b) Kullanılmış sular ile yağış sularının toplanması, yerleşim yerlerinden uzaklaştırılması ve zararsız bir biçimde boşaltma yerine ulaştırılması veya bu sulardan yeniden yararlanılması için abonelerden başlanarak bu suların toplanacakları veya bırakılacakları noktaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak; gerektiğinde bu projelere göre tesisleri kurmak ya da kurdurmak; kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek, …

d) Su ve kanalizasyon hizmetleri konusunda hizmet alanı içindeki belediyelere verilen görevleri yürütmek ve bu konulardaki yetkileri kullanmak, …"

"Yağmur sularının uzaklaştırılması" başlıklı 25'inci maddesinde; *"Yağmur sularının uzaklaştırılması ile ilgili tesislerin yapılması veya bu tip tesislerin işletilmesi,* ***gerekli harcamalar ilgili belediyelerce karşılanmak şartıyla*** *İSKİ tarafından yerine getirilir. Bu tesislerin yapılması veya işletilmesine ilişkin harcamalar tarifelere dahil edilemez."* hükümleri mevcuttur.

www.balioglu.net

5216 sayılı Kanun'un 7'nci maddesinin birinci fıkrasında büyükşehir belediyelerine verilen görevler açıkça sayılmıştır. Buna göre, su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdurmak ve işletmek; derelerin ıslahını yapmak; kaynak suyu veya arıtma sonunda üretilen suları pazarlamak büyükşehir belediyelerinin görevleri arasındadır. Bu kapsamda su ve kanalizasyon hizmetlerinin tek merkezden yürütülmesi için büyükşehirlerde büyükşehir belediyesine bağlı su ve kanalizasyon idareleri kurulmuştur. Su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, dere ıslahını yapmak gibi görevler buna paralel olarak büyükşehir belediyelerine verilmiştir. Buna göre bağlı idarelerin, yağmur suları ve dere ıslahı için yapılan harcamaları büyükşehir belediyelerinden tahsil etmesi gerekmektedir.

Yapılan incelemede Kurumun yağmur sularının uzaklaştırılması amacıyla yaptığı harcamaların 21.273.408,55 TL'lik kısmının Eskişehir Büyükşehir Belediyesinden tahsil edilmediği görülmüştür. Kurumun yağmur sularının uzaklaştırılması işlemleri için 2013-2020 yılları arasında yaptığı harcamalara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir. Tablodan görüleceği üzere son sekiz yılda yağmur sularının uzaklaştırılması amacıyla yapılan harcama tutarı 22.111.166,08 TL olup bu tutarın sadece 837.757,53 TL'si mahsuben tahsil edilmiş geriye kalan 21.273.408,55 TL ise hâlen tahsil edilmemiştir.

Tablo 12: 2013 – 2020 Yılları Arasında Yapılan Yağmur Suyu Uzaklaştırma Hatlarının Maliyeti

Yılı	Harcama Tutarı (TL)	Tahsil Edilen (TL)	Kalan (TL)
2013	3.326.166,22	-	3.326.166,22
2014	2.107.986,60	-	2.107.986,60
2015	4.289.918,07	-	4.289.918,07
2016	1.749.888,93	-	1.749.888,93
2017	1.226.097,62	-	1.226.097,62
2018	4.440.954,49	402.220,72	4.038.733,77
2019	1.297.597,49	435.536,81	862.060,68
2020	3.672.556,66	-	3.672.556,66
TOPLAM	**22.111.166,08**	**837.757,53**	**21.273.408,55**

Yağmur sularının uzaklaştırılması amacıyla yapılan 21.273.408,55 TL tutarındaki harcamanın Büyükşehir Belediyesinden nakden veya mahsuben tahsili için gerekli iş ve işlemlerin yapılması gerekmekte olup Kurum tarafından söz konusu tutarın Büyükşehir Belediyesinden 2021 yılında yazılan yazı ile talep edildiği belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

www.balioglu.net

BULGU 31: Kaynak ve Yeraltı Sularından Alınan Gelirlerden İlgili Belediyelere Pay Aktarılmaması

Kurum tarafından Eskişehir ili dâhilinde bulunan kaynak ve yeraltı sularından alınan kira gelirlerinden ilgili belediyelere pay aktarılmadığı tespit edilmiştir.

167 Sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun'un 4'üncü maddesinin üçüncü fıkrası gereğince, kuyu açan kimse, bulunan suyun ancak kendi faydalı ihtiyaçlarına yetecek miktarını kullanabilir. Bu miktarı aşan sular ile sulama, kullanma ve işlenerek veya doğal haliyle içme suyu olarak satılmak üzere çıkarılan yeraltı suları, Hazinenin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerdeki kaynak suları (mazbut vakıflara ait sular hariç), 2886 sayılı Kanun hükümlerine uyularak il özel idarelerince kiraya verilebilir. Tahsil edilen kira gelirinden; yer altı veya kaynak suyunun çıktığı yer, köy sınırları içinde ise o yerdeki köy tüzel kişiliğine %15, belediye sınırları içinde ise ilgili belediyeye %25 oranında pay verilmesi gerekir.

6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1'inci maddesi ile Eskişehir iline bağlı ilçelerin mülki sınırları içerisinde yer alan köy ve belde belediyelerinin tüzel kişiliği kaldırılmış, köyler mahalle olarak, belediyeler ise belde ismiyle

tek mahalle olarak bağlı bulundukları ilçenin belediyesine katılmışlardır. Aynı Kanun maddesiyle bu illerdeki il özel idarelerinin tüzel kişiliği de kaldırılmıştır.

6360 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinin ikinci fıkrası gereğince mevzuatla il özel idarelerine yapılan atıfların, bu Kanun kapsamında tüzel kişiliği kaldırılan il özel idareleri için ilgisine göre bakanlıklara, bakanlıkların bağlı veya ilgili kuruluşları ile bunların taşra teşkilatına, Hazineye, valiliklere, büyükşehir belediyelerine ve bağlı kuruluşlarına veya ilçe belediyelerine yapılmış sayılacağı hüküm altına alınmıştır. Kaynak sularının kullanım hakkının kiralanması işi 167 sayılı Kanun'a göre il özel idareleri tarafından yapılmaktayken 6360 sayılı Kanun ile birlikte yetki Su ve Kanalizasyon İdarelerine verilmiştir.

Eskişehir İl Özel İdaresinin tüzel kişiliğinin sonlandırılması üzerine 167 sayılı Kanun'da il özel idareleri için tanınan kaynak sularının işletilmesi hakkı ESKİ tarafından kullanılmakta ve il sınırları içerisinde bulunan kaynak suları ESKİ tarafından kiraya verilerek gelir elde edilmektedir.

www.balioglu.net

167 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesi hükmü gereği, kiraya verilen yer altı ve kaynak sularından elde edilen kira gelirinden; yer altı veya kaynak suyunun çıktığı yer, köy sınırları içinde ise o yerdeki köy tüzel kişiliğine %15, belediye sınırları içinde ise ilgili belediyeye %25 oranında pay verilmesi gerekmektedir.

Kurumun hesap ve işlemlerinin incelenmesi neticesinde; ESKİ tarafından kiraya verilen 2 adet kaynak suyu bulunduğu görülmüş olup söz konusu kaynak sularından 2015-2020 yılları arasında toplam 1.746.924,29 TL kira geliri tahsil edilmiştir. Ancak kaynak sularının kiralanması nedeni ile gelir elde eden ESKİ tarafından, ilgili belediyelere mevzuatta belirtilen oranda herhangi bir pay ayrılmadığı tespit edilmiştir.

Eskişehir il sınırları içerisinde devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerde bulunan kaynak suları ile kamu yararına ait olan yeraltı suları ESKİ tarafından kiraya verildiğinden ve bu kiralamalar sonucu gelir elde edildiğinden 167 sayılı Kanun'un amir hükmü gereği elde edilen gelirin %25'inin ilgili belediyelere aktarılması gerekmektedir.

Kurum tarafından kira gelirinin %25'lik kısmı olan 436.731,07 TL'nin ilgili belediyeler adına muhasebe kaydına alındığı ve nakit durumuna göre ilgili belediyelere aktarılacağı belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 32: Su Abonelik Güvence Bedellerinin Güncellenmemesi

Kurum tarafından tahsil edilen güvence bedellerinin güncellenmediği, teminatların ilgililerine ödenirken güncel tutarlar ile değil emanete alındığı tutarlar üzerinden ödendiği tespit edilmiştir.

ESKİ Tarifeler Yönetmeliği'nin "su teminat bedeli" başlıklı 30'uncu maddesi;

"(1) Sözleşme imzalayan her mekanik saat abonesinden, her bağımız birim için 2 aylık su tüketim bedelini karşılayacak kadar (20 m^3) teminat bedeli, tarifesine göre alınır.

(2) Diğer abone türlerinden alınacak teminat miktarı, üretimde veya kullanımda suyun rolü dikkate alınarak Yönetim Kurulu tarafından belirlenir.

(3) Resmi daireler ile ön ödemeli (kartlı) su satışı yapılan abonelerden teminat bedeli alınmaz.

(4) Teminat bedeli alınmadan su bağlantısı yapılmaz.

(5) ***Teminat miktarının iadesi söz konusu olduğunda alınan bedel güncel tutarla iade edilir veya borca mahsup edilir****".* hükmü ile,

"Atık su teminat bedeli" başlıklı 31'inci maddesi; *"Su abonesi olmayan atık su abonelerinden alınacak teminat bedeli 30. maddedeki usul ve esaslara göre alınır."* hükmü gereğince sözleşme imzalayan her mekanik saat abonesinden, her bağımız birim için 2 aylık su tüketim bedelini karşılayacak kadar (20 m^3) teminat bedelinin, tarifesine göre alınması ve teminat miktarının iadesi söz konusu olduğunda alınan bedelin güncel tutarla iade edilmesi veya borca mahsup edilmesi gerekmektedir.

Kurum hesap ve işlemlerinin incelenmesi neticesinde, Kurum ile sözleşme imzalayan abonelerden alınan güvence bedellerinin iadesi esnasında aradan ne kadar uzun bir süre geçerse geçsin herhangi bir güncelleştirme yapılmadığı, yapılan iade işlemlerinin sözleşme tarihindeki güvence belleri üzerinden yapıldığı görülmüştür. Bu durum, sözleşmenin imzalandığı tarih ile sona erdirildiği tarih arasında önemli yıl farkı olan aboneler açısından ciddi bir dezavantaj oluşturmaktadır.

Bu nedenle anılan Yönetmelik'in amir hükmü uyarınca güvence bedellerinin güncelleştirmeye tabi tutulması ve iadesi söz konusu olduğunda güncel tutarla iade edilmesi abonelik sözleşmesinin tarafları açısından daha hakkaniyetli bir yaklaşım olacaktır.

www.balioglu.net

Kurum tarafından güvence bedellerinin güncellenmesi için çalışmalara başlanacağı belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 33: Belediyelerden Devralınan Su Aboneliklerine Ait Güvence Bedellerinin İlgili Belediyelerden Tahsil Edilmemesi

ESKİ 2020 yılı mali tablo ve eki belgelerin incelenmesinde, ilçe/belde belediyelerinin su güvence bedellerini ESKİ'ye devretmediği tespit edilmiştir.

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1'nci maddesi ile Eskişehir Büyükşehir Belediyesinin sınırları il mülki sınırlarına genişlemiştir.

6360 sayılı Kanun'un Geçici 1/3'üncü maddesinde;

"1 inci maddeye göre tüzel kişilikleri kaldırılan belediye ve köylerin personeli, her türlü taşınır ve taşınmaz malları, hak, alacak ve borçları, komisyon kararıyla ilgisine göre bakanlıklara, büyükşehir belediyesi, bağlı kuruluşu veya ilçe belediyesine devredilir. Devir işlemi ilk mahalli idareler genel seçimi itibarıyla uygulamaya konulur." denilmektedir.

Anılan hüküm uyarınca, kapatılan belde belediyelerince abonelik sözleşmeleri bağlamında alınmış bulunan su güvence bedellerinin ESKİ'ye devredilmesi gerekmektedir.

Anılan Kanun'un Geçici 1/8'inci maddesinde ise;

"Bu Kanunla büyükşehir ilçe belediyesi olan belediyelerce yürütülen su, kanalizasyon, katı atık depolama ve bertaraf, ulaşım, her çeşit yolcu ve yük terminalleri, toptancı halleri, mezbaha, mezarlık ve itfaiye hizmetlerine ilişkin olmak üzere personel, her türlü taşınır ve taşınmaz malları ve bu hizmetlerin yerine getirilmesine yönelik yatırım, alacak ve borçları, komisyonca ilgisine göre büyükşehir belediyesi ile ilgili bağlı kuruluş arasında paylaştırılır." hükmü yer almaktadır.

Anılan hüküm uyarınca, 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir ilçe belediyelerince yürütülen su ve kanalizasyon hizmetleri 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun gereği ESKİ'ye geçmiştir. Bu çerçevede ilçe belediye başkanlıkları bünyesinde faaliyet gösteren su ve kanalizasyon birimlerinin görevi, bu tarihten itibaren sona ermiştir. Bu hizmetlerin devrine bağlı olarak 6360 sayılı Kanun çerçevesinde kurulan Devir, Tasfiye ve Paylaştırma Komisyon kararları çerçevesinde ilçe belediyeleri ile

www.balioglu.net

imzalanan protokoller çerçevesinde borç, alacak ve taşınmazları ile su ve atık su abone sözleşmeleri de ESKİ'ye devredilmiştir.

Yapılan incelemede; su ve atık su aboneliğine ait emanet niteliğinde olan, emanet hesaplarda kaydedilip izlenmesi gereken ve abonelik sözleşmesinin bir gereği olan depozito/teminat/güvence bedelleri adı altında daha önceki yıllarda ilgili kurumlarca alınan tutarların ESKİ'ye gönderilmediği belirlenmiştir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 330 Alınan Depozito ve Teminatlar Hesabının niteliğini açıklayan 257'nci maddesinde, bu hesabın, mevzuatları gereği belirli olmayan bir vade ile, vadesiz ve/veya bir yıldan kısa vade ile nakden veya mahsuben tahsil edilen depozito ve teminatların izlenmesi için kullanılacağı ifade edilmiştir.

6360 sayılı Kanun gereğince devralınması gereken abonelik sözleşmelerinden doğan depozito/teminat/güvence bedellerinin takip ve tahsil işlemlerinin yapılması gerekmekte olup Kurum tarafından belediyelerden devralınan su ve atıksu aboneliklerine ait depozito/teminat/güvence bedellerinin tahsili için 2021 yılında ilgili belediyelere yazı yazıldığı belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

www.balioglu.net

BULGU 34: Elektrik Alımına İlişkin Bazı Ödemelerde Elektrik Tüketim Vergisi Ödenmesi

Kurumun 2020 yılı mali tabloları ve eki belgelerin incelenmesinde; Abone İşleri Dairesi Başkanlığı, İçmesuyu Dairesi Başkanlığı ve Atıksu Arıtma Dairesi Başkanlığının elektrik alımlarında bazı faturalar için elektrik tüketim vergisi ödemelerinde bulunulduğu tespit edilmiştir.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un "Muafiyetler" başlıklı 21'inci maddesinin (a) bendine göre; İSKİ'nin görevleri için kullandığı taşınmaz malları, tesisleri, işlemleri ve faaliyetleri her türlü vergi resim ve harçtan muaftır. Bu Kanun'un diğer büyükşehir belediyelerinde de uygulanacağına ilişkin hüküm Ek madde 5'te düzenlenmiştir.

Yukarıdaki mevzuat hükümlerinden anlaşılacağı üzere, ESKİ'nin görevleri için kullandığı taşınmaz malları, tesisleri, işlemleri ve faaliyetleri her türlü vergi resim ve harçtan muaftır. Yapılan incelemede; Abone İşleri Dairesi Başkanlığı, İçmesuyu Dairesi Başkanlığı ve Atıksu Arıtma Dairesi Başkanlığı tarafından ödenen elektrik alımlarında bazı faturalar için

2020 yılında toplam 25.061,86 TL elektrik tüketim vergisi ödemesinde bulunulduğu görülmüştür.

Kurumun kendisine tanınan muafiyetler kapsamında hareket ederek elektrik alımlarında elektrik tüketim vergisi ödenmemesi ve Kurumca ödenen tutarların iadesine veya mahsuplaşılmasına ilişkin gerekli işlemlerin yapılması gerekmekte olup Kurum tarafından yapılan ödemelerin iade edilmesi veya mahsuplaşılması için ödeme yapılan firmaya 2021 yılında yazı yazıldığı belirtilmiştir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 35: Kalabak Suyu'nun Dağıtımını Yapan Sakalara Yönelik Gerekli Müeyyidelerin Uygulanmaması

Kalabak Suyu'nun damacana olarak satılan ürünlerinin dağıtımını gerçekleştiren sakaların, Kalabak Suyu Dağıtım ve Uygulama Yönetmeliği'ne uygun düşmeyen eylemleri için cezai müeyyide uygulanmadığı tespit edilmiştir.

www.balioglu.net

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 8'inci maddesinde; her türlü kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılmasında görevli ve yetkili olanların, kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesinden, kullanılmasından, muhasebeleştirilmesinden, raporlanmasından ve kötüye kullanılmaması için gerekli önlemlerin alınmasından sorumlu olduğu açıklanmıştır.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Kurulu tarafından 12.06.1998 tarihinde kabul edilerek yürürlüğe giren Kalabak Suyu Dağıtım ve Uygulama Yönetmeliği'nin 1'inci maddesinde; bu Yönetmelik'in amacının Eskişehir merkezi içme suyunun önemli bir bölümünü karşılayan Kalabak Suyu'nun kent halkına yeterli düzeyde ve sağlıklı olarak ulaşmasını temin için dağıtımı gerçekleştiren sakalar ile Kurum arasındaki hukuki ilişkileri belirlemek olduğu belirtilmiş, 3'üncü maddesinde ise, saka; su dağıtımını gerçekleştirmek için Kurum ile sözleşme akdeden gerçek ve tüzel kişi olarak tanımlanmıştır.

Aynı Yönetmelik'in 17'nci maddesinde; sakaların cezai müeyyide uygulanacak fiil ve halleri ile uygulanacak cezalar kademelendirilerek sayma suretiyle belirtilmiş olup, "Disiplin kurulu" başlıklı 18'inci maddesinde ise; yapılacak şikâyetleri değerlendirmek ve gerekli gördüğünde bu Yönetmelik'in 17'nci maddesi hükümlerine göre ceza vermek üzere Sucular Odası Başkanlığınca bir disiplin kurulu oluşturulacağı ve disiplin kurulu kararlarının Kurumun onayı ile yürürlüğe konulacağı ifade edilmiştir.

Kurumun, Kalabak Suyu'n üretimi ve dağıtımına ilişkin işlemleri üzerinde yapılan incelemelerde, sakalar ile Kurum arasında Kalabak Suyu Dağıtım – İmtiyaz Sözleşmesi imzalandığı, akabinde ilgili sakaya "Çalışma Ruhsatı" düzenlendiği ve Kurum tarafından belirlenen güzergâhlarda 12 litrelik damacana suların dağıtımının sakalar tarafından gerçekleştirildiği görülmüştür.

Üretimden son tüketiciye ulaşıncaya kadar geçen süreçler ve muhtemel yaşanabilecek olaylara ilişkin tüketicilerin şikayetleri hakkında muhatap olarak Kuruma başvurdukları, 2020 yılı içinde Cimer, bilgi edinme, e-posta ve benzeri yollarla 425 başvuru yapıldığı, bunlardan 118 adet başvurunun ilgili Yönetmelik'te cezai müeyyidelerin düzenlendiği 17'nci maddesine göre işlem tesis edilmesi gereken şikayet başvuruları olduğu, ancak 2020 yılı içerisinde Eskişehir Sucular Odası Başkanlığı bünyesinde oluşturulan disiplin kurulunca karara bağlanan ve onaylanması için Kuruma gönderilen sadece 2 adet cezanın olduğu görülmüştür.

Kuruma yapılan şikayet başvurular için Yönetmelik'in 17'nci maddesine göre işlem tesis edilip edilmeyeceği konusunda gerekli hassasiyetin gösterilmesi gerekmekte olup şikayet başvurularına verilen cevaplarda görüleceği üzere, sakalara yönelik istenen yaptırımların Eskişehir Sucular Odası Başkanlığı bünyesinde oluşturulan disiplin kurulunca karara bağlanması ve onaylanması hususunun Kurum yetkililerince takip edilmesi ve cezai müeyyidelerin uygulanması için gerekli tedbirler alınması gerektiği değerlendirilmektedir. Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

www.balioglu.net

T.C. SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI
06520 Balgat / ANKARA
Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00
e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr
https://www.sayistay.gov.tr

www.balioglu.net

8. EKLER

EK 1: İZLEME

Önceki Yıl/Yıllar Sayıştay Denetim Raporuna İlişkin İzleme Tablosu			
Bulgu Adı	**Yıl/Yıllar**	**İdare Tarafından Yapılan İşlem**	**Açıklama**
Yağmur Sularının Uzaklaştırılması İçin Yapılan Harcamaların Büyükşehir Belediyesinden Tahakkuk ve Tahsilatının Yapılmaması	2017	Yerine Getirilmedi	Söz konusu husus "Diğer Bulgular" bölümünün 30 numaralı maddesinde; *"Yağmur Sularının Uzaklaştırılması İçin Yapılan Harcamaların Büyükşehir Belediyesinden Tahsilatının Yapılmaması"* başlığıyla bulgu konusu yapılmıştır.

www.balioglu.net